

Maskeret udbytte - i forhold til fri bil og fri helårsbolig

Cand.Merc.(Jur.)

Kandidatafhandling

Vejledere: Jane Bolander & Lasse Henningsen

Anslag: 262.896

Sideantal: 122

Afleveret d. 21. december 2012

Udarbejdet af:

Andreas Munk Hansen & Christian Bowall

Indholdsfortegnelse

EXECUTIVE SUMMARY	4
KAPITEL 1 PROBLEMSTILLING	5
1.1 INDLEDNING.....	5
1.2 PROBLEMSTILLING.....	6
1.3 PROBLEMFORMULERING	7
1.4 FORMÅL	7
1.5 BETRAGTNINGSNIVEAU.....	8
1.6 STRUKTUR OG OVERBLIK	8
1.7 TEORI- OG METODEVALG.....	9
1.7.1 Juridisk teori og metode	9
1.7.2 Økonomisk teori og metode.....	13
1.7.3 Integreret metode.....	14
1.8 JURIDISK AFGRÆNSNING	15
1.9 ØKONOMISK AFGRÆNSNING	15
1.10 EMPIRI OG KILDEKRITIK.....	16
1.10.1 Juridisk	16
1.10.2 Økonomisk	16
KAPITEL 2 GÆLDENDE RET	18
2.1 LL §§ 16, 16 A OG 2	18
2.1.1 Introduktion	18
2.1.2 LL § 16.....	19
2.1.2 LL § 16 A.....	26
2.1.3 LL § 2.....	31
2.2 FRI BIL IFT. ANSATTE OG HOVEDAKTIONÆRER	32
2.2.1 Introduktion	32
2.2.2 Hovedregel.....	33
2.2.3 Fri bil i forbindelse med ansættelsesforhold	33
2.2.4 Skattepligtig værdi af rådigheden af fri bil	44
2.2.5 Skattemæssig behandling af arbejdsgiverens afholdelse af udgifter til fri bil	49
2.2.6 Nærmere om rådighedssondringen	51
2.2.7 Varebiler.....	52
2.2.8 Hovedaktionær og fri bil	53
2.2.9 Delkonklusion	58
2.3 FRI HELÅRSBOLIG IFT. ALMINDELIGE ANSÆTTELSESFORHOLD.....	58
2.3.1 Introduktion	58
2.3.2 Hovedregel.....	58
2.3.3 Bestemmende indflydelse på egen aflønningsform	59
2.3.4 Betingelserne for at være på rejse	60
2.3.5 Boligens karakter.....	62
2.3.6 Værdigrundlag af fri bolig mm.	63
2.3.7 Særreglerne ved tjenesteboliger og lejeboliger med fraflytningspligt	65
2.3.8 Delkonklusion	66
2.4 FRI HELÅRSBOLIG IFT. HOVEDAKTIONÆRER OG ANSATTE MED BESTEMMENDE INDFLYDELSE PÅ EGEN AFLØNNING	66
2.4.1 Introduktion	66

2.4.2 Hovedregel	67
2.4.3 Hvilke personer omfattes?	68
2.4.4 Uddybende definition af hovedaktionærer	68
2.4.5 Hvilke boliger omfattes?	70
2.4.6 Undtagelser	71
2.4.7 Korrektioner hos hovedaktionæren ift. fast ejendom	71
2.4.8 Delkonklusion	73
KAPITAL 3 ØKONOMISK ANALYSE	74
3.1 INTRODUKTION	74
3.2 INCITAMENTER I FORHOLD TIL BEGREBET 'MASKERET UDBYTTET'	75
3.2.1 Reglernes betydning for maskeret udbytte	75
3.2.2 Private goder som Incitament for direktører og nøglemedarbejdere	77
3.2.3 Delkonklusion	78
3.3 BEHAVIORALISTISK TILGANG	78
3.3.1 Baggrund	78
3.3.2 Betydning af maskeret udbytte	80
3.3.3 Kognitiv begrænsning	81
3.3.4 Heuristik som begrænsning	82
3.3.5 Framing som begrænsning	83
3.3.6 Optimisme som begrænsning	86
3.3.7 Delkonklusion	88
3.4 DET OPTIMALE SKATTESYSTEM	89
3.4.1 Equity (rimelighed) vs. efficiens	91
3.4.2 Delkonklusion	92
3.5 EFFICIENS-BETRAGTNING	92
3.5.1 Omkostninger forbundet med lovregulering	92
3.5.2 Den coasianske tankegang	95
3.5.3 Freerider-problemet	102
3.5.4 Prisoners dilemma	109
3.5.5 Indflydelse på arbejdsudbuddet og forbruget	115
KAPITEL 4 INTEGRERET AFSNIT	121
4.1 INDLEDNING	121
4.2 DE LEGE LATA	121
4.3 ØKONOMISK EVIDENS	122
4.4 DE LEGE FERENDA	124
KAPITEL 5 KONKLUSION	127
5.1 KONKLUSION	127
LITTERATURLISTE	129
JURIDISK LITTERATUR	129
ØKONOMISK LITTERATUR	134
BILAG	137
BILAG 1 LIGNINGSLOVEN § 16	137
BILAG 2 LIGNINGSLOVEN § 16 A	141
BILAG 3 LIGNINGSLOVEN § 2	143
BILAG 4 OECDs MODELOVERENSKOMST 2010, ARTIKEL 9	145
BILAG 5 VEJLEDENDE SATSER FOR DEN SKATTEMÆSSIGE VÆRDI AF HELÅRSBOLIGER, 2012	146

Executive summary

This thesis is about tax. It deals with the notion of ‘Disguised dividend’ concerning material comforts. Disguising your dividend as income related to something else, with a more gentle taxation is a way to obtain a fiscal advantage. We focus on situations where companies pay the costs of either their shareholders or employees private disposal of company cars and/or year-round residence. Legislation regarding this subject is found in Ligningsloven (LL) §§ 2, 16 & 16 A. Due to Danish law almost any benefits received from a company you either work for or own should be taxed. It doesn’t matter whether you actually use them or not. This is also the case with company cars and/or year-round residence. The legislation for this purpose is slightly different whether you’re a principal shareholder or an employee. We are in the thesis clarifying both matters.

The primary legislation, regarding company cars is found in LL § 16, subsection 4. It stipulates, that company cars should be taxed if available for either principal shareholders or employee’s private use. If the principal receives the company car as dividend, the car will be taxed according to LL § 16 A, subsection 6.

The valuation of the car depends on its registration date. Is the car bought three years or less after the date of the first registration the original price is used for taxation. Is the car bought more than three years after the first registration the taxation will be based on the purchase price. The taxed annual value of a car is set to 25% of the value of the car that doesn’t exceed 300.000 DKK. Any remaining amount will be taxed with 20%. The minimum value to be taxed is, according to LL § 16, subsection 4, paragraph 2, 160.000 DKK.

Year-round residences are, when provided for employees, according to LL § 16, subsection 3, taxed by the market rent. The market rent is until 2013 found by a schematic rate index. The taxation of principal shareholders is set to 5% of the value of the year-round residence.

The above-mentioned legislation is in this thesis analysed both legally and economic. We find that a easing of restrictions regarding ‘Disguised dividend’ could be a socially useful way of improving public efficiency. A way of doing so could be by taxing actual use instead of disposal.

Kapitel 1 Problemstilling

1.1 Indledning

Det danske samfund har de sidste 100 år været underlagt et indkomstskattesystem. Skattesystemet har udviklet sig parallelt med samfundet, og begge systemer er blevet mere og mere komplekse. Skat er grundlaget for offentlig velstand, og kernen i et fungerende velfærdssamfund som det danske. Et ønske om bedre offentlig service og omsorg sammenholdt med et ønske om et retfærdigt skattesystem, som er baseret på grundlæggende principper om lighed, retfærdig fordeling og beskatning efter evne har præget udviklingen. Velstanden er steget, og dermed har der været mulighed for at lade skattetrykket stige til rekordhøjder set i en international sammenhæng. I takt med at mængden af skat er steget er det samme sket for lovreguleringen. Den øgede mængde regler har resulteret i en indsnævring af mulighederne for omgåelse og spekulativ misbrug.¹ En af de muligheder for spekulativ omgåelse, der er søgt blokeret, er adgangen til at omklassificere (maskere) sit udbytte med ingen eller lavere beskatning for øje.

Ovennævnte skattesystem nyder bred støtte og accept, men det er vores opfattelse, at man med fordel kan genoverveje centrale elementer i tilrettelæggelsen af dette system. Arbejdsstyrken er nedadgående på grund af befolkningens demografiske sammensætning. Desuden foreligger der et stigende krav om offentlig service af god kvalitet. Derudover har den høje beskatning af arbejdsindkomster medført et stigende ønske om nedsat arbejdstid og tilsvarende øget fritid.² Tilsammen har disse faktorer medført et massivt pres på det offentlige system.

Formålet med skattereglerne er først og fremmest at skabe grundlag for offentlig velfærd og sikre optimale vilkår for værdiskabelse. Reglerne skal skabe incitamenter for etablering af nye arbejdspladser og større arbejdsvillighed, og skal samtidig indrettes således, at samfundet ikke belastes af unødige omkostninger eksempelvis til administration og håndhævelse.³

På baggrund af dette har vi valgt at belyse begrebet 'Maskeret udbytte'. Det vil ske gennem en analyse af Ligningsloven (fremover LL) §§ 2, 16 og 16 A, der regulerer området for private goder for henholdsvis hovedaktionærer og ansatte. Opgaven vil belyse reglerne og igennem en juridisk og

¹ Skatteberegningsreglerne gennem 100 år, chefkonsulent Hans Mølgaard Christensen, Skatteministeriet, www.skm.dk, s. 2

² Fremtidens velfærd kommer ikke af sig selv, Velfærdskommisionen, 2004, s. 5-7

³ Rettsøkonomi – Analyse for privatrett og miljørett, Erling Eide og Endre Stavang, 2001, s. 22-25

økonomisk analyse vurdere disses effekt på den samfundsøkonomiske efficiens. Afslutningsvis vil vi give et bud på et hensigtsmæssigt regelsæt for maskeret udbytte således, at det medvirker til at skabe mest mulig værdi.

1.2 Problemstilling

Maskeret udbytte er en skattemæssig betegnelse for udbytte, der er skjult eller selvangivet som en anden indkomst, som enten bliver beskattet lempeligere eller slet ikke. Det foreligger som regel i virksomheder med en eller få aktionærer, hvor vedkommendes private udgifter søges dækket. Maskeret udbytte kan også ske i form af, at aktiver enten bliver solgt til under- eller overpris, for enten at tilgodese aktionær eller virksomhed. Konstaterer skattemyndighederne, at der er tale om maskeret udbytte, vil posten/posterne ændres, så de afspejler reelle indkomstoverførsler. I værste tilfælde kan der ske strafferetlige sanktioner over for hovedaktionæren.⁴

Skattereglerne har med tiden udviklet sig til at være ret så komplicerede. Det skaber problemer for både borgere, virksomheder og staten selv. Det er omkosteligt at vedligeholde skattesystemet i forhold til administrationsomkostninger og håndhævelsesomkostninger. Vi vil se nærmere på om LL §§ 2, 16 og 16 A kan formuleres mere hensigtsmæssigt med henblik på samfundsmæssig efficiens.

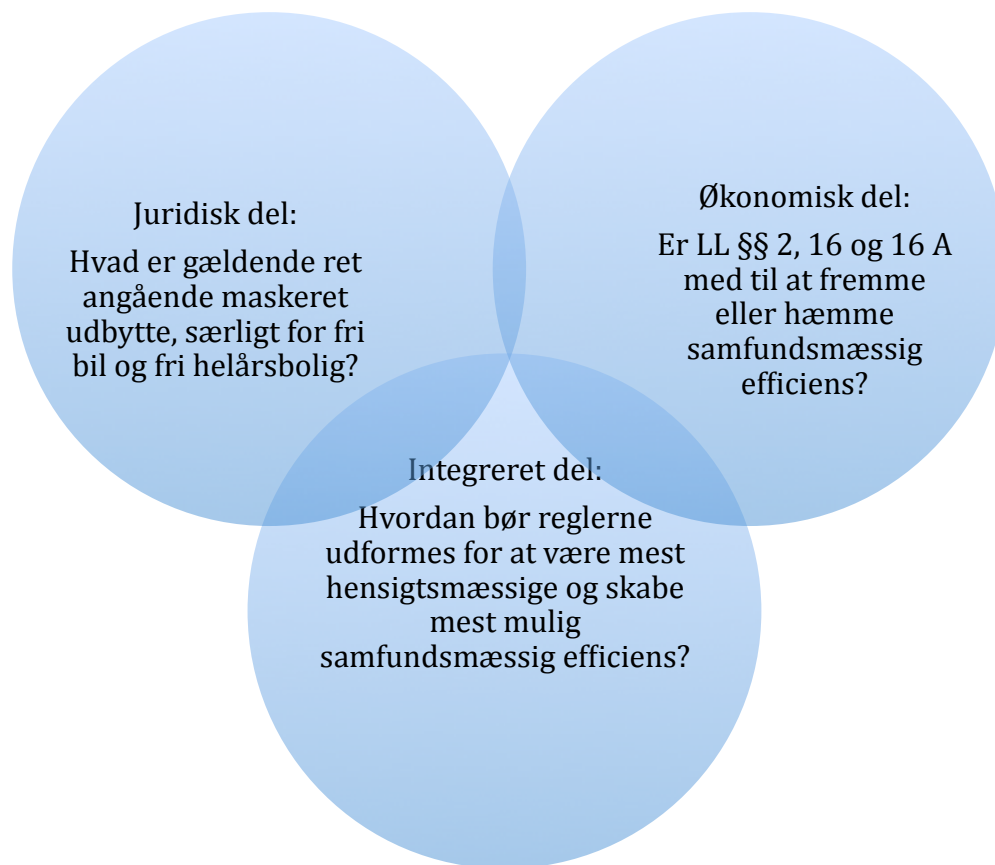
Vores opgave tager et juridisk udgangspunkt ved at fastlægge reglernes udformning i forhold til begrebet maskeret udbytte med fokus på fri bil og fri bolig, som er hyppigt benyttede goder i denne sammenhæng. Rent juridisk består problematikken i at analysere de nuværende regler, der regulerer området for maskeret udbytte med fokus på at danne et retvisende billede heraf.

I økonomisk sammenhæng vil vi vurdere om reglerne skaber incitamenter, der fremmer vækst og sætte dette i forhold til et lempeligere regelsæt. Desuden vil vi sammenligne den efficiens, der knytter sig til et lempeligt og et stramt regelsæt og belyse de tendenser der taler for en implementering af enten det ene eller det andet.

Vi vil med vores analyse af ovenstående forhold i det integrerede afsnit forsøge at skabe grundlag for en anbefaling til hvorledes vi mener, at regelsættet ift. maskeret udbytte bør indrettes med henblik på at være mest værdiskabende.

⁴ Gyldendals Store Danske Encyklopædi, Maskeret udbytte

1.3 Problemformulering

1.4 Formål

Vi vil analysere konsekvenserne af LL §§ 16 og 16 A, for at se hvilken betydning de har for borgere, virksomheder og samfundet. Det kan diskuteres om, de nuværende regler indskrænker virksomhedernes fleksibilitet og medarbejdernes motivation ift. at arbejde mere. Spørgsmålet er således, om den eksisterende lovgivning er optimalt indrettet med henblik på at fremme samfundsmæssig efficiens, eller om den kan forbedres. Det har ikke været muligt at indsamle konkrete data og derfor ses der udelukkende på tendenser. Det gør dog ikke behandlingen af den givne problemstilling mindre relevant.

Det er interessant at se på disse skatteregler, idet skattelovgivning er et meget omdiskuteret område, som mange har meninger om. Politikkerne er ikke enige om, hvilken retning vi skal gå for at skabe et dynamisk og omstillingsparat samfund og erhvervsliv. Hovedspørgsmålet er hvorvidt

skattelettelser eller øget skattetryk er vejen frem. En del af landets økonomer er af den opfattelse, at et lavere skattetryk på arbejde vil give flere hænder på arbejdsmarkedet og øge arbejdsudbuddet.⁵

1.5 Betragtningniveau

Opgaven opererer på agentniveau, virksomhedsniveau samt samfundsniveau. Først og fremmest har skattereglerne betydning for det enkelte individ og virksomhederne, når parterne er involveret i en sag om maskeret udbytte. Det er derfor nødvendigt først at se på det enkelte individs reaktionsmønstre, for derefter at kunne se, hvilken retning samfundet vil bevæge sig som konsekvens af reglernes udformning.

Hvis reglerne ikke er udformet så de understøtter samfundets værdiforøgelse, arbejdsudbud og forbrug på den mest værdiforøgende og hensigtsmæssige måde med fokus på, at udgøre et passende incitament til mere arbejde og større forbrug, vil det munde ud i et samfundsmæssigt problem. For at Danmark kan konkurrere i et globalt marked skal der skabes incitamenter for værdiskabelse og velfærd. Ved f.eks. at lempe på reglerne i forhold til LL §§ 16 og 16 A kan der skabes incitamenter for virksomheder og deres ejere til at investere mere i virksomheden og dets ansatte.

1.6 Struktur og overblik

Kapitel 1 udgør fremstillingens introduktion. Det skaber overblik over opgaven og indeholder informationer om dens udformning, brugte teorier samt afgrænsning.

Vi har valgt at opstille den juridiske problemstilling først. Dette skyldes, at den økonomiske analyse tager udgangspunkt i det gældende regelsæt – de lege lata - for derefter at sammenligne reglerne med lempeligere regelsæt. Denne sondring benyttes herefter i vores integrerede afsnit.

Kapitel 2 indeholder en gennemgang af LL § 2, 16 og 16 A og dermed lovgrundlaget for personalegoder samt den overordnede ramme for begrebet 'Maskeret udbytte'. I denne gennemgang ses også sammenhængen mellem LL §§ 2 (armslængdeprincippet), 16 og 16 A. Derefter foretages en nærmere analyse af reglerne i forhold til fri bil og fri helårsbolig, for at finde reglernes anvendelsesområde.

⁵ Førende økonomer: Lavere skat på arbejde giver flere hænder, Ritzau, 2007, www.business.dk

Kapitel 3 indeholder den økonomiske analyse. Først og fremmest betragtes reglerne med henblik på at finde ud af hvorvidt de er formuleret hensigtsmæssigt og skaber incitament for værdiskabelse og velfærd. Et psykologisk aspekt af beslutningstageres bevæggrunde medtages for at forklare reaktionsmønstrene. Afsluttende ses på de omkostninger, der er forbundet med det nuværende regelsæt og om et eventuelt lempeligere regelsæt vil give anledning til flere eller færre omkostninger.

Kapitel 4 udgør det integrerede afsnit, der kombinerer både det juridiske og økonomiske afsnit. Her foretages en retspolitisk fortolkning af, hvorvidt reglerne skal forblive som de er, eller om det vil være mere fordelagtigt med et lempeligere regelsæt.

Kapitel 5 indeholder en konklusion på specialet, som har til formål at besvare den givne problemformulering.

1.7 Teori- og metodevalg

I følgende afsnit præsenteres de teorier og metoder, som vi har valgt at benytte ved besvarelsen af opgavens problemformulering.

1.7.1 Juridisk teori og metode

Retsfilosofi er en betegnelse for de forskellige retsteorier, som alle tager udgangspunkt i at forklare retsvidenskaben. I forlængelse heraf er det vigtigt at huske, at forskellige retsteorier kan føre til forskellige resultater, da teorierne vægter retskilderne forskelligt. Ifølge Alf Ross defineres retsfilosofien:

*”Retsfilosofiens genstand er ikke retten, nogen del eller side af denne, men retsvidenskaben. Retsfilosofien bor så at sige en etage højere end retsvidenskaben og >>ser ned<< på denne.”*⁶

Ovenstående citat er en klar formulering af retsfilosofiens opgave, som er at forklare retsvidenskaben.

⁶ Retsskilder og retsteorier, Ruth Nielsen og Christina D. Tvarnø, 2008, s. 293

Retsfilosofien består af en række forskellige teorier, som alle forklarer retsvidenskaben fra forskellige perspektiver. Den retspositiviske retsteori adskiller sig især fra naturretten ved at betragte retsvidenskaben ud fra, hvad retten er, og ikke hvad den bør være. Uanset hvad moral og etik fortæller os, så skal lov holdes.⁷

Den realistiske retsteori er et udspring fra den retspositivistiske retsteori, og er den retsteori der har størst indflydelse på skandinavisk retskildelære. I Danmark er retsrealismen centreret om Alf Ross bog "Om ret og retfærdighed" fra 1953, hvor Ross fremkom med denne relative nye retsteori.⁸ Vi vil benytte denne retsteori til at analysere gældende ret i LL §§ 16 og 16 A for maskeret udbytte med fokus på fri bil og fri helårsbolig.

Retsrealismen har til formål at gøre retsvidenskaben til en eksakt videnskab. Hermed gøres retsvidenskaben (i hovedtræk retsdogmatikken) til et værktøj, der kan benyttes i det praktiske retsliv. I Ross retskildelære tages der udgangspunkt i de retskilder, som domstolen vil benytte for at nå frem til en afgørelse. Ross støttes blandt andet af Eckhoff⁹ og af den amerikanske retsrealisme i, at retsvidenskaben opdeles i, hvad retten er, og hvordan den bør være. Retsvidenskaben skal ifølge Ross være understøttet af empiriske videnskaber, hvormed svarene drages på baggrund af data.¹⁰

Den retsdogmatiske analyse bygger på fire overordnede retskilder: Regulering, retspraksis, retssædvaner og forholdets natur. Disse retskilder er ikke indbyrdes rangeret, men er et udtryk for den rækkefølge, man kan gribe en juridisk problemstilling an.

1.7.1.1 Regulering

Der hersker ikke et hierarki blandt retskilderne. Regulering har således ikke forrang for de andre retskilder. Der er derimod tale om objektivitet. Regulering er i henhold til kompetencenormer den fastsatte ret i den videste forstand. Regulering er mere objektiveret end retspraksis, sædvaner og forholdets natur i den rækkefølge af objektivitet. Højt objektiverede retskilder stiller en dommer mindre frit end de lavt objektiverede.

⁷ Ret skilder og retsteorier, Ruth Nielsen og Christina D. Tvarnø, 2008, s. 341

⁸ Ret skilder og retsteorier, Ruth Nielsen og Christina D. Tvarnø, 2008, s. 341

⁹ Torstein Eckhoff var professor i jura i Oslo og var ledende indenfor nordisk forvaltningsret. Han var kendt for sin retskildelære.

¹⁰ Ret skilder og retsteorier, Ruth Nielsen og Christina D. Tvarnø, 2008, s. 368 og 384-385

De retskildetyper, der hører ind under regulering, indgår i et retskildehierarki, hvormed nogle regler har højere rang end andre. Det danske reguleringshierarki består af grundloven, almindelige love, bekendtgørelser og anden administrativ regulering samt aftaleregulering. Således har grundloven forrang for almindelige love, der har højere rang end bekendtgørelser og herefter administrative forskrifter og til sidst med mindst rang private aftaler. Ifølge Superior-princippet er retsregler med lavere rang ugyldige, hvis de er i strid med en retsregel af højere rang. Der gælder også sådan ugyldighed, hvis f.eks. bekendtgørelser og administrativ regulering strider mod lov.¹¹

Ved medlemskab af EU er grundlovens magtfordeling ændret, således at flere dele af lovgivningsmagten er tilgivet EU-institutioner. Det er dog ikke noget, vi kommer nærmere ind på, da det ikke har relevans for opgaven, eftersom EU primært har indflydelse på grænseoverskridende aktiviteter, hvilket vi har afgrænset os fra at berøre i specialet.

1.7.1.2 Retspraksis

Der hersker også et hierarki inden for domstolene. Den retskildemæssige værdi af afgørelserne varierer således afhængig af hvilken instans, der behandler dem. I dette hierarki er Højesteret højest rangeret. Dernæst følger landsretterne, Vestre- og Østre Landsret. Nederst i domshierarkiet byretterne. Herefter følger Landsskatterettens afgørelser og dernæst Lignings- og Skatterådets udtalelser. Det bemærkes, at Skatterådet med virkning fra 1.11.2005 afløste Ligningsrådet. Det er et centralt råd, hvis hovedopgave er at bistå SKAT.¹² Det er normalt kun domme fra de øverste domstole, der tillægges præjudikatværdi. Højesterets domme vil normalt udgøre en betydelig værdi for lavere rangerede domstole, men også for Højesteret selv. Landsretsdomme bliver normalt også brugt som præjudikater, og selv byrettens domme kan have betydning i sager, der ikke går længere end dertil. Sager med åben dissens, som er normalt for almindelige domstole, vil afvige for domme med enstemmige afgørelser.¹³

Der er i vores behandling taget højde for dette hierarki. Den retskildemæssige værdi som By- Lands- og Højesteretsafgørelser tillægges overgår således den fra administrative instanser som Landsskatteretten og anden administrativ praksis, herunder afgørelser fra SKAT, Skatteankenævnet

¹¹ Retskilder & Retsteorier, Ruth Nielsen og Christina D. Tvarnø, 2008, s. 71-72

¹² Gyldendals Store Danske Encyklopædi, Ligningsrådet

¹³ Retskilder & Retsteorier, Ruth Nielsen og Christina D. Tvarnø, 2008, s. 169

og Skatterådet. Landsskatteretten er landets øverste administrative klageinstans på skatteområdet. SKATs ansættelser kan således efter behandling af Skatteankenævnet påklages hertil. Landsskatterettens kendelser bruges som bindende fortolkningsbidrag af SKAT, men anses kun som vejledende fortolkning i forhold til domstolene. De kan dog have afgørende betydning. Ligningsvejledningen er SKATs opfattelse af, hvad der er gældende ret – de lege lata - hvilket understøttes af afgørelser fra ovenfor nævnte instanser. Vejledningen er ikke direkte bindende for skatteyderne og domstolene.

1.7.1.3 Retssædvaner

Retssædvaner kan defineres som en handlemåde, der i forbindelse med regulering af en given problemstilling, er blevet fulgt i almindelighed, stadigt og længe i et sådant omfang, at det har skabt en retligt forpligtelse. Dette vil kunne bidrage væsentligt til, hvad gældende ret er. I takt med at antallet af love er steget, er retssædvaner i moderne tid blevet reduceret. Derudover kan der være tale om kutymen, som er handelspraksis og normalt kan bidrage til fortolkning af aftaler. Disse kan fraviges ved aftale.¹⁴ Hvad angår maskeret udbytte i forhold til fri bil og fri helårsbolig er lovgrundlaget meget konkret. Mængden af retssædvaner og kutymen, der spiller ind ved behandlingen heraf, er derfor oftest minimal.

1.7.1.4 Forholdets natur

Forholdets natur er den samlede betegnelse for forskellige hensyn og principper, herunder sagens natur, reale grunde, reale hensyn, almindelige retsgrundsætninger og lignende.¹⁵ Det kan forstås ved, at dommere og andre vil lade sig motivere og inspirere af disse friere overvejelser. Proportionalitetsprincippet indeholder et krav om, at der er et rimeligt forhold mellem det ønskede mål, og de midler der anvendes for at opnå det. Det er en princip, som kan benyttes i stort set alle sammenhænge, der inkluderer regulering. Vi benytter det i vores problemstilling ved at sammenligne proportionaliteten i forskellige regelsæt.

¹⁴ Retskilder & Retsteorier, Ruth Nielsen og Christina D. Tvarnø, 2008, s. 184-185

¹⁵ Retskilder & Retsteorier, Ruth Nielsen og Christina D. Tvarnø, 2008, s. 189

1.7.2 Økonomisk teori og metode

For at behandle vores problemformulering bedst muligt bygger vi vores økonomiske analyse op ved at anvende en lang række teorier. I analysen af hvorvidt reglerne er efficiente og hensigtsmæssige, tager vi højde for både de enkelte aktørers, virksomhedernes og statens behov. De økonomiske teorier og metoder er deduktivt orienterede. Vi benytter os derfor af teori som basis for vores forklaringer og konklusioner. Denne metode er lettest at anvende, når udgangspunktet er teoretisk baseret. Alternativet er en induktiv metode, hvor der bliver taget udgangspunkt i indsamlet data.¹⁶

Den neoklassiske teori er grundstenen i moderne økonomi herunder retsøkonomien, den behavioralistiske økonomiske teori mv. Den forklarer og forudsiger virksomheders markedsmæssige adfærd ud fra den antagelse, at agenter er rationelle. I vores opgave bevæger vi os igennem den neoklassiske teori, der handler om agents adfærd og rationalitet. Vores omkostningsafsnit starter med Ronald H. Coases transaktionsomkostningsteori, hvor vi skaber overblik over de samlede omkostninger, som reglerne genererer. Dette afsnit udbygges ved en gennemgang af freerider-problematikken.

I retsøkonomien og andre nyere teorier er den neoklassiske antagelse fraveget og erstattet med en ny antagelse om, at agenter er begrænset rationelle. Raaskou og Foss¹⁷ definerer retsøkonomien, i modsætning til neoklassisk teori, som anvendelse af økonomisk teori, særligt mikroøkonomisk teori til at undersøge virkninger af retten og dens institutioner. Teorien har sit udspring i Ronald H. Coases artikel "*The problem of the social cost*", hvorefter de økonomiske studier af retten begyndte. Retsøkonomien er med til at fastsætte efficiente og hensigtsmæssige regler for diverse aktører, men kan også forklare følgeeffekter af reglerne, som har konsekvens for virksomheder og markedet.¹⁸ Retsøkonomien analyserer retten og retsreglerne ud fra økonomisk teori og økonomiske modeller.

For at klarlægge en række aspekter i forhold til maskeret udbytte vil vi benytte os af den behavioralistiske økonomiske teori, som til forskel for den traditionelle økonomiske teori gør op med rationalitetsteorier. Den behavioralistiske økonomiske teori har fokus på beslutningsprocessen frem for udfaldet. Denne tilgang er relevant for at finde frem til et givent handlemønster hos den

¹⁶ Den skinbarlige virkelighed – vidensproduktion inden for samfundsvidenskaberne, Ib Andersen, 2008, s. 35

¹⁷ Agnete Raaschou-Nielsen er cand. polit har en PhD i økonomi og er desuden i bestyrelsen i Novozymes. Nicolai Juul Foss er cand.polit og professor på CBS.

¹⁸ Retskilder & Retsteorier, Ruth Nielsen og Christina D. Tvarnø, 2008, s. 418-421

enkelte beslutningstager i forhold til maskeret udbytte. I dette afsnit vil vi benytte os af økonomiske psykologiske teorier for at kunne forklare, hvorfor maskeret udbytte planlægges og gennemføres. Det var først for en 20-30 år siden, man begyndte at anse det som fornuftigt at inddrage psykologiske teorier i økonomien.¹⁹ Økonomisk psykologi, søger svar på, hvordan økonomiske aktører griber forskellige situationer an. Det er en teori, der ligesom alle andre økonomiske teorier, kræver intense studier. Barack Obamas tidligere økonomiske chefrådgiver, Lawrence H. Summers, har udtalt følgende:

”... But there is an oddity in the name ”behavioral economics” since I would surmise that all fields of economic inquiry essentially study behavior.”

Opgaven vil også bære præg af en makroøkonomisk tilgang, da flere af vores modeller vil blive diskuteret i forhold til samfundsmæssige udfald og konsekvenser.

1.7.3 Integreret metode

Som nedenstående model viser benyttes retspolitikken i det sidste og integrerede afsnit, som udarbejdes på baggrund af det juridiske og økonomiske afsnit. Retsteorien danner grundlag for dette afsnit, hvormed den retspolitiske analyse anvendes. Først og fremmest dannes et bredt overblik over gældende ret for maskeret udbytte. Derefter skabes et mere konkret overblik over reglerne for fri bil og fri helårsbolig ved hjælp af en retsdogmatisk analyse. Efterfølgende benyttes retsøkonomien i en analyse af reglernes økonomiske implikationer og en anskuelse af de positive og negative effekter, reglerne medfører. Dette resultat benyttes i en retspolitisk analyse, hvor det sammenlignes med den juridiske analyse af gældende ret, med henblik på en retspolitisk anbefaling til reglernes udformning. Denne form for integration bygger på videnskabelige argumenter, som vi mener er holdbare i forhold til retsteorien.²⁰

Det juridiske, økonomiske og integrerede afsnit hænger sammen på følgende vis. Modellen angiver sammenhængen samt rækkefølgen af afsnittene:

¹⁹ Økonomisk psykologi, Adfærdøkonomiske perspektiver på virksomhedens organisering, økonomiske grænser og identitet, Christian Knudsen, 2011, s. 22-23

²⁰ Retskilder & Retsteorier, Ruth Nielsen og Christina D. Tvarnø, 2008, s. 436-437

1.8 Juridisk afgrænsning

Det har været nødvendigt at afgrænse specialet for at sikre en dybdegående analyse og diskussion, af de for begrebet 'Maskeret udbytte' ift. fri bil og fri helårsbolig, mest relevante emner.

I den juridiske analyse behandles bestemmelserne i LL §§ 2, 16 og 16 A ud fra en generel vinkel, mens vi i den efterfølgende analyse afgrænser opgaven til primært at omfatte rådigheden af fri bil og fri helårsbolig. Med afgrænsningen sikrer vi en dybdegående behandling af, hvad der falder indenfor vores relevante problemstilling.

I forhold til analysen af fri bil afgrænser afsnittet sig til privatbenyttelsen af almindelige biler og vil derfor kun kort omhandle specialindrettede køretøjer, såsom slamslugerbiler mv.

Det europæiske og internationale marked vil ikke blive berørt, da det ikke har konkret relevans for opgaven. På baggrund heraf er det kun de danske skatteregler, der vil blive belyst. EU-retten vil ikke blive analyseret.

Ligeledes vil opgaven udelukkende forholde sig til de skattemæssige regler ift. maskeret udbytte af ovennævnte aktiver. Som følge af vores ønske om en dybdegående analyse heraf, omfatter afgrænsningen også momsreglerne, så de vil ikke blive behandlet i fremstillingen.

1.9 Økonomisk afgrænsning

I den økonomiske analyse har vi fravalgt at benytte konkrete tal og værdier. Vi har i stedet valgt at bruge tendenser som forklaringsgrundlag. Ved nærmere gennemgang er det vurderet, at det kun er muligt at skaffe værdier for de samlede skatteindtægter. Det vil ikke være muligt at indhente specifikke oplysninger om SKATs omkostninger i forhold til at opretholde, vedligeholde og

håndhæve skattesystemet. Vi har derfor valgt at behandle emnet ud fra et mere teoretisk perspektiv ved at kigge på tendenser og effekter og afslutningsvist give vores bud på, hvorledes et efficient skattesystem ift. maskeret udbytte bør indrettes.

1.10 Empiri og kildekritik

1.10.1 Juridisk

Specialet er udelukkende opbygget ud fra en teoretisk tilgang, hvilket kan give anledning til en vis kritik.

Til den juridisk del af specialet er de anvendte kilder loven, retspraksis, vejledninger, lærebøger, artikler mm., som alle er gennemarbejdede kilder, men alligevel må valideres inden brug.

SKATs juridiske vejledning, Landsskatterettens afgørelser og Skatteråds-udtalelser vil udelukkende blive anvendt med deres (set i forhold til domstolene) relativt lille retskildemæssige værdi for øje. Disse kilder vil derfor primært blive anvendt som vejledende fortolkningsbidrag.

De juridiske lærebøger er derimod opbygget med objektivitet for øje og henviser som regel til flere andre lærebøger. De er i opgaven tillagt stor værdi.

Loven er gældende ret. Dens retskildemæssige værdi kan derfor ikke betvivles, men vil ved 'lovsammenstød' fortolkes ud fra principperne Lex Superior, Lex Posterior og Lex Specialis. Det integrerede afsnit åbner op for en politisk betinget kritik af den gældende ret. Retsspraksis skal også anvendes med det nævnte hierarki for øje. Opgaven ville i et større omfang bære præg af præjudikat, hvis der var mulighed for at gøre brug af flere højesteretsdomme.

Diverse hjemmesider og artikler bærer som regel præg af subjektivitet og kan derfor kritiseres for deres værdi. Vi har forholdt os kritiske til al information og har haft fokus på primært at anvende artikler fra kilder, som normalt betegnes som pålidelige.

1.10.2 Økonomisk

I den økonomiske analyse er de indhentede kilder lærebøger og artikler. De økonomiske modeller og teorier er hovedsageligt udformet i forhold til aftale- og kontraktmæssige forhold, herunder

arbejdsgiver/arbejdstagerforhold, agentteori, kontraktindgåede parter mv. På baggrund af dette har det været nødvendigt at tilpasse teorierne og modellerne således, at de kan benyttes til vores problemstilling. De anvendte teorier er således i høj grad 're-designet' med fokus på anvendelse i vores skatteretlige fremstilling. Desuden har den anvendte økonomiske skatteteori i flere tilfælde haft fokus på indkomstskat, således at den ikke i alle tilfælde har været mulig direkte at anvende i sin oprindelige form. Det har derfor været nødvendigt at trække paralleller til denne og på den måde anvende teorien på en ny facon. Dette forhold har været medvirkende til at anvendelsen af konkrete værdier ikke har været hensigtsmæssig.

Mange økonomiske lærebøger har amerikanske forfattere og tager derfor ofte udgangspunkt i amerikansk økonomi. Derfor kan forholdene i bøgerne kritiseres for ikke at have konkret anvendelighed for et dansk marked. Det gælder specielt for den benyttede lærebog *Public Finance – and the American Economy*.

Vores analyse af den behavioralistiske teori bygger hovedsageligt på artikler af de samme forfattere. Dette kan give anledning til en subjektiv fortolkning af emnet, selvom forfatterne er anerkendt som de førende inden for de behandlede områder.

Kapital 2 Gældende ret

2.1 LL §§ 16, 16 A og 2

2.1.1 Introduktion

Begrebet 'maskeret udbytte' er en skattemæssig betegnelse for udbytte, som aktionærer m.fl. har en personlig interesse i få omkvalificeret som en anden type indkomst, der kan beskattes lempeligere eller slet ikke. Dobbeltbeskatningen i form af selskabs- og udbytteskat søges ved maskering af udbytte ophævet, så de fremtræder som enten fradragsberettigede efter Statsskatteloven (fremover SL) § 6 eller som ikke skattepligtige erhvervelser, således det ikke kan statueres som indkomst efter SL § 4. Maskeret udbytte forekommer ved, at selskabet afholder private udgifter for aktionæren, eller ved tilfælde hvor selskabet sælger/køber aktiver af aktionæren til overpris eller underpris. I tilfælde af maskeret udbytte skal skatteansættelserne ændres, så de er identiske med reelle indkomstoverførsler. Det er skattemyndighederne der konstaterer hvorvidt der er tale om maskeret udbytte. Dette har ført til en lang række sager mellem myndighederne og selskaber/aktionærer. I visse tilfælde kan der blive tale om strafferetlige sanktioner over for aktionæren.²¹ Udbyttebegrebet i LL § 16 A beskriver, hvad der skal medtages som udbytte, og således hvad der må klassificeres som maskeret.

I flere mindre selskaber har hovedaktionæren ofte også en afgørende stilling i selskabet som f.eks. direktør, og dette arbejdsgiver/arbejdsmodtager-forhold kan give anledning til en række problemer ift. maskeret udbytte. I disse situationer oppebærer lønmodtageren udover løn ofte også en række goder, der skal medregnes ved indkomstopgørelsen jf. SL § 4. Hertil knytter LL § 16 sig, hvorefter sparet privatforbrug, vederlag af formuegoder og benyttelse af andres formuegoder (virksomhedens) skal medregnes til den skattepligtige indkomst.²²

En del af problemstillingen vedrørende disse dispositioner relaterer til, hvorvidt de foretages på arbitrære vilkår frem for markedsbestemte, der skal holdes overfor armslængdeprincippet i LL § 2.²³

Når det vurderes hvorledes ovennævnte dispositioner skal behandles rent juridisk, må det først afgøres, om der er tale om en ikke ansat aktionær eller en ansat aktionær. En ikke ansat aktionær

²¹ Gyldendals Store Danske Encyklopædi, Maskeret udbytte

²² Skatteretten 1, Pedersen m.fl., 2009, s. 311

²³ Skatteretten 2, Pedersen m.fl., 2009, s. 443-445.

beskattes ikke anderledes af maskeret udbytte end ved almindeligt deklareret udbytte. Er aktionæren ansat, vil han blive indkomstbeskattet af vederlag for sit arbejde. Alt, han modtager udover dette, må anses som udbytte og beskattes som aktieindkomst.²⁴

2.1.2 LL § 16²⁵

”Ingen skat kan pålægges, forandres eller ophæves uden ved lov.” – Grundloven (GRL) § 43, 1 pkt. Det gælder også ift. beskatning af udbytte såvel som personalegoder. Det overordnede udgangspunkt for beskatning fremgår af SL § 4 med undtagelser og diverse begrænsninger i SL § 5. I forlængelse af dette præciserer LL § 16, hvad der skal medregnes indkomstopgørelsen efter SL §§ 4-6 for personalegoder. I medfør af LL § 16, stk. 1 skal der ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst medregnes tilskud til telefon i privat henseende, vederlag i form af formuegoder af pengeværdi, sparet privatforbrug og værdien af hel eller delvis benyttelse af andres formuegoder, når de må anses som modtaget i forbindelse med et ansættelsesforhold eller som led i en aftale om personligt arbejde i øvrigt. Dette gælder tilsvarende for personer, der er valgt til medlem af bestyrelser, udvalg, kommissioner, råd, nævn og andre kollektive organer, hvoraf kan nævnes Folketinget, regionsråd og kommunalbestyrelser.²⁶

2.1.2.1 Anvendelsesområde af LL § 16

Bestemmelsen i LL § 16 gælder kun for goder, der ydes:²⁷

- som del af en ansættelsesaftale
- i forbindelse med aftale om personligt arbejde
- til personer i bestyrelser, udvalg, kommissioner, råd og andre kollektive organer – herunder Folketinget, regionalråd og kommunalbestyrelser
- til menighedsrådsmedlemmer
- og til hovedaktionærer

²⁴ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2, afsnit C.B.3.6

²⁵ Se bilag 1 – Ligningsloven § 16

²⁶ Ligningsloven § 16, stk. 1

²⁷ Ligningsloven § 16, stk. 1

Bestemmelsen gælder i normale længerevarende ansættelsesforhold, men den gælder også for formuegoder, der er modtaget i enkeltstående og tidsbegrænsede aftaler om arbejde. Familie eller pårørende, som modtager goder i forbindelse med arbejde/arbejdsaftalen, er omfattet af bestemmelsen, og rent skattemæssigt anses det for direkte modtaget af den ansatte. Goder, der bliver tildelt personer, som ikke længere er ansatte, vil ikke være omfattet af bestemmelsen. Også hovedaktionærer, som sidder i selskabets bestyrelse, men ellers ikke er ansat i selskabet, er omfattet af bestemmelsen, når godet er ydet som led i bestyrelsesarbejdet.²⁸ Praksis ved bl.a. den skattemæssige behandling af bestyrelseshonorarer, som sidestilles med andre ansattes honorarer kan dog næppe betvivles.

Bestemmelsen omfatter også goder, som ikke nødvendigvis er ejet af arbejdsgiveren. Det er dog en betingelse, at arbejdsgiveren har haft en bestemmende indflydelse på, hvem godet er ydet til. For eksempel kan goder, der stammer fra en personaleforening, i realiteten komme fra arbejdsgiveren, når vedkommende har en bestemmende indflydelse over denne. Det er i hvert tilfælde op til en konkret vurdering, hvorvidt der er tale om bestemmende indflydelse. Bestemmelsen kan derfor finde anvendelse på f.eks. sommerboliger, der stilles til rådighed af en feriefond, såfremt arbejdsgiveren har en bestemmende/væsentlig indflydelse over Fonden.²⁹ I SKM2002.536.LR, vurderede Ligningsrådet således, at et pengeselskab, som ønskede at stille en feriebolig til rådighed for sine ansatte, var omfattet, hvad enten de lod boligen stå i et datterselskab eller en fond, som følge af utilstrækkelig uafhængighed fra arbejdsgiveren.³⁰

Ovenstående antagelser kommer til udtryk i et cirkulære om ligningsloven, der er administrativt bindende, men som primært indeholder retningslinjer og råd til fortolkning heraf. Det har således en lille retskildemæssig værdi.

2.1.2.2 Undtagelser til LL § 16

Som udgangspunkt er personalegoder skattepligtige. Der er dog en række undtagelser hertil. Skatteministeriet angiver fem undtagelser, som alle goder i princippet kan falde ind under. Desuden

²⁸ Cirkulære nr. 72 af 1996 pkt. 12.4.1

²⁹ Cirkulære nr. 72 af 1996 pkt. 12.4.1

³⁰ SKM2002.536.LR, Ligningsrådets udtalelse af 22.10.2002

er der en række undtagelser, som nogle goder er omfattet af, herunder f.eks. undervisning, sundhedsydelse, parkeringsplads og transport. De fem generelle undtagelser er:³¹

2.1.2.2.1 Bagatelgrænsen for arbejdsrelaterede personalegoder

Første undtagelse er bagatelgrænsen for arbejdsrelaterede personalegoder. Personalegoder, som arbejdsgiveren har ydet sine ansatte af hensyn til deres arbejde, vil blive beskattet, hvis den samlede værdi af goderne fra arbejdsgiveren eller flere arbejdsgivere overstiger grundbeløbet på 5.500 kr., jf. LL § 16, stk. 3, 6. pkt. Hvis de samlede personalegoder, der er ydet af hensyn til den ansattes arbejde, ikke overstiger grundbeløbet, beskattes goderne ikke. I medfør af LL § 16, stk. 3, 1. pkt. skal disse goder værdiansættes til markedsprisen.³²

Skatteministeriet skelner mellem goderne på 3 forskellige måder:

- De goder der er omfattet af bagatelgrænsen, og som beskattes, hvis de overstiger grundbeløbet. Det kan være vaccination af medarbejdere, gratis mad og drikke i særlige tilfælde, fri avis på arbejdet, afholdelse af ferie eller i forlængelse af tjenesterejse, når det kan medføre besparelse for arbejdsgiveren, ansattes private kørsel i bil, der ikke er omfattet af LL § 16, stk. 4, vareprøvning af virksomhedens nye produkter, arbejdsgiverbetalt kørekort som bruges i forbindelse med arbejdet, kreditkortordninger, beklædning som er betalt og på arbejdsgiverens foranledning, evt. med logo på.
- De goder, der ikke er omfattet, og altid skal beskattes, er dem som omfattes af værdiansættelsesreglerne i LL § 16, og dem som Skatterådet har fastsat normalværdier for.
- De goder, der ikke beskattes og derfor ikke er omfattet af bestemmelsen, er dem, der har karakter af almindelig personalepleje, som f.eks. tilskud til kaffe-, kantine- og kunstordninger, og ordninger der i det hele taget kun er til rådighed for medarbejderen på arbejdspladsen. I medfør af f.eks. LL § 16, stk. 10 er der fri benyttelse af en parkeringsplads, som er stillet til rådighed af arbejdsgiveren på arbejdsstedet.³³

³¹ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2, afsnit C.A.5.1.1

³² Ligningsloven § 16, stk. 3, 6. pkt.

³³ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2, afsnit C.A.5.1.3

2.1.2.2.2 Bagatelgrænsen for mindre personaleudgifter

Bagatelgrænsen på 1000 kr. for mindre personaleudgifter gælder som udgangspunkt for alle gaver. En undtagelse til denne er gaver ved særlige lejligheder, som kan være gaver til bryllupper eller runde fødselsdage. Sådanne gaver er undtaget for beskatning, når deres værdi almindeligvist anses som passende ift. lejligheden.³⁴ Årlige gaver, oftest julegaver tæller med, når de overstiger en værdi af 700 kr. Gør de ikke det, står de for sig selv og kan således gives som et tillæg til årets andre goder. Kontante beløb og gavekort, som kan byttes til kontanter, kan uanset værdien ikke omfattes af bagatelgrænsen. Dette uanset anledning³⁵

De goder, der i forvejen er skattefritaget efter andre bestemmelser, omfattes ikke af bagatelgrænsen. Denne bagatelgrænse omfatter heller ikke de goder, der værdiansættes efter særlige regler om f.eks. fri bil og fri helårsbolig, fri lystbåd, telefon, computer og datakommunikation, personalelån og radio- og tv-licens. Det vil sige, at selv om disse goder har en værdi på under 1000 kr., skal de behandles efter andre regler.³⁶ Hvad angår fri bil, helårsbolig og båd, er det usandsynligt at de kan omfattes af undtagelsen for mindre udgifter.

2.1.2.2.3 Personaleplejefritagelsen

For at godet skal være fritaget under denne bestemmelse, skal der være tale om et personalegode af uvæsentlig værdi, som er til rådighed på arbejdspladsen. Det kan oplistes således:

- Godet skal være af uvæsentlig værdi. Der er ikke fastsat en decideret beløbsgrænse. Denne må være op til en konkret vurdering i den enkelte situation.
- Det er essentielt, at godet kun er til rådighed på arbejdspladsen. F.eks. er fri benyttelse af indendørs fodboldbane på arbejdspladsen skattefrit for medarbejderen. Det er dog ikke tilfældet hvis arbejdsgiveren betaler for, at medarbejderen kan spille fodbold andre steder. Bestemte goder som internet og telefon kan være skattefrie, selvom de er tilgængelige andre steder.

³⁴ TfS 1995, 176, Skatteministerens redegørelse for beskatning af lejlighedsgaver af 11.01.1995

³⁵ Ligningsloven § 16, stk. 3, 3. pkt

³⁶ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2, afsnit C.A.5.1.4

- Det er vigtigt, at godet er tilgængeligt for alle medarbejdere, og derfor ikke er et gode der kan tilregnes konkret værdi for en enkelt medarbejder.³⁷

I SKM2010.521.SR udtalte Skatterådet sig angående en sundhedsordning for de ansatte. Dette gode blev ikke omfattet af reglen, da udgiften på 1.500 kr. dels blev anset som et uvæsentligt beløb, og godets karakter i øvrigt kunne anses som almindelig, skattefri personalepleje.³⁸

2.1.2.2.4 Rabat på virksomhedens egne produkter

Arbejdsgiveren har lov til at sælge de varer eller tjenesteydelser med rabat til sine ansatte, som arbejdsgiveren udbyder til salg som led i sin virksomhed. De ansatte vil kun blive beskattet, i så fald rabatten overstiger den avance, arbejdsgiveren normalt får på godet. Det vil sige, at den ansatte kun beskattes, hvis vedkommende køber godet til en pris, der er mindre, end hvad arbejdsgiveren har af omkostninger ved at producere godet/varen, jf. LL § 16, stk. 3, 2. pkt.³⁹

2.1.2.2.5 Reklamegaveundtagelsen

For at være omfattet af denne undtagelse skal godet være fremstillet med henblik på at blive anvendt til reklame og være af ubetydelig værdi. Det kan være en gave, medarbejderen har fået direkte af arbejdsgiveren eller i kraft af sit ansættelsesforhold, og det kan f.eks. være askebægre, papirknive, kuglepinde etc. Derudover skal reklamegaven være tiltænkt en større og ubestemt kreds af kunder, ligesom den som nævnt skal være fremstillet i reklameøjemed. Logo eller firmanavn skal derfor tydeligt fremgå. I situationer, hvor godet er omfattet af både reklamegaveundtagelsen og af bagatelgrænsen i LL § 16, stk. 3, lægges det for medarbejderen mest gunstige forhold til grund.⁴⁰

2.1.2.2 Værdiansættelse af personalegoder

Som nævnt tidligere så fremgår værdiansættelsen på visse typer frie goder direkte af lovgivningen. Af LL § 16 fremgår værdiansættelsen af fri bil, fri helårsbolig, fri sommerbolig, multimedier og fri

³⁷ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2, afsnit C.A.5.1.5

³⁸ SKM2010.521.SR, Skatterådets udtalelse af 24.08.2010

³⁹ Ligningsloven § 16, stk. 3, 2. pkt.

⁴⁰ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2, afsnit C.A.5.1.1

lystbåd direkte. I SKM2011.865.SKAT har Skatterådet givet vejledende anvisninger vedrørende ligningsmyndighedernes værdiansættelse af normale personalegoder. Personalegoder, der er omfattet af LL § 16, skal som udgangspunkt værdiansættes til markedsværdien.⁴¹ De goder, som ikke er omfattet af LL § 16, skal behandles efter almindelige bestemmelser i SL §§ 4-6.⁴²

I en række situationer betaler den ansatte helt eller delvist for godet. I disse situationer skal betalingen fratrækkes ved opgørelsen af den skattemæssige værdi af godet. Godet skal som udgangspunkt opgøres, når det udløser sparet privatforbrug eller har karakter af overdragelse til eje eller lån. Arbejdsgiverbetalt kost samt forbrug af telefon, rejser mm. er eksempler på sparet privatforbrug. Det er vigtigt at sondre mellem sparet forbrug i privatsfæren og forbrug i erhvervssfæren.⁴³ Sparet privatforbrug værdiansættes med udgangspunkt i, hvad der reelt forbruges. Anderledes er det, hvis godet bliver overdraget til eje. Her skal det værdiansættes til den pris, den ansatte kan købe godet for på det frie marked på overdragelsestidspunktet. Der kan være situationer, hvor det kan være svært at få fastlagt markedsprisen. I disse situationer kan markedsværdien ansættes til arbejdsgivers indkøbspris, jf. SKM2007.567.SR.⁴⁴ Låner den ansatte godet, skal det værdiansættes efter, hvad det vil koste at leje på det frie marked i den låneperiode, der er tale om.⁴⁵

2.1.2.3 Undtagelser i værdiansættelse af personalegoder

Til hovedreglen i LL § 16, stk. 3 om at goder skal værdiansættes til markedsprisen, findes en række undtagelser. Der er i LL § 16, stk. 4 – 9 og stk. 12 fastsat specielle regler for værdiansættelse af en række specifikke personalegoder.

Medarbejdere/lønmodtagere, der får bil stillet til rådighed for privat anvendelse, skal beskattes af den økonomiske værdi heraf i det omfang, der ikke betales fuldt vederlag. Værdiansættelsen af den delvise eller helt frie bil, der bliver stillet til rådighed for privat brug, skal foretages efter reglen i LL § 16, stk. 4.⁴⁶ Følgende forhold vil blive nærmere behandlet i afsnittet om fri bil.

⁴¹ SKM2011.865.SKAT, SKAT-meddelelse af 13.02.2011

⁴² Skatteretten 1, Pedersen m.fl., 2009, s. 312

⁴³ Skatteretten 1, Pedersen m.fl., 2009, s. 315-317

⁴⁴ SKM2007.567.SR, Skatterådets udtalelse af 19.06.2007

⁴⁵ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2, afsnit C.A.5.1.2

⁴⁶ Skatteretten 1, Pedersen m.fl., 2009, s. 318

Udgangspunktet for fri helårsbolig er, at værdiansættelsen sættes til godets markedsværdi, jf. LL § 16, stk. 3. Det gælder for personer, der uden eller mod delvis betaling får stillet en helårsbolig til rådighed i et almindeligt ansættelsesforhold, jf. LL § 16, stk. 1. Der skelnes mellem ansatte med og uden bestemmende indflydelse på egen aflønningsform, og om den ansatte opfylder betingelserne for at være på rejse i LL § 9 A. Undtagelser ift. beskatning af tjeneste- og lejeboliger findes i lempelsesreglerne i LL § 16, stk. 7 og 8 i . Videregående behandling af fri helårsbolig vil ske i afsnittet herom.

Beskatningsgrundlaget af fri sommerbolig beregnes jf. LL § 16, stk. 5 som en procentdel af sommerboligens værdi. Værdiansættelsen sættes efter boligens værdi på det pågældende tidspunkt, og procentsatsen sættes efter om det er højsæson eller ej. Værdien kan så beregnes ud fra, hvor meget det er blevet brugt.⁴⁷ Der bliver skelnet mellem ansatte med og uden bestemmende indflydelse, da ansatte med bestemmende indflydelse, herunder direktører, anses for at have ferieboligen til rådighed hele året og beskattes heraf.⁴⁸ Dette gode er afgrænset fra denne fremstilling og behandles ikke yderligere.

Værdiansættelsen af fri lystbåd sker efter LL § 16, stk. 6. Der beskattes med 2% af bådens værdi pr. brugs-uge . Får en ansat stillet en lystbåd til rådighed af sin arbejdsgiver, som den ansatte ikke betaler fuldt vederlag for, skal vedkommende beskattes af værdien heraf. Umiddelbart vil ansatte med bestemmende indflydelse også i dette tilfælde blive anset for at have godet til fri afbenyttelse hele året. Der er dog taget forbehold for personalelystbåde og virksomheder, der bygger både. Desuden kan der opnås nedslag i beskatningen for perioder, hvor andre råder over båden.⁴⁹ Dette gode er ligeledes afgrænset fra denne fremstilling, og behandles ikke yderligere.

D. 1 januar 2012 blev reglerne for beskatning af fri telefon, computer og datakommunikationsforbindelse ændret. De er reguleret i LL § 16, stk. 12 og 13. Reglerne om multimediebeskatning i Forårspakken 2,0 var simpelthen for ufleksible. Der skulle skabes mulighed for, at der kunne etableres hjemmearbejdspladser, og at en medarbejder kunne tage en bærbar med

⁴⁷ Skatteretten 1, Pedersen m.fl., 2009, s. 325

⁴⁸ Ligningsloven § 16, stk. 5

⁴⁹ Ligningsloven § 16, stk. 6

hjem fra arbejde uden at skulle beskattes heraf. Ligeså med arbejds-mobiltelefoner. De nye regler kan beskrives således:⁵⁰

- Stilles en telefon og datakommunikation til rådighed for privatforbrug, skal medarbejderen beskattes af 2.500 kr. om året, jf. LL § 16, stk. 12, 1. Pkt. Den skattepligtige værdi nedsættes alt efter, hvor mange måneder godet har været i brug, jf. LL § 16, stk. 12, 2. pkt. Datakommunikationsforbindelse beskattes ikke, hvis medarbejderen fra sin egen computer via forbindelsen har adgang til virksomhedens netværk, jf. LL § 16, stk. 12, 3. pkt. Hvis to ægtefæller(samlevende) begge er omfattet af pkt. 1, kan den skattepligtige værdi nedsættes for hver med 25% for fri telefon, herunder datakommunikationsforbindelse, hvis goderne mindst har en værdi på 3.300 kr.
- Privatbenyttelse af en computer, som er stillet til rådighed for en medarbejder til brug for arbejdet, vil ikke blive beskattet, jf. LL § 16, stk. 13. Dog med undtagelse i LL § 16, stk. 13, 2. pkt.⁵¹

2.1.2 LL § 16 A⁵²

I LL § 16 A, stk. 1 præciseres hvad, der skal medregnes som udbytte. Som udgangspunkt skal enhver udlodning af udbytte og andre formueaktiver mv., der tilfalder aktionærer, andelshavere etc. i kraft af deres position medtages i det skatteretlige udbyttebegreb.

2.1.2.1 Anvendelsesområde for LL § 16 A

LL § 16 A omfatter som nævnt overfor alt, der udloddes. Herunder udbytte af aktier, andelsbeviser og sammenlignelige værdipapirer. For sådanne er afståelse omfattet af Aktieavancebeskatningsloven (fremover ABL) , jf. ABL § 1, stk. 1. Udbytte, som er omfattet af LL § 16 A, skal medregnes som henholdsvis aktieindkomst og/eller kapitalindkomst i den skattepligtige indkomst, jf. Personskatteloven (fremover PSL) § 4, stk. 1, nr. 1 og 4.⁵³ Jf. LL § 16 A, stk. 2, nr.

⁵⁰ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2, afsnit C.A.5.2.1.

⁵¹ Lov om ændring af ligningsloven og forskellige andre love, lov nr. 1382 af 28. december 2011 pkt. 15-17

⁵² Se bilag 2 – Ligningsloven § 16 A

⁵³ Skatteretten 2, Pedersen m.fl., 2009, s. 426-427

omfatter reglerne for udbytte/udlodning aktionærer/anpartshavere og lignende. Visse naturalydelser såsom som fri bil, fri bolig, sommerbolig og fri lystbåd til hovedaktionær, som er omfattet af ABL § 4 (hovedaktionæraktier), skal beskattes som personlig indkomst. De sidestilles således med ansatte direktører og ledere, der modtager disse goder som naturaflønning.⁵⁴

Som hovedregel er det Skatteministeriets opfattelse, at udbytte som udgangspunkt skal beskattes hos alle aktionærer i forhold til deres ret til udbytte.⁵⁵ Afviges der således, fra hvad der i udlodningsbrøken er fastsat, må aktiverne anses som efterfølgende at være blevet overdraget mellem aktionærerne. Som undtagelse til dette udgangspunkt vil der dog være tilfælde, hvor en aktionær egenhændigt har fraveget denne udbytteret, alene har modtaget udbytte og alene bør beskattes deraf.⁵⁶

Friaktier og friandele i forbindelse med opløsning af selskaber er dog undtaget og skal ikke medregnes som udbytte jf. LL § 16 A, stk. 4. Ligeledes er *”Udlodninger af beløb, som er skattepligtige for foreninger og selskaber efter selskabsskattelovens § 5 B, stk. 4, og fusionsskattelovens § 12, stk. 3”*⁵⁷ undtaget.

2.1.2.2 Diverse former for udlodning

Aktionærers udbytte fra selskabet kan antage mange forskellige former. Disse er behandlet i nedenstående afsnit.

2.1.2.2.1 Deklareret Udbytte

Et selskab kan på baggrund af det godkendte årsregnskab foretage udlodning af udbytte af årets, eller tidligere års overskud samt frie reserver. Derudover kan der foretages udlodninger, når der sker nedsættelse af aktiekapitalen eller ved selskabets opløsning. I medfør af LL § 16 A, stk. 1, 2. pkt. er det pointeret, at alt som bliver udloddet til den aktuelle aktionær skal medtages som udbytte. Det er derfor uden undtagelse, at beskatningen sker hos den aktionær, som på det aktuelle

⁵⁴ Skatteretten 2, Pedersen m.fl., 2009, s. 434

⁵⁵ SKM2010.452.BR, Byrettens dom af 11.03.2010

⁵⁶ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2, afsnit C.B.3.1.

⁵⁷ Ligningsloven § 16 A, stk. 4

udlodningstidspunkt ejer aktien. Der kan ved vedtægtsændringer eller generalforsamlinger træffes beslutning om skævdeling, hvormed udbytterettighederne kan reduceres eller stige. Denne handling kræver i selskabsretligt henseende tilslutning fra de aktionærer, hvis udbytterettigheder reduceres. Som udgangspunkt ligger der ikke gemt noget skattemæssigt problem i dette, men i visse tilfælde kan det indebære en så stor omfordeling af aktiernes værdi, at det medfører en aktieafståelse.⁵⁸

2.1.2.2.2 Udstedelse af friaktier

Udstedelse af friaktier og fondsaktier er undtaget fra udbyttebegrebet, jf. LL § 16 A, stk. 4, nr. 1. Denne undtagelse finder også sted, når et selskab foretager udlodning af sin beholdning af egne aktier til aktionærerne i forhold til deres hidtidige aktiebesiddelse, eller i tilfælde hvor der sker forhøjelse af aktiernes værdi.⁵⁹ Der kan dog gave-beskattes i tilfælde hvor en aktionær modtager fondsaktier ud over hvad ejerandelen berettiger til, som følge af andres afståelse. I TfS 1991, 467 LR blev det af Ligningsrådet påpeget, at en vederlagsfri og forholdsmæssig overdragelse af egne aktier til aktionærerne var at sidestille med fondsaktier. På den anden side blev det også påpeget, at når overdragelsen sker i et andet forhold end hvad aktionærerne reelt har af ejerskab, at det ikke kan anses som fondsaktier. Således må ekstraværdien, som må betragtes som maskeret udbytte, medregnes som skattepligtigt udbytte.⁶⁰

2.1.2.2.3 Udlodning i forbindelse med likvidation

Udlodning af likvidationsprovenu i det kalenderår, hvori selskabet endeligt opløses, skal behandles efter ABL § 2. Denne bestemmelse finder dog ikke anvendelse for selskaber, som er skattepligtige efter selskabsskattelovens (SL') § 5 B, stk. 4, og fusionsskattelovens § 12, stk. 3 og i tilfælde omfattet af LL § 16 A, stk. 3, nr. 1⁶¹, der omhandler udlodninger, som skal behandles efter reglerne om beskatning af gevinst og tab ved afståelse af aktier m.v.

Udlodning i forbindelse med likvidation, der foretages forud for det kalenderår, hvori selskabet opløses, er ikke omfattet af undtagelsen i LL § 16 A, stk. 2, nr. 2. og skal ikke behandles efter ABL

⁵⁸ Skatteretten 2, Pedersen m.fl., 2009, s. 434-437

⁵⁹ Skatteretten 2, Pedersen m.fl., 2009, s. 437-438

⁶⁰ TfS 1991, 467 LR, Ligningsrådets udtalelse af 24.09.1991

⁶¹ Aktieavancebeskatningsloven § 2

§ 2. Udlodningen skal derfor fuldt ud beskattes uden mulighed for fradrag for anskaffelsessummen af aktierne i selskabet, som er under likvidation. Ved særlige omstændigheder hjemler LL § 16 A, stk. 3, nr. 2 dog mulighed for dispensation herfor. Desuden fraviges hovedreglen om aktieavancebeskatning i ABL § 2, jf. LL § 16 A, stk. 3 for visse likvidationsudlodninger i LL § 16 A, stk. 3, nr. 1.⁶² Dette er f.eks. tilfældet når ”den modtagende fysiske person er hjemmehørende uden for EU/EØS og har bestemmende indflydelse i det selskab, der likvideres”⁶³

2.1.2.2.4 Udlodning i forbindelse med nedsættelse af aktiekapital

I medfør af LL § 16 A, stk. 2 er nedsættelse af aktiekapital omfattet af udbyttebeskatning, bortset fra ved likvidation. Skulle nedsættelsen ske ved, at selskabet opkøber egne aktier, vil beskatningen opgøres i forhold til bestemmelsen i LL § 16 B, stk. 1. Der vil ikke opstå noget skattekrav, hvis der ved nedskrivningen ikke er foretaget udlodning. LL § 16 A, stk. 3, nr. 2 b giver mulighed for dispensation, hvilket vil medføre, at kapitalnedskrivningen vil blive behandlet som aktieafståelse med mulighed for fradrag, og dermed beskattet efter ABL.⁶⁴

2.1.2.2.5 Maskeret udbytte

Maskeret udbytte kan statueres ved stort set alle transaktioner aktionær og selskab imellem. Aktionærerne og selskabet er selvstændige rets subjekter og har dermed fuld ret til at foretage indbyrdes dispositioner af forskellig art. Disse dispositioner kan medføre økonomiske fordele for enten aktionærerne eller selskabet, der kan give anledning til et problem ved den skattemæssige opgørelse.⁶⁵

Der kan enten være tale om maskeret udbytte eller maskeret udlodning, som skattemæssigt behandles ens, men i praksis betegnes forskelligt. Når vi taler om maskeret udbytte, vil der være tale om de tilfælde, hvor der med urette fratrækkes driftsudgifter, som ikke har noget at gøre med selskabet, eller i tilfælde af at selskabet mangler en indtægt, som er tilkommet aktionæren. Ved maskeret udlodning er der derimod tale om enkeltstående dispositioner, der finder sted mellem

⁶² Skatteretten 2, Pedersen m.fl., 2009, s. 438-439

⁶³ Ligningsloven § 16 A, stk. 3, nr. 1 c

⁶⁴ Skatteretten 2, Pedersen m.fl., 2009, s. 439

⁶⁵ Skatteretten 2, Pedersen m.fl., 2009, s. 442-443

selskabet og dets aktionær/aktionærer. Det kan f.eks. være en overdragelse af en eller flere ejendomme til en aktionær til underpris.⁶⁶ Om der er tale om det ene eller det andet vil der ske en skattemæssig korrektion således, at overdragelserne beskattes som udbytte med de ændringer dette medfører selskabet eller aktionærerne. Det kan ske med hjemmel i LL § 16 A, stk. 1.⁶⁷ Ligeledes kan der foretages korrektioner af salgspriser. I TfS 1996, 426 Ø havde salget af to ejendomme til underpris karakter af maskeret udbytte, og prisen på ejendommene blev forhøjet med henholdsvis 500.000 kr. og 600.000 kr., som deres handelspris blev vurderet til.⁶⁸ De samme forhold gør sig gældende, hvis selskabet stiller biler, lån eller andre aktiver til rådighed for en hovedaktionær, som ikke betaler fuld vederlag.⁶⁹

Kort fortalt kan der altså foreligge maskeret udbytte/udlodning i forbindelse med selskabets udgifter, dets manglende indtægter eller ved enkeltstående udlodninger. Hvis en udgift ikke kan anses som en driftsomkostning efter SL § 6, stk. 1, litra a, men som en omkostning, der er afholdt i aktionærens interesse, vil der være grundlag for at statuere maskeret udbytte, jf. LL § 16 A, stk. 1. På den anden side kan omkostningen godt være fradragsberettiget samtidigt med, at det er i aktionærens interesse. Ved udgifter til eksempelvis løn og bestyrelseshonorarer til personer, der også er hovedaktionærer, kan der også være tale om maskeret udbytte. Som hovedregel må ethvert vederlag accepteres. Således er et meget stort vederlag ikke tilstrækkeligt til at blive omfattet af reglerne for maskeret udbytte jf. UfR 1975.215HR. Først når vederlaget, som er udbetalt til aktionæren, jf. armslængdeprincippet er større end det, der ville foreligge mellem parter, der ikke har interessesammenfald, kan der statueres maskeret udbytte.⁷⁰

Hvis selskabet på aktionærens foranledning eller i dennes interesse har givet afkald på en indtægt, vil der være tale om en situation, hvor der vil blive statueret maskeret udbytte, jf. SL § 4 og LL § 16, stk. 1. Ansatte hovedaktionærer, som modtager ydelser eller har privat råderet over selskabets aktiver vil som udgangspunktet blive beskattet heraf som personlig indkomst, jf. LL § 16, stk. 1 og PSL § 3, stk. 1. Det samme gælder for hovedaktionærens rådighed over helårsbolig, sommerbolig, bil eller lystbåd. Her sker reguleringen dog efter LL § 16 A, stk. 6.⁷¹

⁶⁶ Den juridiske vejledning 2012-2, afsnit C.B.3.1

⁶⁷ Skatteretten 2, Pedersen m.fl., 2009, s. 444

⁶⁸ TfS 1996, 426 Ø, Østre Landsrets dom af 01.05.1996

⁶⁹ Lærebog om indkomstskat, Aage Michelsen m.fl., 2011, s. 914-915

⁷⁰ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2, afsnit C.B.3.5.2.1-2

⁷¹ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2, afsnit C.B.3.5.3.1

2.1.3 LL § 2⁷²

I 1998 blev LL § 2 indsat ved lov nr. 432 af 26. juni 1998 med virkning fra den 28. juni 1998. LL § 2 indeholder reglen om adgang til betalingskorrektion jf. armslængdeprincippet. Reglen blev indsat, da en højesteretsdom vedrørende fastsættelsen af et tilgodehavendes fikserede rente skabte usikkerhed om, hvorvidt der kunne foretages armslængdekorrektion efter statsskattelovens regler.⁷³ Formålet var at beholde den retstilstand, man hidtil havde antaget for gældende⁷⁴

Armslængdeprincippet er som sagt lovfæstet i LL § 2 og omfatter de økonomiske dispositioner mellem følgende parter under bestemmende indflydelse: Skattepligtige fysiske eller juridiske personer som udøver bestemmende indflydelse, skattepligtige der udøver bestemmende indflydelse over juridiske personer, skattepligtige der er koncernforbundet med en juridisk person, skattepligtige der har et driftssted i udlandet, skattepligtige fra udlandet som enten er fysiske eller juridiske personer med et fast driftssted i Danmark eller udenlandske personer eller selskaber med en kulbrintetilknyttet virksomhed. Når der nævnes juridiske personer menes aktie- og anpartsselskaber, foreninger og fonde.⁷⁵

Bestemmende indflydelse foreligger i medfør af LL § 2, stk. 2, hvis der er tale om direkte eller indirekte ejerskab af mere end 50 procent af aktiekapitalen, eller direkte eller indirekte rådighed over mere end 50 procent af stemmerne i selskabet. Det må holdes for øje, at det kun er nødvendigt at opfylde en af disse betingelser, for at der foreligger bestemmende indflydelse.

LL § 2 regulerer prisen og vilkårene, som var de foretaget på det frie marked. På det frie marked regulerer markeds kræfterne transaktioner mellem uafhængige parter. Parterne har intentioner om enten at sælge til højest mulige pris eller at købe til lavest mulige pris. Disse modstridende interesser danner rammerne for priser og vilkår. Herudover er der i OECD's Transfer Pricing Guidelines beskrevet fem kategorier for, hvad der ellers spiller ind, når to uafhængige parter indgår aftaler. Disse er karakteristika ved et produkt, parternes anvendte aktiver og risiko, kontraktbestemmelser, forretningsmæssige omstændigheder samt parternes forretningsstrategi.⁷⁶ Armslængdeprincippet i LL § 2 skal fortolkes sammen OECD's modeloverenskomst. Selve

⁷² Se bilag 3 – Ligningsloven § 2

⁷³ TfS 1998, 199 H, Højesterets dom af 11.02.1998

⁷⁴ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2, afsnit C.D.11.1.1

⁷⁵ Ligningsloven § 2 stk. 1

⁷⁶ OECD's transfer Pricing Guidelines (2010-udgaven), pkt. 1.36 – 1.64

armslængdeprincippet er defineret i OECD's modeloverenskomst artikel 9⁷⁷ og LL § 2. Retningslinjerne og anvendelsen af dette princip er beskrevet i OECD's Transfer Pricing Guidelines. LL § 2 omfatter alle økonomiske elementer og dermed også alle former for korrektionsmuligheder, som er beskrevet i OECD's guidelines.⁷⁸

LL § 2 indeholder også hjemmel til vilkårskorrektion ved koncerndispositioner. Der afgrænses fra dette emne, og vil således ikke blive behandlet i denne fremstilling. Det vil derimod de vilkårsmanipulerede aktionærdispositioner, der opstår ved indkomstoverførsler til hovedaktionæren, hvor der dermed opstår et samspil mellem LL § 2 og LL § 16 A. LL § 2 danner, som nævnt ovenfor, den overordnede ramme for de overdragelser, der sker mellem aktionær og selskabet, hvormed overdragelserne skal opfylde armlængdestandarder. Hvis det ikke er tilfældet, vil der blive foretaget en korrektion, således at der sker en forhøjelse hos den part, hvis indkomst er blevet mindre på grund af overdragelsens manipulerede pris og ligeledes en korrektion hos den part, hvis indkomst er steget på grund af overdragelsen. Det korrigeres i sådan et omfang, at dispositionen vil blive beskattet på vilkår, der ville blive aftalt mellem uafhængige parter. I selskabets indtægter og udgifter ift. den disposition, der er mellem aktionær og selskab, som indebærer maskeret udbytte/udlodning, skal der korrigeres efter reglen i LL § 2. LL § 2 korrigerer således dispositionen i forhold til selskabet og LL § 16 A i forhold til aktionæren. Derfor skal der i sådan en situationen korrigeres, sådan at selskabet er stillet, som hvis dispositionen var lavet mellem uafhængige parter.⁷⁹

2.2 Fri bil ift. ansatte og hovedaktionærer

2.2.1 Introduktion

Et udbredt benyttet personalegode er rådighed over fri bil. En sådan kan stilles til rådighed ved, at virksomheden stiller en købt eller lejet bil til rådighed og afholder de løbende omkostninger. Rådigheden af fri bil skal beskattes. Beskatningsgrundlaget afhænger af en række faktorer såsom modtagerens stilling, type og/eller anvendelse af bilen, vilkår herfor mm. Beskatningsmæssigt er behandlingen afhængig af, hvorvidt bilen stilles til rådighed for en almindelig lønmodtager eller en

⁷⁷ Se Bilag 4 - OECD's modeloverenskomst artikel 9

⁷⁸ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2, afsnit C.D.11.2.1.1

⁷⁹ Skatteretten 2, Pedersen m.fl., 2009, s. 451-452

hovedaktionær. Dette behandles nedenfor.

2.2.2 Hovedregel

Som udgangspunkt skal der jf. armslængdeprincippet i LL § 2 ved enhver skatte- eller udlodningspligtig indkomst anvendes priser og vilkår i overensstemmelse med, hvad der kunne være opnået, hvis transaktionerne var afsluttet mellem uafhængige parter.⁸⁰

Det fremgår af SL § 4, at alle indtægter, der oppebæres i forbindelse med et ansættelsesforhold er lig med skattepligtig indkomst. Dette indebærer al indkomst uanset hvor den stammer fra, eller i hvilken form den tilkommer. Således vedligeholdes indkomstbegrebet, uanset om det er en privat eller offentlig virksomhed, der betaler lønnen, men også hvis lønnen betales enkeltvist, som gratialer eller som naturalier af alle arter.⁸¹ Det vil sige, at hvis benyttelsen af fri bil helt eller delvist kan statueres som privat, skal det beskattes, jf. LL § 16, stk. 4.

I forhold hertil tager en ansat hovedaktionær samme udgangspunkt som andre ansatte uden bestemmende indflydelse. Er hovedaktionæren ikke ansat, vil rådighed af fri bil blive beskattet af udbytte i form af fri bil, jf. LL § 16 A, stk. 6 og skal beskattes som personlig indkomst jf. PSL § 4 a, stk. 2. Det vil således afgrænse sig fra normalt udbytte ved, at der skal betales arbejdsmarkedsbidrag etc.⁸²

2.2.3 Fri bil i forbindelse med ansættelsesforhold

I første omgang er det vigtigt at få klargjort, hvem og hvad der skal beskattes i forbindelse med personalegodet fri bil.

2.2.3.1 Personer omfattet af bestemmelsen

Ansatte, som får stillet fri bil til rådighed som led i arbejde af enhver art, beskattes, jf. LL § 16, stk. 1, nr. 2. Herudover er personer, der er valgt som medlem af eller til hjælp for bestyrelser, udvalg,

⁸⁰ Ligningsloven § 2, stk. 1

⁸¹ Lærebog om indkomstskat, Aage Michelsen m.fl., 2011, s. 341-342

⁸² Lærebog om indkomstskat, Aage Michelsen m.fl., 2011, s. 893

kommissioner, råd, Folketinget, regionsråd, kommunalbestyrelser, nævn og andre kollektive organer omfattet af LL § 16, stk. 1, 2 pkt. ligesom selvstændige erhvervsdrivende, der anvender virksomhedsordningen, er omfattet.⁸³

I en konkret sag havde et bilfirma stillet en sponsorbil til rådighed for en professionel fodboldtræner. Det blev anset som en indtægt, som skulle beskattes efter reglerne om værdien af fri bil.⁸⁴ Et eksempel på, hvornår situationen ikke er omfattet af reglerne om fri bil, blev statueret i en anden sag. En skatteyder havde brugt muligheden for at fragte sig selv til og fra arbejde i en bil stillet til rådighed af sin hustru. Hun havde en tandlægevirksomhed, hvor skatteyderen ikke var ansat, og dermed var der ikke hjemmel til at beskatte ham. Hustruen blev beskattet af rådigheden af fri bil.⁸⁵

2.2.3.2 Biler omfattet af bestemmelsen

Efter LL § 16, stk. 4, gælder værdiansættelsen kun for biler i sædvanlig forstand, og der vil derfor være tale om almindelige personbiler og varebiler. Andre køretøjer som motorcykler eller køretøjer indregistreret som motorcykler skal værdiansættes efter hovedreglen i LL § 16, stk. 3.⁸⁶

Ifølge Skatterådet skal elbiler også omfattes af bestemmelsen i LL § 16, stk. 4. Dette tog Skatterådet stilling til i to sager⁸⁷⁺⁸⁸, hvor de vurderede, at medarbejderne samt hovedaktionærer skulle beskattes af værdien af (el)fri bil, stillet til rådighed for privat brug. I finansloven for 2010 er der dog skabt hjemmel til en midlertidig skattefrihed, af privat brug af en elbil i en forsøgsperiode. Denne hjemmel er fornyet i 2011. Forsøgsperioden må maksimalt vare i seks måneder. Dog kan en almindelig arbejdstagers fritagelse fra skat af elbil ophøre, såfremt tilskuddet helt eller delvist bortfalder, fra det tidspunkt Energistyrelsen beslutter sig for. Hvis ansættelsesforholdet omfatter en direktør, eller anden med væsentlig indflydelse på egen aflønning, kan skattefritagelsen ved helt eller delvist bortfald af tilskud ophøre fra forsøgsperiodens begyndelse.⁸⁹

⁸³ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2, C.A.5.14.1.2

⁸⁴ TfS 1997, 557 ØLD, Østre Landsrets dom af 16.06.1997

⁸⁵ TfS 1997, 745 LSR, Landsskatterettens afgørelse af 23.05.1997

⁸⁶ Skatteretten 1, Pedersen m.fl., 2009, s. 318

⁸⁷ SKM2010.593.SR, Skatterådets udtalelse af 21.09.10

⁸⁸ SKM2010.604.SR Skatterådets udtalelse af 21.09.10

⁸⁹ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2, C.A.5.14.1.10

Diverse køretøjer, som ikke anses som biler i sædvanlig stand, er ovennævnte motorcykler, firmabil med chauffør, varebiler på gule plader, mandskabsvogne og særlige køretøjer som fx lastvogne, kranvogne mv. Firmabil med chauffør er ikke omfattet af bestemmelsen om fri bil, men anses derimod som firmabetalt transport, som skal værdiansættes efter hovedreglen i LL § 16, stk. 3. Varebiler på gule plader er heller ikke omfattet af bestemmelsen, idet kørslen bør være af ren erhvervsmæssig karakter. Benyttes bilen derimod privat, er bilen omvendt omfattet af bestemmelsen i LL § 16, stk. 4. Lejlighedsvis kørsel mellem bopælen og fast arbejdssted op til 25 gange om året når bilen skal benyttes erhvervsmæssigt dagen efter, kørsel til spisning i arbejdstiden og afhentning af medarbejdere efter ordre er eksempler på lovlig brug jf. momsreglerne og beskattes ikke. Desuden vil ansatte, der har tilkaldevagter fra bopælen og derfor tager bilen med hjem, ikke blive beskattet heraf.⁹⁰

Hvorledes der er sammenhæng mellem den skattefritagne rådighed og den egentlige vagttjeneste må antages at lægge op til en individuel vurdering af den foreliggende proportionalitet. I SKM2006.481.HR, fandt Højesteret, at en arbejdstager, som permanent var på tilkaldevagt og havde fået stillet en fri bil til rådighed, skulle beskattes heraf. Dette må ses som et udtryk for, at en rådighedsforpligtelse af permanent karakter i vidt omfang kan statueres som manglende rådighed, da det må antages som værende et minimumskrav for skattefriheden, at pågældende tilkaldevagt som følge heraf er underlagt et minimum af begrænsninger ift. sit privatliv. Dette krav er svært foreneligt med begrebet 'permanent rådighed'.⁹¹

Autocampere er en del af de særlige køretøjer, som umiddelbart ikke er en del af bestemmelsen, men i forhold til disse er det en konkret bedømmelse i de enkelte tilfælde. Når et køretøj er indrettet således, at det ikke fyldestgørende kan erstatte en privat bil, er det ikke omfattet af LL § 16, stk. 4. Der betales ikke registreringsafgift af mandskabsvogne, og sådanne må derfor ikke bruges i private henseender. Sker det alligevel, vil det udløse beskatning afhængigt af bilens type. I tilfælde hvor den ansatte har haft flere biler til rådighed på samme tid, vil vedkommende blive beskattet af dem alle. I situationer, hvor den ansatte skifter mellem flere biler i den samme kalendermåned, vil den ansatte blive beskattet af den dyreste bil.⁹²

⁹⁰ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2, C.A.5.14.1.12

⁹¹ SKM2006.481.HR, Højesterets dom af 30.06.2006

⁹² Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2, C.A.5.14.1.3

2.2.3.3 Rådighedsbeskatning af fri bil

Lønmodtagere og andre, der får stillet en bil til rådighed for privat anvendelse, skal betale skat i det omfang, der ikke betales fuldt vederlag herfor. Rådigheden af den helt eller delvist frie bils private anvendelse værdiansættes efter bestemmelsen i LL § 16, stk. 4.⁹³

Det skattepligtige beløb fastsættes uafhængigt af privatkørselens omfang. For at undgå diverse tvister mellem skatteyderne og skattemyndighederne om beskatning af fri bil blev LL § 16, stk. 4 indført. Der skal ikke mere til end, at der køres privat en enkelt gang i en firmabil for at udløse beskatning for et år. Beskatningens omfang er dog begrænset til den periode, hvor bilen har været til rådighed. Hvis den således først er indkøbt i 3. måned, vil beskatningen ikke gå længere tilbage end hertil. I en række tilfælde kan den udvidede beskatning af en minimal privat anvendelse virke uproportionelt. Eksempeltvist i SKM2002.369.LSR⁹⁴, hvor en hovedansat havde benyttet sig privat af en bil, der var stillet til rådighed af hans virksomhed. Han var den eneste ansatte i selskabet og havde privatadresse samme sted som virksomheden. Bilen var blevet benyttet et par måneder, og klageren kunne påvise en opgørelse over antal kørte kilometre, hvilket dog ikke havde betydning, da bilen har været til rådighed hele året, og klageren dermed skulle beskattes af fri bil for hele året.⁹⁵

Når en fri bil kun er til rådighed en del af året, nedsættes den skattepligtige værdi herefter, jf. LL § 16, stk. 4, 5. pkt. Beskatningsgrundlaget af fri bil nedsættes systematisk med 1/12 for hver måned, bilen ikke har været til rådighed. Har bilen således stået til rådighed for den ansattes private kørsel i 3 uger, vil han blive beskattet af 1 måned. Har bilens rådighed været indskrænket som følge af sygdom, udlandsophold eller andet, vil beskatningsgrundlaget dog stadigvæk være den fulde periode. Det er i hvert fald skatterådets konklusion i SKM2007.447.SR.⁹⁶

Det er af stor vigtighed, at selskabet afskærer den ansatte fra at benytte sig af bilen privat, når han ikke er beskattet heraf. I SKM2011.771.LSR fandt Landskatteretten, at det ikke var tilstrækkeligt at afskære en hovedaktionær fra privat rådighed. Han var indirekte ejer af bilen og

⁹³ Skatteretten 1, Pedersen m.fl., 2009, s. 318

⁹⁴ SKM2002.369.LSR, Landsskatterettens afgørelse af 21.05.2002

⁹⁵ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2, C.A.5.14.1.4

⁹⁶ SKM2007.447.SR, Skatterådets udtalelse af 19.06.2007

blev derfor vurderet til fortsat at være i en position, hvor han kunne hente bilen og anvende den privat.⁹⁷

I tilfælde hvor den ansatte skifter bil flere gange over den samme måned, er det blevet accepteret af told- og skatteforvaltningen, at han beskattes af rådigheden af den dyreste af bilerne og ikke af dem alle. Muligheden herfor må ses i lyset af, at beskatning af samtlige biler ville have været meget ufleksibelt for folk, der ofte skifter bil, herunder bilsælgere og ansatte i virksomheder med mange biler til rådighed. Dette er blevet påpeget i en konkret sag, SKM2002.255.LR, hvor en direktør kun blev beskattet af den dyreste bil, som han havde haft til rådighed i en kalendermåned. Det er dog forudsat, at vedkommende kun har en bil til rådighed ad gangen.⁹⁸

2.2.3.4 Privat kørsel

Det er helt essentielt at vurdere, om der er tale om privat kørsel, når man skal se, om der skal ske beskatning af fri bil efter bestemmelserne i LL § 16, stk. 4.

Det blev gjort klart i afsnittet 'Rådighedsbeskatning af fri bil', at det kun er rådighed over firmabil til privat kørsel, der udløser beskatning efter LL § 16, stk. 4. Dermed skal den erhvervsmæssige kørsel ikke beskattes. Dog vil kørsel i firmabilen for et andet selskab end det man arbejder i blive anset for privat kørsel for selskabet, som har stillet bilen til rådighed, og vil derfor blive beskattet. I TfS 1997, 557 ØLD fik en professionel fodboldtræner stillet en sponsorbil til rådighed af et bilfirma. Bilen skulle opgøres i overensstemmelse med reglerne om værdien af fri bil, da det blev anset som en sponsorindtægt for træneren. De antal kilometer, som træneren havde kørt for klubben, blev anset for privat kørsel i forhold til sponsoren.⁹⁹

Når der er rådighed over firmabil til privat kørsel, kan der ikke gøres fradrag for befordring mellem hjem og arbejde efter LL § 9 C. Normalt kan der ellers efter LL § 9 C ske fradrag ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst for befordring frem og tilbage mellem bopæl og arbejdsplads. Dog kun for den del af befordringen, der overstiger 24 kilometer, jf. stk. 2. Det kan ske med et beløb på baggrund af transportvejen ved en kilometertakst, der er fastsat af Skatterådet. I stk. 3 er beløbet nærmere beskrevet for længere afstande mellem sædvanlig bopæl og arbejdsplads. Den del af

⁹⁷ SKM2011.771.LSR, Landsskatterettens afgørelse af 03.11.2011

⁹⁸ SKM2002.255.LR, Landsskatterettens afgørelse af 23.04.2002

⁹⁹ TfS 1997, 557 ØLD, Østre Landsrets dom af 16.06.1997

befordringen, hvor der er mulighed for adgang til fri befordring, skal ikke medtages i den del af befordringen, som der er fradrag for, jf. stk. 7.¹⁰⁰

2.2.3.5 Kørsel mellem hjem og arbejde

I medfør af LL § 9 B kan udgifter til befordring mellem arbejdsplads og sædvanlig bopæl i indtil 60 arbejdsdage inden for 12 måneder, befordring mellem arbejdspladser og befordring inden for samme arbejdsplads fradrages ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst. Når der er gået 60 arbejdsdage, siden den skattepligtige har været på en arbejdsplads, starter en ny 60 dages periode. I situationer hvor der sker befordring mellem så mange arbejdspladser, at det ikke kan godtgøres, hvorvidt der er kørt mellem sædvanlig bopæl og arbejdsplads eller ej anses det for erhvervsmæssig kørsel. Kørsel mellem hjem og arbejde bliver anset som privat kørsel og dermed skattebegrundet, når der ikke køres til et midlertidigt arbejdssted, og kørslen er erhvervsmæssig efter LL § 9 B.¹⁰¹

2.2.3.6 25 gange-reglen

Udover ovenstående undtagelser til den private kørsel i fri bil, findes også 25 gange-reglen. Som udgangspunkt er kørsel i firmabil mellem arbejdspladsen og hjem privat kørsel, og det gælder også, hvis kørslen sker i forbindelse med kørsel, der i øvrigt er erhvervsmæssig. Det er blevet udtalt af Ligningsrådet, at en ansat undtagelsesvist kan køre mellem arbejdsplads og hjem op til 25 gange om året uden, at det udløser beskatning. Det kræver dog, at bilen udelukkende bruges erhvervsmæssigt den efterfølgende dag, at vedkommende derudover er afskåret for at bruge bilen privat, og at der føres kørselsregnskab. Hvis medarbejdere under disse betingelser kører hjem om aftenen og dagen efter kører til arbejdspladsen, udløser det således ikke beskatning.¹⁰² Følgende er blevet behandlet af henholdsvis Lignings- og skatterådet i SKM2003.13.LR og SKM2006.90.SR. Det understreges, at den undtagelsesvis kørsel på højst 25 gange om året ved overskridelse vil udløse beskatning af fri bil i den periode, hvor den ansatte har haft bilen til rådighed.¹⁰³ Ifølge Skatteministeriets juridiske vejledning er det deres opfattelse at en ansat, som skal på kursus i 3 på hinanden følgende

¹⁰⁰ Ligningsloven § 9 C, stk. 1-7

¹⁰¹ Ligningsloven § 9 B, stk. 1-3

¹⁰² SKM2003.13.LR, Ligningsrådets udtalelse af 10.12.2002

¹⁰³ SKM2006.90.SR, Skatterådets udtalelse af 21.02.2006

dage og kører mellem kurset (midlertidigt arbejdssted) og hjemmet alene antages at have anvendt én af sine 25 berettigede kørsler.¹⁰⁴ Grunden til at man fra SKATs side tillader en sådan udvidet befordring må være, at kurset anses som ét samlet forløb og derfor sidestilles med én arbejdsdag. Ligeledes kan det diskuteres, om lempelsen kan ses som et udtryk for, at SKAT ikke vil 'straffe' arbejdstagere for at videreuddanne sig.

2.2.3.7 60-dages-reglen

Som nævnt ovenfor bliver kørsel mellem bopæl og arbejdssted eller omvendt anset som privat kørsel. Det er dog ikke altid tilfældet for kørsel mellem bopæl og et midlertidigt arbejdssted. I LL § 9 B, stk. 1, litra a defineres en midlertidig arbejdsplads som en arbejdsplads, hvor en ansat inden for 12 måneder maksimalt må befinde sig 60 gange eller arbejdsdage. Der behøver ikke være tale om en sammenhængende periode på 60 arbejdsdage. Uanset om der de første 60 dage sker transport med henholdsvis bil, det offentlige, cykel etc. tæller de stadig.¹⁰⁵ Sammentællingen vil blive afbrudt, hvis vedkommende ikke har kørt mellem bopælen og arbejdspladsen i en sammenhængende periode på 60 dage. Selv om en arbejdsplads har været statueret som fast arbejdsplads, vil den stadig kunne opnå status som midlertidig.¹⁰⁶

Afgrænsningen mellem privat og erhvervsmæssig kørsel i LL § 9 B, som er gennemgået ovenfor, er den samme afgrænsning som i LL § 16, stk. 4. Er virksomhedens adresse således den samme som en ansats hjemmearrresse, vil den ift. behandlingen af firmabilen ikke blive anset som værende en arbejdsplads, uanset at arbejdet udføres her. I sådanne tilfælde vil kørsel til andet arbejdssted ikke blive behandlet som erhvervsmæssigt kørsel mellem flere/skiftende arbejdssteder, men situationen vil være omfattet af 60-dages-reglen.¹⁰⁷

I SKM2003.336.HR fandt Højesteret, at kørslen mellem virksomhedsadressen, som også var hjemmearrressen, og en arbejdsplads ikke oversteg 60 arbejdsdage inden for en periode på 24 måneder (før nedsættelsen til 12 i 2009). Den blev derfor anset som erhvervsmæssig.¹⁰⁸ I SKM2009.126.ØLR var udfaldet anderledes. Situationen lignede førnævnte, men her fandt

¹⁰⁴ Juridisk vejledning 2012-2, C.A.5.14.1.5

¹⁰⁵ Biler – Skat og moms 2011-2012, Dansk Revision

¹⁰⁶ Ligningsloven § 9 B, stk. 1-3

¹⁰⁷ Juridisk vejledning 2012-2, C.A.5.14.1.5

¹⁰⁸ SKM2003.336.HR, Højesterets dom af 27.06.2003

Landsretten, at kørslen mellem hjemmearchressen og arbejdsstedet oversteg de 60 arbejdsdage, som er tilladt efter 60-dages-reglen i LL § 9 B, stk. 1, litra a. Vedkommende skulle derfor beskattes af værdien af fri bil, jf. LL § 16, stk. 4. Det blev endvidere påpeget, at reglen i LL § 9 B ligeledes skal benyttes i relation til LL § 16, stk. 4. Derfor skulle bopælen ikke anses som arbejdsplads i relation til LL § 16, stk. 4, selvom der var indrettet særligt kontor til brug for virksomheden.¹⁰⁹

2.2.3.8 Dagsafgift

Folketinget vedtog i 2008, at visse gulpladebiler, som ikke er registreret til hverken hel eller delvis privat benyttelse, fremover kunne anvendes privat uden at medføre beskatning. Dette dog i et begrænset omfang og under forudsætning af, at der er betalt en dagsafgift.¹¹⁰ Ordningen har ventet på en afslutningsvis godkendelse fra EU, som nu skulle være på plads. Den forventes derfor at træde i kraft ved årsskiftet.¹¹¹ Ordningen forventes at ville kunne anvendes i op til tyve dage/år, og afgiften vil ligge på omkring 225 kr./dag.¹¹² Bruges ordningen således, at arbejdsgiveren afholder betalingen af afgiften, må det forventes, at modtageren vil blive beskattet efter LL § 16, stk. 1 og 3 af det gode, som arbejdsgiverens afholdelse af denne udgift udgør. Ordningen vil gøre beskatningen af visse firmabiler, der anvendes minimalt overflødig, og må ses som en opblødning ift. nuværende praksis. Baggrunden for ordningens tilblivelse må anses at være ud fra et ønske om lovmæssigt at imødekomme de virksomheder, som i et begrænset omfang har brug for at kunne anvende deres firmabiler privat. Ligeledes kan det være en erkendelse af, at tidligere praksis med beskatning af et helt års rådighed, i tilfælde hvor en firmabil få gange anvendes privat, har været for vidtgående. Proportionaliteten - beskatning ctr. anvendelse, er i sådanne tilfælde i hvert fald svær at få øje på.

En anden mulig baggrund for ordningens tilblivelse kan være, at man fra lovgivers side har erkendt, at mange på trods af ikke at være beskattet heraf anvender firmabiler privat i et minimalt omfang. Ordningen kan således ses som en måde at få penge ind for den anvendelse, som alligevel finder sted.

¹⁰⁹ SKM2009.126.ØLR, Østre Landsrets dom af 29.01.2009

¹¹⁰ Biler – skat og moms 2011/2012, Dansk Revision v. Dorte Borup Madsen m.fl., 2012, s. 17

¹¹¹ Mulighed for privat benyttelse af gulpladebiler mod betaling af dagsafgift, Mette Kruhl Schøler, 2012, KPMG.dk

¹¹² Ny EU godkendelse giver mulighed for privatbenyttelse af gulpladebiler under 3 tons, Joan Faurskov Rasmussen m.fl., 2012, pwc.dk

2.2.3.9 Chauffører

Medarbejdere, som er chauffører, hvis opgave er at transportere personer, materialer eller værktøj er berettiget til at starte og slutte dagen ved at køre fra og til hjemmet i bilen uden, at denne kørsel beskattes. Ved vurderingen af om arbejdet kan omfattes af undtagelsesbestemmelsen, vil tilfældigt chaufførarbejde for arbejdsgiveren eller chaufførarbejde, som er af sekundær opgave-art, ikke være tilstrækkeligt. Som undtagelse fra dette vil medarbejdere, der får stillet en bil til rådighed for chaufførarbejde, uden det er deres normale arbejdsopgave, ikke blive beskattet, hvis medarbejderne dagligt kører personer mellem opsamlingssteder, der ligger mellem hjem og arbejdsplads og omvendt. I denne situation vil det for at undgå beskatning kræves, at bilen ikke anvendes privat, at der underskrives en erklæring om det ikke sker, at der føres kørebog samt at kørslen foregår i den bil, hvori arbejdet foretages. I kendelsen SKM2007.88.ØLR blev disse forhold understreget.¹¹³

Her fandt Landsretten, at chaufførbestemmelsen ikke kunne bruges. Sagen omhandlede en eneanpartshaver i en virksomhed, der ejede en varebil. Virksomheden havde samme adresse som anpartshaveren, og under disse skærpede omstændigheder måtte det være op til denne at påvise, at bilen ikke blev benyttet privat. Det kunne anpartshaveren ikke, da der var ikke ført kørselsregnskab eller på anden måde ført bevis for, at bilen ikke havde kørt private ærinder. Derudover forklarede anpartshaveren, at han benyttede bilen til at køre fra bopælen til en lastbil på en anden adresse, og på baggrund af dette lagde Landsretten til grund, at kørslen skulle beskattes som privatkørsel til en arbejdsplads. Kørslen kunne heller ikke være omfattet af chaufførbestemmelsen, jf. cirkulære nr. 72 af 17. april om ligningslovens pkt. 12.4.6.4., idet kørsel mellem hjem og arbejdsplads herefter skal ske i samme bil, som chaufførarbejdet sker i.

Et eksempel på en situation hvor Ligningsrådet godkendte, at en firmabil blev taget med hjem inden brug, fremgår af SKM2002.228.LR. Her fik en skolelærer lov at tage en minibuss med hjem, når hun den efterfølgende dag skulle benytte den til at køre elever til og fra skole, på sin vej til arbejde. Der blev lagt vægt på, at lærerens husstand havde rigeligt med biler at befordre sig i og ikke umiddelbart synes at have personlig gavn af at have en bus med hjem. Desuden blev kørslen af de elever, som bussen skulle anvendes til at befordre, sidestillet med en arbejdstager, hvis primære job ikke er at være chauffør, men efter ordre opsamlere kollegaer.¹¹⁴ Sådan kørsel har Landsskatteretten tidligere tolket lovgivningen til fordel for således, at arbejdstagere i sådanne situationer kunne

¹¹³ SKM2007.88.ØLR, Østre Landsrets dom af 26.10.2006

¹¹⁴ SKM2002.228.LR, Ligningsrådets udtalelse af 23.04.2002

parkere bilen på egen adresse uden at skulle beskattes af fri bil. Vurderingen synes at være rigtig, eftersom elever må antages at være en væsentlig del af en lærers interessesfære, på samme måde som f.eks. en håndværkers kolleger er det.

2.2.3.10 Kørsel under kundeopsøgende aktivitet

Ligningsloven § 16, stk. 4, 10 pkt. regulerer, hvad der er tilladt i forhold til kørsel mellem bopæl og virksomhed i forbindelse med kundeopsøgende aktiviteter. Ved kundeopsøgende aktivitet forstås arbejde, hvor en sælger kører fra kunde til kunde for at sælge varer eller ydelser af enhver art. Denne aktivitet skal ske kontinuerligt for, at bestemmelsen i LL § 16, stk. 4, 10 pkt. gælder. I pkt. 9 står det klart beskrevet, at en bil, som er stillet til rådighed af arbejdsgiveren og anvendes privat, vil blive beskattet af den private benyttelsesværdi efter bestemmelserne i 1-7 pkt. Det fremgår dog af pkt. 10 at kørsel mellem bopæl og virksomhed er tilladt uden, at det kategoriseres som privat kørsel når det højst sker en dag om ugen eller i indtil 60 arbejdsdage inden for 12 måneder. Dog under forudsætning af, at den anvendes i forbindelse med kontinuerligt kundeopsøgende arbejde fra bopælen og/eller kun benyttes i erhvervsmæssige ærinder.¹¹⁵ Kørsel mellem arbejdssteder og kunder kategoriseres altid som erhvervsmæssig kørsel. Det er derfor muligt at komme på det faste arbejdssted flere gange om ugen, når det ikke sker fra bopælen.¹¹⁶

Grunden til, man tillader personer med kundesøgende aktiviteter at benytte bilen til og fra arbejde en gang om ugen, kan være, at personer i kundeopsøgende erhverv besøger så mange arbejdspladser som en del af deres job, at sandsynligheden for, at de 60 dage, der ellers er tilladt om året, overskrides, er meget lille. Den må således ses som en måde at forenkle reglerne for sådanne medarbejderes varetagelse af deres job.

For ansatte med kundeopsøgende aktivitet gælder generelt set en formodning om, at de holder sig inden for grænsen, hvad angår kørsel til og fra hjemmet, og at bilen (skattemæssigt) ikke anvendes privat på trods af, at den parkeres på hjemadressen.¹¹⁷

Eksempler på formodningsreglens anvendelse, hvorefter kørslen formodes i overensstemmelse med 60-dages reglen, kan være situationer, hvor den ansatte besøger faste kunder ifm. serviceeftersyn

¹¹⁵ Ligningsloven § 16, stk. 4, pkt. 9 og 10.

¹¹⁶ Biler – skat og moms 2011/2012, Dansk Revision v. Dorte Borup Madsen m.fl., 2012, s. 12

¹¹⁷ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2, C.A.5.14.1.5

eller reparation af maskiner, hvor en gartner med jævne mellemrum besøger kunderne for at vedligeholde haven, hvor en rengøringsvirksomhed kører ud for at gøre rent, eller hvor håndværkere, sælgere m.fl., som en del af deres erhverv altid er på farten og har et kørselsmønster, der gør, at de konstant besøger nye og gamle kunder.

Hvad der omvendt ikke er omfattet af reglen, er situationer, hvor det er mere påregneligt, at kørslen mellem bopælen og arbejdspladsen har oversteget de 60 arbejdsdage. Formodningsreglen vil således ikke gælde ift. folk med en fast arbejdsplads, såsom fabriks- og kontorarbejdere ofte har det. For sådanne vil de sædvanlige regler om dokumentation for den erhvervsmæssige kørsel i form af kørselsregnskab mm. gælde¹¹⁸

Det hele bliver lidt mere komplekst i situationer, hvor det ikke er tydeligt, hvorvidt kørslen mellem bopælen og arbejdspladsen overskrider de 60 dage inden for de forudgående 12 måneder. Nogle har så mange besøg i forskellige selskaber, at der højst sandsynligt ikke køres mere end de 60 dage inden for de forudgående 12 måneder, men hvor andre aspekter derimod taler for, at reglen ikke kan opfyldes. Det kan være tilfældet i situationer, hvor en person, som ikke råder over en privat bil, har taget firmabilen med hjem efter arbejde, således at det er den eneste bil på adressen. På samme måde kan man falde uden for formodningsreglens anvendelse i situationer, hvor husstanden dog har rådighed over et andet køretøj, men bor et sted, som er dårligt dækket af offentlig transport, eller er af en sådan størrelse, at det vurderes, at en enkelt bil i husstanden ikke kan være fyldestgørende. Afvejningen er op til en konkret vurdering, men hvis der er faktorer, der indikerer, at køretøjet vil blive benyttet privat, så taler det imod reglens anvendelse.

Begge ovenstående scenarier har det til fælles, at det ikke kan afvises, at 60-dages reglen er overholdt, men at forskellige momenter, som er indgået i vurderingen, taler for en berettiget tvivl. Når der som i nævnte tilfælde foreligger tvivl, vil det falde under formodningsreglen, og SKAT vil antage, at der køres erhvervsmæssigt. Her kommer tvivlen den enkelte til gode. SKAT har dog stadig mulighed for at kræve et fremadrettet kørselsregnskab for at kunne se om 60-dages-reglen er opfyldt. I tilfælde af at kørselsregnskabet viser, at reglen er overskredet, vil det kun have virkning fra tidspunktet, hvor SKAT bad om kørselsregnskab. Dette kan ses som et udtryk for, at SKAT

¹¹⁸ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2, C.A.5.14.1.5

alene ønsker at korrigere vedkommendes skattemæssige status og ikke ønsker at straffe personer, med et omfattende kørselsmønster, som hidtil ikke har været pålagt at føre kørselsregnskab.¹¹⁹

I en sag omhandlende dette spørgsmål havde en medarbejder i en koncern 10 forskellige arbejdssteder, som han skiftevis arbejdede på. Han var portner og altmuligmand, som havde en masse praktiske opgaver af varierende omfang fordelt på de 10 adresser. Medarbejderen kørte i en varebil på gule plader, som holdt på hans bopæl, men alene var til rådighed for arbejdet. Skatterådet anså medarbejderen for omfattet af formodningsreglen, men ikke dens kerneområde, da den normalt er tiltænkt folk med kundeopsøgende opgaver, som sælgere og andre med kundeopsøgende arbejde. Han fik derfor et skriftligt pålæg om at holde kørselsregnskab fremadrettet i 12 måneder for at kunne dokumentere sin erhvervmæssige kørsel.¹²⁰ Skatterådets afgørelse synes at være i overensstemmelse med lovgivningen, da der ligeledes som følge af, at hans arbejdspladser nok er varierede, men begrænset til kun at variere mellem 10 forskellige steder, også foreligger en begrænsning af hans kørsel. Han er således svær fuldstændig at sidestille med eksempelvis en opsøgende sælger, hvis kørselsmønster typisk vil inkludere flere hundrede adresser i løbet af et år.

2.2.4 Skattepligtig værdi af rådigheden af fri bil

Skattemæssigt fastsættes den skattemæssige værdi af fri bil efter 'procentreglen' jf. LL § 16, stk. 4. Efter denne opgøres den skattepligtige værdi af en bil, som en skattepligtig arbejdstager har fået stillet til rådighed til privat benyttelse af sin arbejdsgiver, som en årlig værdi på 25% af den del af bilens værdi, der ikke overstiger 300.000 kr., og 20% af resten. Bilens skattemæssige værdi kan dog jf. 2. pkt. ikke falde under 160.000 kr./år.

Ud over den skattepligtige værdi har der, ligeledes jf. LL §16, stk. 4, siden 2010 skulle medregnes et miljøtillæg. Dette udgør den årlige ejer/vægtafgift, som betales efter brændstofforbrugsafgiftsloven eller vægtafgiftsloven. Udligningstillægget på dieselmotorer samt eventuelt privatbenyttelsestillæg medregnes dog ikke.

Ved opgørelsen af beregningsgrundlaget skelner man mellem 'nye' biler, som er indregistreret første gang for tre år siden eller mindre (LL §16, stk. 4, 5. pkt) og ældre, som er indregistreret første gang for mere end tre år siden (LL §16, stk. 4, 6. pkt).

¹¹⁹ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2, C.A.5.14.1.5

¹²⁰ SKM2011.397.SR, Skatterådets udtalelse af 17.05.2011

Ved værdiansættelsen af biler, der ikke indregistreres her i landet, anvendes den værdi, som ville blive lagt til grund ved værdiansættelsen af en tilsvarende bil, der er anskaffet her i landet og indregistreret her. Således opgøres beregningsgrundlaget for biler registreret i udlandet ligeledes forskelligt, afhængigt af om der er gået mere eller mindre end tre år siden første indregistrering ved selskabets anskaffelse. Er bilen kun til rådighed en del af året, nedjusteres dens skattemæssige værdi, så den afspejler det antal hele måneder, hvori bilen rent faktisk har været til rådighed.¹²¹

I og med det er rådigheden af bilen og ikke brugen, som beskattes, vil den ansatte, i tilfælde hvor han og selskabet ejer en lige stor andel af den bil, han eksklusivt har fået stillet til sin rådighed, blive beskattet af selskabets andel af bilen, da han har rådigheden. Ligeledes vil to personer, som ikke bor på samme adresse, men får stillet samme bil til rådighed for privat brug, begge skulle beskattes fuldt ud af fri bil jf. LL § 16, stk. 4. Denne praksis ift. beskatning af delebiler har der været nogen forvirring omkring efter Landsskatteretten i 2007 afsagde en kendelse¹²², der trodsede den. Her blev givet tilladelse til en fordeling af rådighedsbeskatningen således, at hver af interessenterne i et selskab, der drev en planteskole, selvangav 50% af bilens beskatningsgrundlag. SKAT tiltrådte beslutningen. De kom dog hurtigt til den erkendelse, at der i LL § 16, stk. 4 ikke findes hjemmel til at fordele beskatningen af rådigheden, hvilket også klart må antages at være en korrekt fortolkning, da rådighed som udgangspunkt burde kunne vurderes relativt objektivt. Enten er godet til rådighed og medfører beskatning. Ellers er det ikke. SKAT udsendte 5 måneder efter forømtalte landsskatteretsafgørelse en meddelelse¹²³ hvor de offentliggjorde, at de ikke påtænker at følge landsskatterettens (givetvist) forkerte afgørelse, og altså ikke ændrer praksis. Af hensyn til skatteyderen valgte de dog ikke at indbringe den konkrete kendelse for domstolene, men gjorde klart at senere kendelser i overensstemmelse med Landsskatterettens afgørelse ville blive indbragt. Ligeledes understregede de, at sager afgjort efter hidtidig praksis ikke ville få genoptaget deres skatteansættelse.

Ift. samboende undtages der fra reglen om delebiler. Har to samleve således et selskab sammen, som stiller en fri bil til rådighed til privat kørsel for den ene, vil kun denne person blive beskattet heraf. Den anden part vil 'gå fri' af beskatningen af sin rådighed over bilen, i og med dennes brug vil være begrundet i det indbyrdes samleverforhold.¹²⁴ Denne undtagelse til reglen for delebiler må

¹²¹ Ligningsloven § 11, stk. 4

¹²² SKM2007.930.LSR, Landsskatterettens afgørelse af 05.12.2007

¹²³ SKM2008.371.SKAT, SKAT-meddelelse af 25.04.2008

¹²⁴ TfS 1998, 698, Landsskatterettens afgørelse af 24.06.1998

ses som en beskyttelse af samlelever/ægtefællers betingelser for at drive virksomhed sammen, således at disse ikke forringes ift. ikke samboende kompagnoner betingelser herfor.

2.2.4.1 Opgørelse af beregningsgrundlag ved anskaffelse tre år eller mindre efter første indregistrering

Er den af firmaet indkøbte bil erhvervet mindre end tre år efter første indregistrering, tager man ved beregningen, jf. LL § 16, stk. 4, 5. pkt., udgangspunkt i nyvognsprisen. Bilens værdi skal således opgøres i det indkomstår, hvori indregistreringen finder sted og de to følgende år til den oprindelige nypris. Herefter 75% af nyvognsprisen, dog minimum 160.000 kr./år.¹²⁵

Nyvognsprisen på bilen opgøres jf. Told & Skats udtalelse af 23.09.1997 (TfS 1997, 738), som den pris der benyttes ved registreringsafgiftsberigtigelsen. Den omfatter således bilens fakturapris (inklusive moms), registreringsafgift, udgifter til nummerplader, leveringsomkostninger samt normalt registreringsafgiftspligtigt tilbehør og ekstraudstyr til bilen.¹²⁶ I Skatterådets udtalelse af 24.01.2012¹²⁷ præciseres det, at der må tages udgangspunkt i anskaffelsesprisen. Således omfattes eksempelvis en elbils batteri ved opgørelsen af beregningsgrundlaget.

Told og Skat tog i 1996¹²⁸ stilling til, hvilket tilbehør og ekstraudstyr som skal indgå ved opgørelsen af beregningsgrundlaget. Det, som indgår, er som nævnt ovenfor det, som normalt er registreringspligtigt efter registreringsafgiftslovens regler. Landsskatteretten har sidenhen erklæret sig enig i denne praksis.¹²⁹ Det er således alene 'normalt udstyr' og ikke særligt virksomhedstilbehør, der medregnes ved værdifastsættelsen af fri firmabil. Udtrykket 'normalt udstyr' defineres som udstyr, der forekommer i private biler. Således vil GPS-system og telefon medgå i beregningen af anskaffessummen, mens trækspil (krananlæg) og frostanlæg vil falde udenfor.

¹²⁵ Ligningsloven § 11, stk. 4

¹²⁶ TfS 1997, 738, Told og Skats udtalelse af 23.09.1997

¹²⁷ TfS 2012, 128, Skatterådets udtalelse af 24.01.2012

¹²⁸ TfS 1996, 487, Told og Skats udtalelse af 08.05.1996

¹²⁹ SKM2007.146.LSR, Landsskatterettens afgørelse af 28.02.2007

2.2.4.2 Opgørelse af beregningsgrundlaget ved anskaffelse mere end tre år efter første indregistrering

For 'nye' biler, som er indkøbt mere end tre år efter første indregistrering samt tidligere hyrevogne anskaffet uden berigtigelse af registreringsafgift, opgøres beregningsgrundlaget ligeledes efter LL § 16, stk. 4. Her er det dog 6. pkt., som anvendes. Beregningsgrundlaget bliver således købsprisen plus eventuelle omkostninger i forbindelse med istandsættelse af køretøjet, leveringsomkostninger samt udgifter til normalt registreringsafgiftspligtigt tilbehør og ekstraudstyr af samme type som det, der medregnes ved nye biler.¹³⁰ Også her gælder bestemmelsen i LL § 16, stk. 4, 2. pkt. Og beregningsgrundlaget skal således som minimum udgøre 160.000 kr./år.

Hvad angår istandsættelsesomkostningerne er der ingen øvre grænse for, hvor længe udbedringer på køretøjet skal medregnes. Det afgørende for, om omkostninger relateret til køretøjet skal medregnes ved opgørelsen af grundlaget er, at der forelægger en naturlig sammenhæng mellem istandsættelsen og erhvervelsen. I TfS 1999, 32 LSR, fandt Landsskatteretten, at udgifter til reparation af en motor 1½ år efter, at arbejdsgiveren havde erhvervet bilen, ikke skulle medregnes, da man ikke fandt den nødvendige tilknytning til erhvervelsen.¹³¹ Efter alt at dømme vil et plausibelt kriterium for, at istandsættelsen vurderes som havende sammenhæng med erhvervelsen være, at det udbedrede foretages, før bilen på en fyldestgørende måde kan sættes i anvendelse til det formål, den er indkøbt til. Således medregnes alle nødvendige ændringer ved bilen i værdigrundlaget, mens løbende vedligeholdelse, service af motor, hændelige nedbrud mm. falder udenfor.

En hyrevogn defineres som en bil, selskabet har erhvervet uden berigtigelse af yderligere registreringsafgift, der har kørt mindst 250.000 km og er over to år gammel.¹³² Sådanne biler beskattes som nævnt ovenfor efter samme regler som andre biler anskaffet mere end tre år efter første indregistrering.

2.2.4.3 Nærmere om importerede biler

Er bilen ikke købt inden for landets grænser opgøres beregningsgrundlaget ud fra den værdi en tilsvarende bil, anskaffet og indregistreret i Danmark har. Importerer selskabet således en bil, som

¹³⁰ TfS 1996, 487, Told og Skats udtalelse af 08.05.1996

¹³¹ TfS 1999, 32 LSR, Landsskatterettens afgørelse af 13.10.1998

¹³² Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2 afsnit C.A.5.14.1.7

tidligere har været indregistreret i et andet lands register, vil man lægge registreringsdatoen heri til grund ved fastsættelsen af biles alder, når det skal fastlægges hvilken beregningsmodel, som skal anvendes.

I TfS 2011, 933 præciserer Skatterådet, at den skattepligtige værdi af biler, som importeres fra Tyskland, og på anskaffelsestidspunktet er over 3 år, må opgøres som den tyske købspris uden moms inklusiv transportomkostninger (med dansk moms) og registreringsafgifter til Danmark, svarende til bilens markedsværdi.¹³³

Ved opgørelsen af nyvognsprisen ifm. værdifastsættelsen af 'nye' biler, importeret fra udlandet anvendes den pris, som en tilsvarende bil kunne være købt for indenlands inklusive moms, registreringsafgift, udgifter til nummerplader og leveringsomkostninger samt normalt registreringsafgiftspligtigt tilbehør/ekstraudstyr, som gennemgået ovenfor. Er den importerede bilmodel ikke i salg på det danske marked, fastsættes nyvognsprisen efter et skøn baseret på, hvad bilen normalt ville kunne anskaffes for inklusive moms, registreringsafgift, nummerplader, leveringsomkostninger og registreringspligt tilbehør/ekstraudstyr.¹³⁴

2.2.4.4 Nærmere om leasede biler

Leasede biler, som et selskab stiller til rådighed for en medarbejder, er også underlagt reglerne i LL § 16, stk 4. Her fastsættes bilens værdi, som var bilen på tidspunktet for indgåelse af leasingaftalen erhvervet til eje.¹³⁵ I TfS 2007, 268 åbnede Landsskatteretten op for, at beregningsgrundlaget for beskattningen af fri leaset bil kunne opgøres til leasingselskabets fakturapris inklusiv moms, registreringsafgift, leveringsomkostninger og normalt tilbehør/ekstraudstyr, på trods af at den var lavere end bilens almindelige listepri.¹³⁶

2.2.4.5 Ansattes egenbetaling

Betaler medarbejderen, som har fået stillet en firmabil til rådighed, et fast beløb for råderetten, skal dette jf. LL § 16, stk. 4, 10. pkt. fratrækkes bilens skattepligtige værdi. Det har ingen betydning,

¹³³ TfS 2011, 933, Skatterådets udtalelse af 25.10.2011

¹³⁴ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2 afsnit C.A.5.14.1.7

¹³⁵ Cirkulære nr. 72 af 17/4 1996, pkt. 12.4.6.1

¹³⁶ TfS 2007, 268, Landsskatterettens afgørelse af 24.11.2006

med hvilket interval medarbejderens betalinger erlægges. Betaler medarbejderen således 10.000 kr. om året, og får stillet en 'ny' (< 3 år) firmabil til rådighed med en nyvognspris på 200.000 kr., vil den skattepligtige værdi heraf blive opgjort til 50.000 kr. (25% af nyvognsprisen) – 10.000 kr. (egenbetalingen) = 40.000 kr. Efterfølgende vil der, som nævn ovenfor blive tillagt en miljøtillæg.¹³⁷

2.2.5 Skattemæssig behandling af arbejdsgiverens afholdelse af udgifter til fri bil

2.2.5.1 Sondringen mellem ordinær driftsmæssig karakter kontra ikke-driftsmæssig karakter

Den skattemæssige behandling af arbejdsgiverens afholdelse af udgifter til fri bil afhænger af udgiftens karakter. Afholdelse af ordinære driftsmæssige udgifter indeholdes i den skattemæssige værdi af fri bil og medfører således ingen yderligere skattemæssige konsekvenser for den ansatte, som har fået stillet bilen til rådighed. Dette er et udtryk for, at det er rådigheden af bilen, man beskatter og denne rådighed er afhængig af, at visse udgifter afholdes. Udgifter, der knytter sig til andre omstændigheder og ikke direkte vedrører bilens drift, opfylder ikke kravet om driftsmæssig karakter og falder udenfor. Skattemæssigt må disse behandles særskilt. Eksempler på udgifter af henholdsvis ordinær driftsmæssig og ikke-driftsmæssig karakter kan være:¹³⁸

Ordinær driftsmæssig karakter: Udgifter til forsikringer, vægtafgift, benzin, nødvendige reparationer, vedligeholdelse, herunder, "Kør-videre-produkter" såsom olie, vask, sprinklervæske m.v.

Ikke-driftsmæssig karakter: Udgifter til garage, parkeringsafgifter, parkeringsbøder, færgebilletter, biltog, motorvejs- og broafgifter.

2.2.5.2 Sondringens konsekvenser

De udgifter, som efter sondringen mellem ordinær driftsmæssig karakter og ikke-driftsmæssig karakter er faldet i sidste kategori, behandles skattemæssigt, som nævnt ovenfor særskilt. Der sondres her mellem tre forskellige typer af udgifter:

¹³⁷ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2 afsnit C.A.5.14.1.8

¹³⁸ TfS 1996, 489, Fri firmabil af fuldmægtig Nils-Henrik Larsen, Told- og Skattestyrelsen

1. Udgifter i tilknytning til erhvervsmæssig befording
2. Udgifter i tilknytning til befording mellem hjem og arbejde
3. Udgifter i tilknytning til anden privat befording

For at give et billede af hvordan den skattemæssige behandling afhænger af, hvorfra udgiften har sin oprindelse kan man 'afprøve' den samme udgift under hver af de tre kategorier:¹³⁹

2.2.5.2.1 Ad. erhvervsmæssig befording

Ved erhvervsmæssig befording er den ansatte på rejse for arbejdsgiveren. Skal den ansatte således repræsentere virksomheden i Tyskland og i forbindelse med turen der ned krydser Storebæltsbroen, vil broafgiften være en erhvervsrelateret rejseudgift. Arbejdsgiverens afholdelse af en sådan erhvervsrelateret rejseudgift vil ikke blive betragtet som skattepligtig indkomst og vil ikke indgå i skatteberegningen.

2.2.5.2.2 Ad. befording mellem hjem og arbejde

Befodringsfradrag efter LL § 9 C gør det muligt for ansatte at fradrage deres udgifter til befording til og fra arbejde. Betales befodrningen af arbejdsgiveren, inddrages muligheden herfor jf. LL § 9 C, stk. 6. Reelt har en ansat med fri bil således ikke mulighed for at foretage befodringsfradrag.

Har en ansat med fri bil, som er bosiddende på Fyn sin arbejdsplads på Sjælland, vil broafgiften kunne afholdes af arbejdsgiver under reglerne for fri befording jf. LL § 9 C, stk. 7. Den ansatte skal således ikke beskattes af den afholdte udgift, så længe han afstår fra at fradrage sin befording, i dette tilfælde broafgiften, efter LL § 9 C, stk. 6.¹⁴⁰

2.2.5.2.3 Ad. anden privat befording

Den ansatte beskattes ved værdiansættelsen af rådigheden af fri bil alene. Der er altså ikke inkluderet andre private udgifter såsom broafgifter relateret til sommerferien i Sydeuropa. Afholdelse af sådanne kan ikke betegnes som en driftsmæssig udgift på linje med vægtafgiften, hvis

¹³⁹ TfS 1996, 489, Fri firmabil af fuldmægtig Nils-Henrik Larsen, Told- og Skattestyrelsen

¹⁴⁰ SKM2004.417.LSR, Landsskatterettens afgørelse af 14.10.2004

afholdelse er en forudsætning for køretøjets anvendelighed. Den synes ej heller at være erhvervsrelateret. Arbejdsgiverens afholdelse af en sådan udgift vil altså skulle behandles som et skattepligtigt gode for den ansatte.¹⁴¹

2.2.6 Nærmere om rådighedssondringen

Der sker som sagt alene beskatning af firmabilers rådighed for privat brug. Er bilen alene til rådighed for erhvervsmæssig kørsel, vil det altså ikke udløse beskatning. Mange tilfælde vil dog ligge på grænsen. I SKM.2008.596.LSR, blev en ansats afprøvning af en bil mellem arbejdsplads og bopæl vurderet til ikke at medføre beskatning i medfør af LL § 16, stk. 4, i og med der var tale om et begrænset antal testkørsler af vilkårlig karakter, som blev foretaget af hensyn til vareafprøvning og ikke med transport af de ansatte som formål.¹⁴² Landsskatteretten anvendte ved denne vurdering de samme principper, som anføres af Højesteret i UfR 1996.1352 HRD.

En ansat med firmabil kan ved at afskære sig selv muligheden for at anvende bilen privat undgå beskatning heraf. Det kræves herfor, at der foreligger en skriftlig aftale mellem ansat og arbejdsgiver om, at bilen udelukkende står til anvendelse for erhvervsrelateret befordring. Arbejdsgiveren har pligt til at sikre, at en sådan aftale overholdes ved f.eks. at sammenholde benzinudgifter med antal kørte kilometer. Anvender den ansatte bare én gang bilen til privat befordring, vil vedkommende skulle beskattes af rådigheden af fri bil til privat benyttelse for hele året, eller hele den periode bilen har været til erhvervsmæssig rådighed, hvis denne er mindre end ét år. Vælger den ansatte, som har indgået en aftale om ikke at have firmabilen til rådighed for privat kørsel, at henstille bilen i virksomheden uden for arbejdstiden, vil han dog som udgangspunkt være sikker på ikke at blive beskattet af den.¹⁴³

Har den ansatte omvendt firmabilen til sin rådighed også uden for arbejdstiden, vil der jf. SKM2009.239.HR foreligge en formodning for, at bilen anvendes privat, medmindre arbejdsgiveren har opstillet begrænsninger herfor. Det vil således være op til den ansatte at godtgøre, at firmabilen ikke anvendes privat. Ved vurderingen vil der eksempelvis blive lagt vægt på den ansattes bopæl ift. dagligvareforretninger, hvordan den ansatte normalt kommer til og fra

¹⁴¹ TfS 1996, 489, Fri firmabil af fuldmægtig Nils-Henrik Larsen, Told- og Skattestyrelsen

¹⁴² SKM.2008.596.LSR, Landsskatterettens afgørelse af 11.07.2007

¹⁴³ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2 afsnit C.A.5.14.1.11

arbejde samt familiemæssige forhold, som dennes størrelse og eventuelle råderet over egen bil. Normalt kan der ikke opstilles krav om udarbejdning af en decideret kørebog, men den ansattes redegørelse for sin erhvervsmæssige kørsel og eventuelle arbejdsedler til understøttelse heraf medgår ved vurderingen.¹⁴⁴

Er arbejdsgiveren af den overbevisning, at bilen er til rådighed for privat brug eller ikke engagerer sig i nogen form af kontrol af firmabilens brug, og den ansatte ikke ønsker at blive beskattet, er dokumentationskravet skærpet. Han skal således kunne dokumentere, at tilbuddet om rådigheden over bilen, til privatmæssig benyttelse, er afslået. En sådan dokumentation skal som minimum indeholde et detaljeret kørselsregnskab, som godtgør for alle kørte kilometer og ikke indeholder nogen privat benyttelse.¹⁴⁵ Således fandt Højesteret i SKM2009.239.HR, at en ansat eksportchefs påstand om, at den firmabil, han havde fået stillet til rådighed, udelukkende blev anvendt til erhvervsmæssig brug samt hans ejerskab af en privat bil ikke var nok til at godtgøre, at den bil virksomheden havde stillet til rådighed ikke blev anvendt privat. I stedet tiltrådte Højesteret sig Vestre Landsrets udsagn om, at den eneste form for fyldestgørende bevis for, at et køretøj alene anvendes erhvervsmæssigt i realiteten er et detaljeret kørselsregnskab. Et sådant var i denne sag ikke udarbejdet i nogen form, og eksportchefen endte med at blive beskattet af fri bil.¹⁴⁶

2.2.7 Varebiler

Jf. LL § 16, stk. 4, 12. Pkt.'s ordlyd *"finder 1.-11. pkt. kun anvendelse, såfremt der skal betales tillægsafgift for privat anvendelse efter § 2 i lov om vægtafgift af køretøjer m.v."* Hvad angår gulpladebiler registreret første gang før 2. Juni 1998, finder 1.-11. pkt. heller ikke anvendelse, når momsen af anskaffelsessummen er fradraget.¹⁴⁷ En ansat, der kører i firmabil med gule plader, hvor arbejdsgiveren ikke har betalt moms ved anskaffelsen, har således ikke firmabilen til privat rådighed efter LL § 16, stk. 4, når kørslen overholder momsreglerne. Dvs. når der er tale om erhvervsmæssig kørsel i forlængelse af virksomhedens momspligtige aktivitet. Definitionen af erhvervsmæssig kørsel i momsmæssig forstand er altså meget lig den efter reglerne om

¹⁴⁴ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2 afsnit C.A.5.14.1.11

¹⁴⁵ TfS 1999, 418, Skatteministerens svar på to spørgsmål vedrørende beskatning af firmabil af 26.04.1999

¹⁴⁶ SKM2009.239.HR, Højesterets dom af 11.02.2009

¹⁴⁷ Ligningsloven § 16, stk. 4, 12. pkt.

privatbenyttelsesafgift.¹⁴⁸ Det må dog bemærkes, at der ifølge momsreglerne kan køres mellem bopælen og det faste arbejdssted op til femogtyve gange om året og/eller op til en gang om ugen for at afhente materialer mm. uden at udløse beskatning. Derudover kan der efter momsreglerne køres til/afhentes mad i arbejdstiden samt efter pålæg af arbejdsgiveren hentes kollegaer. Ved specialindrettede biler såsom håndværkerbiler fyldt med udstyr, slamsugere mm. kan der desuden køres svinkeærinder på op til 1.000 km/år samt køres mellem hjem og arbejde.¹⁴⁹ Hvis bilen alligevel anvendes til privat kørsel (herudover), vil den både skulle 'momses' og igen falde under reglerne i LL § 16, stk. 4. Yderligere behandling af lovlig/ulovlig kørsel efter momsreglerne for varevogne og specialindrettede køretøjer er afgrænset fra, og indgår ikke i denne fremstilling.

2.2.8 Hovedaktionær og fri bil

Der skelnes mellem hovedaktionærer og hovedaktionærer, der også er ansat i virksomheden. Hvis hovedaktionæren er ansat i virksomheden og har fri bil til rådighed, kan der efter en konkret vurdering ske beskatning (som lønindkomst) efter LL § 16, stk. 4. I medfør af TfS 1998, 326 Ø vil den ansatte hovedaktionær ikke kunne undgå beskatning ved henvisning til, at han ikke har brugt bilen privat, hvis det fremgår af hans kontrakt med selskabet, at han har fri bil til sin rådighed. Selv hvis det er aftalt mellem virksomheden og hovedaktionæren, at bilen ikke må anvendes privat, kan beskatning finde sted, jf. TfS 1999, 28 Ø¹⁵⁰ og SKM2003.53.VLR, når formodningen for privat kørsel ikke kan afkræftes fyldestgørende. Denne skærpede formodningsregel for hovedaktionærer må ses som udtryk for en generel mistanke om, at råderetten over en firmabil vil medføre privat anvendelse.

En tilstrækkelig godtgørelse af en firmabils udelukkende erhvervsmæssige anvendelse kan ske gennem et kørselsregnskab eller anden sandsynliggørelse af, at den ikke er anvendt privat.¹⁵¹ En tilstrækkelig sandsynliggørelse uden et detaljeret kørselsregnskab må antages i vid udstrækning at være en teoretisk mulighed, da det i realiteten er svært at forestille sig andre måder at klarlægge bilens bevægelse på. Videoptagelser fra arbejdssted og hjemadresse, eller fra et kamera placeret i

¹⁴⁸ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2 afsnit C.A.5.14.1.12

¹⁴⁹ Momsvejledningen 2012-2 afsnit J.2.4.1

¹⁵⁰ TfS 1999, 28 Ø, Østre Landsrets dom af 20.11.1998

¹⁵¹ SKM2003.53.VLR, Vestre Landsrets dom af 24.01.2003

bilen, sammenholdt med benzinregnskab vil dog være et bud på en alternativ sandsynliggørelse, som må antages at være tilstrækkelig, hvis udarbejdet i et detaljeret omfang.

Er hovedaktionæren ikke ansat vil rådighed af fri bil blive beskattet som udbytte efter værdiansættelsesreglerne i LL § 16, jf. LL § 16 A, stk. 6.¹⁵² LL § 16 A, stk. 6 bestemmer dog, at en hovedaktionær, der modtager udbytte i form af bil, bolig, lystbåd etc., skal medregne værdien af godet efter LL § 16 og beskattes som personlig indkomst jf. PSL §§ 4A, stk. 2 samt § 3 stk.1 og således pålægges arbejdsmarkedsbidrag.¹⁵³

2.2.8.1 Retspraksis hvor hovedaktionæren er blevet beskattet af fri bil

I SKM2003.53.VLR blev en hovedaktionær, som også var direktør i virksomheden, beskattet af rådigheden over to biler i selskabet. Hovedaktionæren havde ikke ført kørselsregnskab og havde ikke anden dokumentation for, at varebilen i selskabet ikke blev benyttet privat. I og med han ikke kunne afkræfte formodningen for, at bilen blev benyttet privat, blev han beskattet af rådigheden.¹⁵⁴

Et andet eksempel, hvor en hovedanpartshaver endte med at blive beskattet, fremgår af SKM2005.138.HR, hvor en hovedaktionær skulle påvise, at bilen ikke blev benyttet privat. Det skulle han, selvom adressen på bopælen og virksomheden var forskellig, og bilen ikke holdt ved bopælen. Der blev lagt vægt på, at bilen var en sportsvogn, som ikke var anvendelig som erhvervsmæssig transport, og at han alene havde råderetten over den som eneanpartshaver. Anpartshaveren havde forklaret, at bilen var brugt i reklameøjemed. Der var dog ingen ordentlig argumentation til at støtte op om denne påstand. Desuden var der ikke ført kørselsregnskab. Højesteret fandt ikke, at anpartshaveren havde løftet sin bevisbyrde og lod ham derfor beskatte.¹⁵⁵ Det må antages, at sportsvognens uanvendelighed som erhvervsmæssig transport sammenholdt med dens tilsvarende høje privatmæssige værdi i høj grad har skærpet formodningen for den private anvendelse.

I SKM2003.585.VLR havde en hovedanpartshaver lavet aftaler med sin kone, søn og sekretær, som alle var ansat i firmaet om, at de skulle agere chauffører og havde råderet over en firmabil. Bilen skulle bruges i forbindelse med fragt af kunstnere til forskellige arrangementer afholdt af

¹⁵² Lærebog om Indkomstskat, Aage Michelsen m.fl., 2011, s. 906-907

¹⁵³ Lærebog om Indkomstskat, Aage Michelsen m.fl., 2011, s. 896

¹⁵⁴ SKM2003.53.VLR, Vestre Landsrets dom af 24.01.2003

¹⁵⁵ SKM2005.138.HR, Højesterets dom af 01.03.2005

virksomheden. Landsretten fandt intet grundlag for at bortfalde formodningen om privat kørsel, da anpartshaveren havde råderet over bilen, og der ikke var holdt kørselsregnskab eller ført andet bevis for, at bilen udelukkende var anvendt erhvervsmæssigt.¹⁵⁶

I SKM.2008.534.HR fandt Højesteret ligesom landsretten heller ikke grund til, at en direktør i en maskinfabrik, ikke skulle beskattes af fri bil. Gennem et holdingselskab var direktøren eneejer af maskinfabrikken, som havde købt en brugt BMW for 1,3 mio. kr. (nypris ca. 1,5 mio. kr.). Direktøren havde påvist, at bilen i længere perioder ikke havde stået på vedkommendes bopæl, men blev alligevel afkrævet en godtgørelse for at bilen ikke var benyttet privat. Tidligere havde direktøren haft fri bil til rådighed hele året, og var blevet beskattet heraf. Dette forhold blev dog ændret, da den dyre BMW blev købt. Der var ingen grund til at antage, at ændringen skulle være et udtryk for andre virksomhedsmæssige forhold. Der var ført kørebog, men den afveg i mange tilfælde fra, hvad Krak's Ruteplan anviste, hvilket direktøren forklarede, var en konsekvens af, at han ofte tog omveje. Bilens høje pris, det forhold at han var eneejer af maskinfabrikken, samt det faktum, at hans timing ift. at opgive den private rådighed af firmabil faldt sammen med indkøbet af den væsentligt dyrere bil, må antages at have skærpet kravet til kørebogens nøjagtighed. Det kan således ikke udelukkes, at en kørebog af samme nøjagtighed ville være blevet godkendt under andre omstændigheder.¹⁵⁷

I SKM2003.154.VLR havde direktøren ingen anparter i selskabet, men var gift med eneanpartshaveren, og havde den vej igennem en sådan indflydelse, at han måtte sandsynliggøre, som en anpartshaver, at bilen ikke blev brugt privat. Direktøren havde underskrevet en fraskrivelseserklæring, men dette var ikke tilstrækkeligt, da der ikke var lavet kørselsregnskab, og bilen var udstyret børneseler, som pegede i retning af at den også blev anvendt uden for det erhvervsmæssige.¹⁵⁸ Denne sag viser klart, at det ikke kun er hovedaktionærer eller anpartshavere, som har skærpede krav, men alle med en bestemmende indflydelse. Derudover må børneselerne antages at have skærpet kravet til godtgørelsen på trods af direktørens udtalelse om, at de udelukkende var installeret med henblik på et senere salg. Dette særligt i betragtning af, at selerne var tiltænkt anvendelse på børn af samme alder som direktørens.

¹⁵⁶ SKM2003.585.VLR, Vestre Landsrets dom af 03.12.2003

¹⁵⁷ SKM2008.534.HR, Højesterets dom af 09.06.2008

¹⁵⁸ SKM2003.154.VLR, Vestre Landsrets dom af 21.03.2003

Landsretten bestemte, i TfS 1999, 952 ØLD, at en hovedaktionær skulle beskattes af fri bil af en varevogn på gule plader. Det skulle han på baggrund af, at vognen var egnet til kørsel af to personer, at selskabet ikke havde fratrasket moms på bilen, at der ikke var afholdt kørselsregnskab, og at bilen holdt på bopælen.¹⁵⁹ I overensstemmelse med ovennævnte sager vægtede man især de to sidste parametre højt som følge af, at der på adressen ikke fandtes anden bil, som kunne benyttes privat.

2.2.8.2 Retspraksis hvor hovedaktionæren er undgået beskatning af fri bil

Modsat ovenstående sager blev hovedanpartshaveren i SKM2001.418.VLR ikke beskattes af fri bil, eftersom bilen hovedsageligt blev brugt af anpartshaverens ægtefælle, som var ansat som direktør. Anpartshaveren, der selv arbejder som bogholder i et datterselskab, brugte kun bilen til få arbejdsrelaterede opgaver og havde desuden rådighed over en privat bil. Det forhold, at hendes stilling var underordnet, førte til, at hun ikke formodedes at have haft fri bil til sin rådighed.¹⁶⁰

I SKM2011.2.BR havde et selskab ejet en firmabil over tre år. Bilen havde været parkeret på virksomhedens adresse, som var sammenfaldende med hovedaktionæren/direktørens adresse. Der forelå en erklæring om, at ansatte i virksomheden ikke måtte benytte sig af bilen privat. Desuden havde hovedaktionæren en anden bil til rådighed for privat benyttelse. Vedrørende det første år fandt byretten, at fraskrivelseserklæringen sammenholdt med det faktum, at der i perioden kun havde været en bil til rådighed i selskabet for både direktørens og salgschefens forretningsture, og at hovedaktionæren havde en privat bil han kunne påvise brugen af fyldestgørende kunne afkræfte formodningen for privat anvendelse. For de to efterfølgende år, hvor der var indkøbt en ny bil, kunne formodningen dog ikke afkræftes. Dette som følge af dels en erklæring om, at direktørens søn var bruger af hans private bil og dels det faktum, at der ikke forelå en fraskrivelseserklæring ift. privat brug af den pågældende bil.¹⁶¹

I SKM2005.503.ØLR ejede et selskab en række biler. Sagsøgeren var hovedanpartshaver og direktør. Hun havde selvangivet sin private rådighed af den dyreste bilerne, men var blevet beskattet af alle tre. Selskabets adresse var også her sammenfaldende med anpartshaverens bopæl.

¹⁵⁹ TfS 1999, 952 ØLD, Østre Landsrets dom af 10.11.1999

¹⁶⁰ SKM2001.418.VLR, Vestre Landsrets dom af 08.05.2001

¹⁶¹ SKM2011.2.BR, Byrettens dom af 15.10.2010

Alle bilerne holdt parkeret her. Det blev i landsretten fremlagt, at de to andre biler blev benyttet til kørsel af selskabets klienter rundt i landet, og at det kun var den enkelte bil, som var selvangivet, der var benyttet privat. Landsretten fandt, at formodningen for de to bilers private anvendelse var afkræftet tilstrækkeligt, på trods af der ikke var udarbejdet hverken kørselsregnskab eller fraskrivelseserklæring af bilernes private benyttelse.¹⁶² Ud fra denne dom kan man udlede, at der hvad angår 2. og 3. bil utvivlsomt er lempet en del på, hvad der anses som tilstrækkeligt for at have afkræftet formodningen. At en enlig kvinde med udeboende børn skulle anvende flere (og dårligere) biler privat må også anses som mindre sandsynligt, end hvis der som i flere af eksemplerne ovenfor havde været tale om en større husstand. Dette faktum har utvivlsomt spillet ind ved godtagelsen af den begrænsede dokumentation, som blev ført for at afkræfte formodningsreglen.

Overstående domme viser klart, hvordan beslutningen træffes ud fra en konkret bedømmelse, hvor en lang række faktorer indgår. Dommene fortæller ligeledes, at dokumentationskravene kan henholdsvis skærpes eller lempes afhængig af situationen. Det står også klart, at formodningen er skærpet, når der er tale om hovedaktionærer/hovedanpartshavere. Særligt når de varetager afgørende stillinger i selskabet. Ved afvejningen af formodningens eventuelle afkræftelse vil der blive lagt vægt på eksistensen af kørselsregnskab og dettes nøjagtighed. Derudover vil fraskrivelseserklæringer ift. privat anvendelse af en firmabil også indgå, ligesom rådigheden over en eller flere biler, som må benyttes privat, vil tale for at en afkræftelse af formodningen.

2.2.8.3 Fraskrivning af privat rådighed

En måde en hovedaktionær, ifølge Skatterådet, kan afkræfte enhver tvivl om privat rådighed over en bil, er ved at afregistrere den og deponere nummerpladerne på motorkontoret. Ifølge Skatterådets udtalelser i SKM2009.292.SR¹⁶³ og SKM2009.293.SR¹⁶⁴ er det således ikke tilstrækkeligt at stilstandsforsikre sin bil og deponere pladerne ved forsikringsselskabet. Når man igen ønsker at anvende bilen, skal den indregistreres på ny.

¹⁶² SKM2005.503.ØLR, Østre Landsrets dom af 02.12.2005

¹⁶³ SKM2009.292.SR, Skatterådets udtalelse af 21.04.2009

¹⁶⁴ SKM2009.293.SR, Skatterådets udtalelse af 21.04.2009

2.2.9 Delkonklusion

Det står klart, at beskatningen ift. firmabiler er bestemt af rådigheden og ikke brugen. Dog vil en forestående indførelse af muligheden for at betale dagsafgift udgøre en undtagelse til denne praksis. Indførelse af dagsafgiften vil højst sandsynligt få en del af de, som i mindre omfang alligevel anvender deres ikke beskattede firmabil, til at betale for denne brug.

Hvad angår istandsættelsesomkostninger ved nyindkøbte biler, skal de, når de foretages ifm. erhvervelsen, indgå i beregningsgrundlaget. Når omkostningerne afholdes, for at klargøre bilen til på en fyldestgørende måde at blive sat i anvendelse, må de som udgangspunkt anses som forbundet hermed.

I forhold til formodningsreglen kan vi ud fra retspraksis konstatere, at den bedste måde at afkræfte denne på er gennem en fraskrivelse af rådigheden sammenholdt med et detaljeret kørselsregnskab, som påviser, at bilen udelukkende er anvendt erhvervsmæssigt.

2.3 Fri helårsbolig ift. almindelige ansættelsesforhold

2.3.1 Introduktion

Et andet udbredt personalegode er fri helårsbolig. Et sådant kan stilles til rådighed, ved at arbejdsgiveren stiller en købt eller lejet bolig til rådighed og afholder de løbende omkostninger. Rådigheden af fri helårsbolig skal beskattes. Beskatningsgrundlaget afhænger af en række faktorer, såsom modtagerens stilling, type og/eller anvendelse af boligen, vilkår herfor mm. Beskatningsmæssigt er der forskel på, om helårsboligen stilles til rådighed for en almindelig lønmodtager eller en hovedaktionær. Nærmere herom nedenfor.

2.3.2 Hovedregel

Som udgangspunkt skal der jf. armslængdeprincippet i LL § 2 ved enhver skatte- eller udlodningspligtig indkomst anvendes priser og vilkår i overensstemmelse med, hvad der kunne være opnået, hvis transaktionerne var afsluttet mellem uafhængige parter.¹⁶⁵

¹⁶⁵ Lingsloven § 2, stk. 1

Som hovedregel skal personer, der uden eller kun med delvis betaling får stillet en helårsbolig til sin rådighed af sin arbejdsgiver som led i et almindeligt ansættelsesforhold, beskattes af boligens værdi jf. LL § 16 stk. 1. Denne værdi fastsættes som udgangspunkt af markedslejen jf. LL § 16 stk. 3. For at beskatte efter disse bestemmelser er det nødvendigt, at der foreligger almindelige ansættelsesforhold, som afgrænses til personer, som *”ikke har bestemmende indflydelse på egen aflønningsform”*. Desuden må pågældende heller ikke opfylde betingelserne for at være på rejse i LL § 9 A.¹⁶⁶ Disse kriterier gennemgås nærmere nedenfor.

2.3.3 Bestemmende indflydelse på egen aflønningsform

Ved afgrænsningen af hvorvidt der forelægger bestemmende indflydelse på egen aflønningsform, lægges der vægt på, om der består et hovedaktionærforhold, og om den pågældende person har en tungtvejende indflydelse i selskabet. En god indikator kan også være niveauet for vedkommendes løn. Andre forhold kan også gøre sig gældende. I SKM2010.413.LSR fandt man, at pågældende måtte anses som varetagende en almindelig lederstilling, i og med han havde begrænsede ledelsesmæssige beføjelser. Der blev i denne dom lagt megen vægt på, at den omhandlende helårsbolig var en villa uden et luksuriøst snit.¹⁶⁷

Omvendt fandt Ligningsrådet i SKM2001.424.LR, at den pågældende koncerndirektør havde bestemmende indflydelse og måtte beskattes herefter. En række faktorer talte herfor. Ligningsrådet lagde bl.a. vægt på, *”at direktøren sad i en højt placeret stilling med en høj løn i størelsesordenen over 5 mio. kr. plus andre personalegoder, og at den bolig, der var påtænkt stillet til rådighed, havde en værdi af et tocifret millionbeløb.”*¹⁶⁸ Direktøren kunne i øvrigt ikke undgå beskatning efter LL § 16 stk. 9 ved at betale markedsleje af boligen, da man fandt, at en af begrundelserne for bestemmelsens indførelse var at forhindre, at personer med bestemmende indflydelse på egen aflønning kunne udnytte, at lejemarkedet for boliger til tofiredede millionbeløb sjældent afspejler boligens fulde værdi.

¹⁶⁶ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2 afsnit C.A.5.13.1.1.1

¹⁶⁷ SKM2010.413.LSR, Landsskatterettens afgørelse af 29.04.2010

¹⁶⁸ SKM2001.424.LR, Ligningsrådets udtalelse af 18.09.2001

2.3.4 Betingelserne for at være på rejse

Udgangspunktet med at beskatte lønmodtagere, der i et almindeligt ansættelsesforhold får stillet en helårsbolig til rådighed af sin arbejdsgiver, med værdien af denne, kan som nævnt ovenfor fraviges, hvis vedkommende anses som at være rejsende. Ved denne bedømmelse anvendes betingelserne (rejsebegrebet) i LL § 9A. Af disse findes det, at en lønmodtager som udgangspunkt må anses som rejsende, hvis hans midlertidige arbejdsplads befinder sig så langt fra hans sædvanlige bopæl, at det ikke er muligt at overnatte der. Dette gælder både situationer, hvor lønmodtageren selv har valgt midlertidigt at arbejde fra et sted langt væk fra sin sædvanlige bopæl (selvvalgte rejser),¹⁶⁹ og rejser hvor arbejdsgiveren midlertidigt har udsendt lønmodtageren (tjenesterejser). Desuden er det en betingelse for at der kan være tale om rejse, at turen har en varighed på mindst 24 timer jf. LL § 9A, stk. 5.

Afgørende er det desuden, at opholdet har midlertidig karakter. Dette forudsætter en tidsbegrænsning til enten en bestemt periode eller en konkret opgaves færdiggørelse. SKAT har udtalt, at da denne tidsbegrænsning ikke er objektivt fastsat i hverken lovgivning eller forarbejder, må der i den pågældende sag foretages en konkret vurdering af lønmodtagerens ansættelses- og arbejdsforhold for at fastsætte, hvorledes opholdet må anses som havende midlertidigt eller permanent karakter.¹⁷⁰

Det er ligeledes en betingelse for at blive anset som på rejse efter LL § 9A, stk. 1, at lønmodtageren har råderet over sin sædvanlige bopæl. Hvis vedkommende således inden afrejse har udlejet denne og dermed kun har råderet over den midlertidige bopæl på udstationeringsstedet, kan betingelserne for at være på rejse ikke opfyldes. Det er op til lønmodtageren at godtgøre, hvor hans sædvanlige bopæl befinder sig. Vurderingen foretages individuelt ud fra en række forskellige kriterier. Blandt disse er:¹⁷¹

2.3.4.1 Den familiemæssige tilknytning

Det indgår i vurderingen, hvor lønmodtagerens samlever/ægtefælle og børn bor, da dette oftest vil være den sædvanlige bopæl. Også forældre og søskendes bopæl indgår i betragtningen.

¹⁶⁹ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2 afsnit C.A.7.1.1

¹⁷⁰ SKM2008.853.SKAT, SKAT-meddelelse af 28.10.2008

¹⁷¹ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2 afsnit C.A.7.1.3 - 5

Betydningen af denne faktor forøges, hvis lønmodtageren hverken har samlever/ægtefælle eller børn.

2.3.4.2 Den sociale tilknytning

Også den sociale tilknytning til boligerne tages i betragtning, når den sædvanlige bopæl skal findes. Har lønmodtageren således flest 'bolde i luften' det ene sted i form af foreningsmedlemskaber mm., vil det tale for, at dette er vedkommendes sædvanlige bopæl. Typen af foreningslivet er for så vidt underordnet og kan være alt lige fra medlemskab af et fitnesscenter eller tennisklub til engagement i en bog- eller kunstklub, frivilligt arbejde mm.

2.3.4.3 Længden af perioden

Jo kortere en periode opholdet ved det midlertidige arbejdssted opretholdes, desto mere taler det for, at der reelt er tale om en midlertidig bopæl.

2.3.4.4 Fridage

Hvis alle ferie/fridage, sygdoms- og arbejdsløshedsperioder afholdes det ene sted frem for det andet, vil det tale for, at dette er den sædvanlige bopæl. I SKM2007.826.BR kunne en lønmodtager med arbejde på Samsø eksempelvis ikke godtgøre, at hun i arbejdsfrie perioder havde bevaret tilknytningen til sin bolig i Sønderjylland.¹⁷² Omvendt fandt man i SKM2009.731.LSR, at en læge fra København på turnus i Sønderjylland, som under forløbet i betydeligt omfang havde opholdt sig i København, havde bevaret sin lejlighed der som sin sædvanlige bopæl.¹⁷³

2.3.4.5 Boligforhold

I den konkrete vurdering kigger man også på de relevante boligers forhold, størrelser mm. Formodningen er, at boligen med de bedste forhold oftest er den sædvanlige bolig. Er der således

¹⁷² SKM2007.826.BR, Byrettens dom af 30.10.2007

¹⁷³ SKM2009.731.LSR, Landsskatterettens afgørelse af 09.11.2009

tale om et hus det ene sted kontra et kollegieværelse det andet, må det ud fra boligtypernes forskel formodes, at den sædvanlige bolig er huset. Vurderingen vil ligeledes finde sted ved f.eks. en ejerbolig, som må formodes at være den sædvanlige bolig, hvis alternativet er en fremlejet lejlighed, et vandrehjem, et lejet værelse eller lignende.

2.3.4.6 Placering af indbo

Også placeringen af lønmodtagerens personlige indbo kan tale for, hvor den sædvanlige bolig skal placeres. Er det f.eks. i den oprindelige bolig, vil det tale for, at denne er beholdt som sædvanlig bolig, ligesom det vil tale for, at den sædvanlige bolig er flyttet, i tilfælde hvor indboet er medbragt til den midlertidige arbejdsplads nærhed.

2.3.4.7 Folkeregisteradresse

Lønmodtagerens folkeregisteradresse vil også kunne tillægges nogen betydning i vurderingen, da han må formodes at have denne placeret på sin sædvanlige bolig. Den må dog formodes ikke at være tillagt nogen afgørende betydning ift. vurderingen, da den er let at flytte derhen, hvor det er mest gunstigt set fra lønmodtagerens synsvinkel. Således blev den ikke tillagt nogen betydning i SKM2008.454.VLR, hvor pågældende ægtepar ansås for at have sædvanlig bolig i Aalborg på trods af folkeregisteradresse i København.¹⁷⁴

2.3.5 Boligens karakter

For at en bolig kan omfattes af reglen i LL § 16 stk. 3, er der to betingelser, som skal være opfyldt. Den skal være anvendt som helårsbolig. Anvendes boligen ikke som helårsbolig, men som halvårsbolig ryger den ind under reglerne for fritidsboliger i LL § 16, stk. 5. Derudover skal boligen enten være lejet eller ejet af arbejdsgiveren, således at det er ham, der står med alle risici, rettigheder og forpligtelser i forbindelse med den.¹⁷⁵ Det er således ikke nok, at arbejdsgiveren blot betaler for et lejemål arbejdstageren har påtaget sig. I sådanne situationer vil betalingen i stedet

¹⁷⁴ SKM2008.454.VLR, Vestre Landsrets dom af 08.05.2008

¹⁷⁵ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2 afsnit C.A.5.13.1.1.1

være skattepligtig efter de almindelige bestemmelser i SL § 4, således at den skattepligtige indkomst forhøjes med den af arbejdsgiveren betalte husleje jf. afgørelsen SKM2010.383.ØLR. Her fandt Landsretten, at kommunen, som var arbejdsgiver, havde ”*afholdt en almindelig privat udgift for klageren*”¹⁷⁶. Dette skyldes, at han selv gennem sin opnotering til boligen havde opnået berettigelse til lejekontrakten, og at han (og ikke kommunen) i øvrigt frit kunne disponere over denne.

2.3.6 Værdigrundlag af fri bolig mm.

Det bemærkes, at reglerne er under ændring. Den for 2012 gældende metode til fastsættelse af helårsboligers markedsleje ud fra skatteministeriets vejledende satser erstattes fra og med 2013 af en individuel vurdering af den pågældende bolig. Begge metoder behandles nedenfor.

2.3.6.1 Gældende til og med 31.12.2012

Som udgangspunkt skal lønmodtageren jf. LL § 16, stk. 3 beskattes af boligens markedsleje. Hvis deres leje af en bolig, som er stillet til rådighed af arbejdsgiveren, således ligger under markedsværdien, sker der beskatning af differencen mellem lejen og den faktiske værdi.¹⁷⁷ Arbejdsgiveren har indberetningspligt, hvad angår denne difference samt andre udgifter til boligen, som normalt ville påhvile lejeren såsom vand, varme, el, gas mm jf. BEK nr. 1315 § 13, stk. 2, nr. 2-3.¹⁷⁸

Ansættelsen af en helårsboligs markedsværdi skal ske efter en af Skatteministeriet offentliggjort anvisning. Der eksisterer to anvisninger. Den ene til brug når boligens areal er opgjort i nettokvadratmeter og den anden i bruttokvadratmeter. Det er valgfrit hvilket anvisningsskema, der benyttes ved fastsættelsen af den skattemæssige markedsværdi.¹⁷⁹

Hvis der ved anvendelsen af skemaet findes en lejesats, som dokumenteret er højere end markedslejen, vil markedslejen kunne bruges i stedet. Denne skal dog være fastsat på

¹⁷⁶ SKM2010.784.ØLR, Østre Landsrets dom af 27.04.2010

¹⁷⁷ Skatteretten 1, Pedersen m.fl., 2009, s. 322

¹⁷⁸ Bekendtgørelse nr. 1315 af 15. december 2011 om indberetningspligter m.v. efter skattekontrolloven § 13, stk. 2, nr. 2-3

¹⁷⁹ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2 afsnit C.A.5.13.1.1.1

armslængdevilkår, således at den afspejler værdien af enhver anden bolig af tilsvarende karakter på markedet. Har lønmodtageren selv foretaget forbedringer af boligen, således at dens udlejningsværdi er blevet forhøjet, kan den skattemæssige lejeværdi sættes tilsvarende ned. Også ved boliger, som arbejdsgiveren har stillet til rådighed under forudsætning af, at de også delvist benyttes erhvervsmæssigt, kan der gives nedslag i markedslejen svarende til den værdiforringelse for lønmodtageren, den erhvervsmæssige brug af boligen medfører.¹⁸⁰

De to skemaer over SKATs vejledende satser for helårsboligers skattemæssige værdi, som på nuværende tidspunkt skal benyttes, skal som nævnt ovenfor benyttes alt afhængig af, om boligen er opgjort i nettokvadratmeter eller bruttokvadratmeter. Skemaet skelner ved prisfastsættelsen mellem tre (pris)kategorier af kommuner. Det bemærkes, at der endnu ikke er taget højde for det 'nye' kommune-billede, som kommunesammenlægningen i 2007 medførte. Man skal således tage udgangspunkt i den kommune, hvori boligen var beliggende forud for denne. Udover boligens geografiske placering tages der ligeledes ved fastsættelsen af den skattemæssige værdi, ud fra skemaets vejledende satser, højde for boligens samlede areal samt type.¹⁸¹

2.3.6.2 Gældende fra 1.1.2013

Skatteministeriet har fra d. 1. januar 2013 afskaffet benyttelsen af de vejledende satser, således at beskatningsgrundlaget fremover fastsættes på baggrund af boligens faktiske markedsværdi. Denne ændring af reglerne må i langt de fleste tilfælde anses som værende en skattestigning, da den skematiske markedsværdi ofte i realiteten ligger langt under den faktiske markedsværdi, som LL § 16 ellers forudsætter, at den ansatte skal beskattes af. Den faktiske markedsværdi, som fra årsskiftet vil udgøre beskatningsgrundlaget for frie helårsboliger, findes ved en konkret, individuel vurdering af den pågældende bolig. I betragtningen vil det være naturligt at skele til lejelovgivningens regler om lejefastsættelse og bl.a. se på, hvad tilsvarende boliger i samme område udlejes for.¹⁸²

Har en medarbejder f.eks. fået stillet en 95m² lejlighed (brutto) i København til sin rådighed af sin arbejdsgiver, vil han jf. de skematiske satser for 2012 i dette år blive beskattet af 48.905 kr. Til sammenligning vil han efter de ændrede regler træde i kræft ved en realistisk fastsat markedsleje

¹⁸⁰ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2 afsnit C.A.5.13.1.1.1

¹⁸¹ Se bilag 5 - Skatteministeriets vejledende satser for den skattemæssige værdi af helårsboliger, 2012

¹⁸² SKM2012.474.SKAT, SKAT-meddelelse af 30.08.2012

på 10.000 kr. blive beskattet af $(10.000 \text{ kr.} \cdot 12 =) 120.000 \text{ kr.}$ for det samme gode i 2013. Altså vil medarbejderen blive beskattet af yderligere 71.095 kr. i forhold til det foregående år. Med en marginalskat på 51,1% vil denne ekstra skat ift. 2012 løbe op i ca. 36.330 kr.¹⁸³ Hvorvidt hidtidig praksis med anvendelse af de skematiske satser reelt set har været i overensstemmelse med armslængdeprincippet i LL § 2, kan således diskuteres.

2.3.7 Særreglerne ved tjenesteboliger og lejeboliger med fraflytningspligt

Det er som beskrevet ovenfor givet, at boliger stillet til rådighed af arbejdsgiveren må beskattes ud fra en standardiseret markedsleje. Der er dog mulighed for afslag heri, når der er tale om tjenesteboliger med eller uden bopælspligt under ansættelsen, men med fraflytningspligt efter dennes ophør. Også her skal det eventuelle beløb, arbejdstageren betaler arbejdsgiveren for råderet over boligen, fratrækkes den skattepligtige værdi. Det må i øvrigt bemærkes, at uanset beboelsespligt eller ej skal el, varme mm., hvis det betales af arbejdsgiveren, beskattes af den faktiske værdi. Disse beløb har arbejdsgiveren pligt til at indberette til SKAT.

Før 1989 fastsatte Finansministeriet offentligt ansattes tjeneste- og lejeboliger vha. et sæt skematiske satser. Disse er stadig gældende i de tilfælde, hvor arbejdstageren er flyttet ind før 1989, men behandles ikke nærmere i denne fremstilling.

2.3.7.1 Tjenestebolig

Med 'tjenestebolig' menes en helårsbolig stillet til rådighed af arbejdsgiveren, som den ansatte har en pligt til at bebo for på en tilfredsstillende måde at udføre sit arbejde. Derudover skal han ved fratrædelse af sin stilling, om det så er ved afskedigelse, forflyttelse eller pension være underlagt fraflytningspligt jf. LL § 16, stk. 7. Den skattepligtige værdi af sådanne boliger sættes til markedslejen med en nedslag på 30%, som kompensation for de påtagede pligter. Det må dog bemærkes, at den nedsatte værdi højst kan udgøre 15% af den ansattes sædvanlige løn før beregning af AM-bidrag, skat, pensionsbidrag mm., fra arbejdsgiveren i den periode, hvor boligen har været til rådighed. Maksimumbeløbet skal dog altid beregnes som mindst 15% af 160.000 kr.,

¹⁸³ Højere skat af fri helårsbolig, John Cederskjold Kierans og Søren Erenbjerg, sep. 2012, pwc.dk

jf. LL § 16, stk. 7,2. og 3. pkt. Den beregnede skattepligtige værdi nedsættes med arbejdstagerens betaling for råderetten over boligen til arbejdsgiveren i indkomståret.

2.3.7.2 Lejebolig med fraflytningspligt

Lejeboliger uden beboelsespligt men med fraflytningspligt, som er stillet til rådighed af arbejdsgiveren nedsættes med 10% af den skattemæssige værdi jf. LL § 16, stk. 8.¹⁸⁴

2.3.8 Delkonklusion

Det kan konkluderes, at der ved vurderingen af hvorvidt der forelægger indflydelse på egen aflønningsform er flere faktorer, der tillægges vægt. Bl.a. hvorvidt boligen har et luksuriøst snit eller ej. Derudover må antallet af forhold, der kan indgå ved fastlæggelsen af den sædvanlige bolig, siges at være næsten uendelig idet et utal af detaljer kan være med til at beskrive situationen. Desuden må det konstateres, at afskaffelsen af de skematiske satser (i mange henseender) vil medføre en betydelig skattestigning.

2.4 Fri helårsbolig ift. hovedaktionærer og ansatte med bestemmende indflydelse på egen aflønning

2.4.1 Introduktion

For fri helårsbolig stillet til rådighed for en hovedaktionær eller andre ansatte med væsentlig indflydelse på deres egen aflønning er reglerne anderledes end for personer i almindelige ansættelsesforhold. Dette uanset om helårsboligen er stillet til rådighed af en arbejdsgiver til en direktør eller af et selskab til en ikke ansat hovedaktionær. Derudover ses det fra tid til anden, at salg af fast ejendom mellem selskab og hovedaktionær har karakter af maskeret udbytteudlodning. Disse forhold behandles i nedenstående afsnit.

¹⁸⁴ Ligningsloven § 16, stk. 7-8

2.4.2 Hovedregel

Som udgangspunkt skal der jf. armslængdeprincippet i LL § 2 ved enhver skatte- eller udlodningspligtig indkomst anvendes priser og vilkår i overensstemmelse med, hvad der kunne være opnået, hvis transaktionerne var afsluttet mellem uafhængige parter.¹⁸⁵

Som hovedregel skal ansatte hovedaktionærer og personer med bestemmende indflydelse over egen aflønning beskattes af fri bolig som et personalegode jf. LL § 16, stk. 9, 2. pkt. Der skal betales arbejdsmarkedsbidrag, og arbejdsgiveren skal ligesom ved almindelige lønmodtagerforhold indberette værdien af den frie bolig.¹⁸⁶

Hovedaktionærer, som ikke er ansat i virksomheden, men alligevel får fri bolig stillet til rådighed udbyttebeskattes efter LL § 16 A, stk. 6 af godet tillagt eventuelt sparet privatforbrug i relation hertil.¹⁸⁷

Boligværdisatserne, som anvendes ved simple ansættelsesforhold, kan ikke benyttes her. I stedet fastsættes den værdi, som skal medregnes ved opgørelsen af den personlige indkomst jf. LL § 16, stk. 9, 2. pkt. som 5% af det højeste beløb ejendomsværdien udgjorde pr. 1/10 det forrige år eller som den pågældende ejendoms anskaffelsessum jf. EBL § 4, stk. 2 eller 3 – ”*dvs. enten den kontante anskaffelsessum eller den anskaffelsessum, der kan fastsættes for ejendomme anskaffet før 19.05.1993 med udgangspunkt i en reguleret ejendomsvurdering pr. 1.1.1993 eller en særskilt ændring pr. 19.05.1993, jf. LL § 16, stk. 9.*”¹⁸⁸

Den frie bolig beskattes af den fundne værdi som personlig indkomst. Dette hvad enten der er tale om udbytte eller lønindkomst. Hvis værdien anses som udbytte, har selskabet ikke fradragsret jf. Statsskatteloven § 4, litra e og § 6.¹⁸⁹

På samme måde som med boliger stillet til rådighed for almindelige lønmodtagere skal arbejdsgiver/virksomhedsbetalte udgifter til ejendomsskat medregnes i den skattepligtige indkomst. Betaler arbejdsgiveren/virksomheden således vand, varme, el mm. skal dette beskattes særskilt.

¹⁸⁵ Ligningsloven § 2, stk. 1

¹⁸⁶ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2 afsnit C.A.5.13.1.2.1

¹⁸⁷ Ligningsloven § 16 A, stk. 6

¹⁸⁸ Skatteretten 1, Pedersen m.fl., 2009, s. 324

¹⁸⁹ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2 afsnit C.A.5.13.1.2.1

2.4.3 Hvilke personer omfattes?

Det står helt klart, at hovedaktionærer og hovedanpartshavere er omfattet af reglen herfor. Hvad angår ansatte, er vurderingen dog lidt mere subjektiv, da det her må være op til en konkret vurdering at finde ud af, om pågældende person skal anses som havende væsentlig indflydelse på sin egen aflønning, og dermed være underlagt samme regler som hovedaktionærer. Det er et krav, at indflydelsen er væsentlig. Således er en direktørtitel i sig selv ikke nok til at være omfattet. Ligeledes kan det heller ikke anses som tilstrækkelig indflydelse, at man kan vælge delvist at få sin løn udbetalt i naturalier. Ikke ansatte kan ikke omfattes af reglerne, medmindre de er hovedaktionærer/hovedanpartshavere. Dette betyder bl.a., at bestyrelsesmedlemmer ikke omfattes, medmindre de også er ansatte med væsentlig indflydelse på deres egen aflønning. SKAT's ligningsvejledning angiver følgende forhold, som indikerer forelæggelse af væsentlig indflydelse:¹⁹⁰

- *Besiddelsen af en stor del af selskabets aktie- eller anpartskapital*
- *Rådighed over en stor del af stemmевærdien i et aktieselskab uden at den pågældende person opfylder betingelserne for at være hovedaktioner som defineret i ABL § 4*
- *En meget betydelig løn*
- *En indflydelsesrig position i selskabet via en høj overordnet stilling.*

I SKM 2001.424.LR lægger Ligningsrådet, som nævnt i forrige kapitel om helårsbolig i almindelige ansættelsesforhold vægt på, at den pågældende bolig udgør en værdi på et tocifret millionbeløb. Flere af de i vejledningen oplistede forhold trækker dog ligeledes i denne sag i retning af bestemmende indflydelse. Vedkommende havde eksempelvis også en meget betydelig løn samt en indflydelsesrig position i selskabet via en høj overordnet stilling, som koncerndirektør.

2.4.4 Uddybende definition af hovedaktionærer

Som nævnt ovenfor defineres en hovedaktionær i overensstemmelse med ABL § 4, stk. 1 og 2, som en person, der ejer hovedaktionæraktier. Hovedaktionæraktier defineres som aktier (- eller anparter), som er ejet af en skattepligtig, som på et tidspunkt inden for de sidste 5 år har ejet 25% eller mere af aktiekapitalen eller rådet over mere end 50% af stemmевærdien. Hvis aktierne stammer fra omdannelsen, af en personligt ejet virksomhed, efter loven om skattefri

¹⁹⁰ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2 afsnit C.A.5.13.1.2.1

virksomhedsomdannelse, hæves perioden til 10 år. Der ses ved opgørelsen af aktiekapitalen bort fra selskabets ejerandel i sig selv (egne aktier).¹⁹¹

Ved opgørelsen af om den skattepligtige (- eller dødsboet efter denne) ejer de førømtalte 25% af aktiekapitalen eller mere end 50% af stemmевærdien medregnes også aktier, som tilhører eller har tilhørt den skattepligtiges ægtefælle, forældre og bedsteforældre samt børn og børnebørn og disses ægtefæller eller dødsboer efter de nævnte personer. Det bemærkes, at stedbarns- og adoptivforhold sidestilles med naturligt slægtskabsforhold.¹⁹²

2.4.4.1 Datterselskaber/hovedaktionærer

I den ovenstående gennemgang af hovedreglen slås det fast, at hovedaktionærer, som ikke er ansat i virksomheden, men alligevel får fri bolig stillet til rådighed udbyttebeskattes efter LL § 16 A, stk. 6. Dette er ligeledes tilfældet, når en hovedaktionær får stillet helårsboligen til rådighed af et datterselskab, som er ejet af det selskab, som vedkommende ejer en stor nok andel i til at være omfattet af reglerne for hovedaktionærer. En sådan rådighedsstillelse af helårsbolig fra datterselskab til moderselskabets hovedaktionær behandles som maskeret udbytte fra moderselskabet. Ligeledes anses moderselskabet for at have modtaget et skattefrit udbytte fra datterselskabet.¹⁹³

Det er ikke noget krav for, at der kan forelægge beskatning af helårsboligen som maskeret udbytte, at boligen stilles til rådighed for hovedaktionæren selv. Så længe rådigheden tilfalder nogle han har et interessefællesskab med, vil reglerne kunne anvendes. Ved vurderingen af om godet (helårsboligen) har passerer hovedaktionærens økonomi afvejes det hvorledes selskabet selv har haft en interesse i de dispositioner, som er foretaget angående den pågældende helårsbolig, eller om de alene tilgodeser hovedaktionæren interesser. Landsskatteretten fandt i SKM2007.903.LSR, at en hovedaktionær skulle udbyttebeskattes af maskeret udlodning efter LL § 16 A, stk. 10 (nu stk. 6) i forbindelse med virksomhedens udlejning af tre lejligheder til hans døtre gennem en årrække.¹⁹⁴

¹⁹¹ Aktieavancebeskatningsloven § 4, stk. 1

¹⁹² Aktieavancebeskatningsloven § 4, stk. 2

¹⁹³ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2 afsnit C.A.5.13.1.2.2

¹⁹⁴ SKM2007.903.LSR, Landsskatterettens afgørelse af 26.11.2007

2.4.5 Hvilke boliger omfattes?

For at en bolig kan omfattes af reglen, må den opfylde tre betingelser:

2.4.5.1 Boligen skal være ejet af arbejdsgiveren

I tilfælde hvor en lejet bolig stilles til rådighed for en ansat hovedaktionær eller personer med bestemmende indflydelse over egen aflønning, vil der være en markedsleje, man kan beskatte ud fra. Lejen skal fastsættes som den, der ville blive anvendt af uafhængige parter (jf. armslængdeprincippet i LL § 2). Hvis udlejer er en uafhængig tredjemand, kan arbejdsgivers huslejesats antages som udgangspunkt at være fastsat til markedslejen, således at denne kan anvendes som beskatningsgrundlag.¹⁹⁵

2.4.5.2 Boligen skal være stillet til rådighed for privat anvendelse

Selvom der grundet personens funktion i firmaet er grund til at antage, at der foreligger privat benyttelse af boligen, skal der ikke beskattes, hvis denne udelukkende anvendes i erhvervsmæssig sammenhæng. I SKM2003.355.LR fandt Ligningsrådet således, at en advokat, som ellers var omfattet af reglerne for ansatte hovedaktionærer mfl., ikke skulle beskattes af en bolig, som selskabet ville stille ham til rådighed til brug for overnatning for ham og andre ansatte i forbindelse med møder og anden erhvervsmæssig virksomhed.¹⁹⁶

2.4.5.3 Arbejdsgiveren skal have stillet boligen til rådighed

Dette kriterium skal ses i forhold til LL § 16, stk. 9. I tilfælde hvor en del af boligen har været under renovation, og således ikke til disposition i en del af indkomståret, omfatter rådigheden alligevel hele året.¹⁹⁷ Det er altså rådigheden over boligen og ikke selve anvendelsen, der udgør beskatningsobjektet.¹⁹⁸

¹⁹⁵ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2 afsnit C.A.5.13.1.2.1

¹⁹⁶ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2 afsnit C.A.5.13.1.2.1

¹⁹⁷ SKM2005.437.LSR, Landsskatterettens afgørelse af 13.09.2005

¹⁹⁸ SKM2009.93.ØLR, Østre Landsrets dom af 09.01.2009

2.4.6 Undtagelser

Der er en enkelt undtagelsesmulighed for anvendelsen af LL § 16, stk. 9 i forhold til hovedaktionærer samt ansatte med væsentlig indflydelse på egen aflønning. Har hovedaktionæren mfl. således bopælspligt, som er fastsat i henhold til lovgivningen, og overholdes i praksis, således at vedkommende reelt bebor ejendommen, kan der ses bort fra LL § 16, stk. 9. Bopælspligten skal som sagt være et udtryk for et stykke lovgivning. En lokalplan eller anden aftale om hvem, som kan bebo ejendommen, kan således ikke udgøre den nødvendige bopælspligt.¹⁹⁹

Har en ansat hovedaktionær således bopælspligt som følge af anden lovgivning og dermed opfylder undtagelseskriterierne, skal der beskattes efter hovedreglen i LL § 16, stk. 3 – dvs. markedslejen.

I praksis har man indtil videre fundet 2 grupper af personer at anvende undtagelsesbestemmelserne til LL § 16, stk. 9 på. Det kan ikke udelukkes, at der er flere grupper, som omfattes. De 2 persongrupper, som vi på nuværende tidspunkt ved er omfattet, er: *”landmænd der driver landbrug ejet af et selskab omfattet af landbrugslovens § 20”* samt *”hovedaktionær(er) i et selskab, der driver jordbrugsvirksomhed efter en særlig dispensationsbestemmelse i landbrugslovens § 21.”*²⁰⁰ Disse grupper behandles ikke yderligere i denne fremstilling.

2.4.7 Korrektioner hos hovedaktionæren ift. fast ejendom

En udbredt måde at maskere sin udlodning på er ved, at handle faste ejendomme mellem hovedaktionær og selskab. Dette kan ske ved at hovedaktionær sælger sin personlige ejendom til overpris til det selskab, han er hovedaktionær i. Salg den modsatte vej, fra selskab til hovedaktionær til underpris, kan ligeledes bruges til at flytte maskerede værdier fra selskabet til hovedaktionæren.

2.4.7.1 Salg til overpris

Ved salg af fast ejendom fra hovedaktionær til selskab er udgangspunktet ved den skattemæssige behandling, at ejendommen sælges på armslængdevilkår, dvs. til den markedspris ejendommen ville

¹⁹⁹ SKM2004.245.LSR, Landsskatterettens afgørelse af 11.05.2004

²⁰⁰ Skatteministeriets juridiske vejledning 2012-2 afsnit C.A.5.13.1.2.2

gå for i et salg mellem parter uden interessefællesskab. Dette fremgår klart af SKM2007.343.ØLR²⁰¹, hvor Landsskatten fandt, at en overdragelse mellem et selskab og hovedaktionærens ægtefælle 8 måneder forinden ikke var sket til ejendommens reelle handelseværdi, da den ved et efterfølgende salg indbragte et væsentligt større beløb. I praksis vil den senest offentliggjorte ejendomsvurdering som hovedregel kunne anvendes ved fastsættelsen af markedsprisen. Jf. retspraksis kan den dog afviges, hvis den ikke giver et retvisende bud på ejendommens faktiske værdi som følge af eksempelvis fejlbehæftelse, ombygning eller modernisering. I den ovenfor nævnte dom findes overdragelsesprisen, som på forhånd lå over den offentlige ejendomsvurdering, eksempelvis for lav. På samme måde slår Landsskatteretten i SKM.2003.455.LSR²⁰² fast, at der kan afviges, hvis det kan antages, at ejendommen er fejlbehæftet. Det var dog ikke tilfældet i den pågældende sag. Tidligere lagde man i ligningspraksis som følge af denne usikkerhed i forbindelse med værdiansættelsen af fast ejendom overdragelsesprisen til grund, i tilfælde hvor den lå inden for +/- 15% af seneste ejendomsværdifastsættelse.²⁰³

Ved salg af fast ejendom til overpris mellem hovedaktionær og selskab er alt, hvad der går udover ejendommens reelle værdi maskeret udbytte og skal hos aktionæren beskattes som sådan. Hvad angår selskabet, sker korrektionen således, at ejendommens anskaffelsessum og eventuelle afskrivningsgrundlag reduceres med overprisen.²⁰⁴

2.4.7.2 Salg til underpris

På samme måde som ved salg til selskabet til overpris foreligger der ved salg fra selskabet til hovedaktionær til underpris maskeret udbytte. Også når salget af aktivet, i denne behandling fast ejendom, overdrages fra selskab til hovedaktionær, skal det værdisættes til handelsværdien ud fra samme kriterier som nævnt ovenfor under salg til overpris. Skattemæssigt sker der på samme måde som ved salg til overpris korrektion hos selskabet, så det også her stilles som var ejendommen solgt til dens handelsværdi. Den forøgede salgssum medfører en forøget potentielt skattepligtig avance for selskabet.²⁰⁵

²⁰¹ SKM2007.343.ØLR, Østre Landsrets dom af 27.04.2007

²⁰² SKM.2003.455.LSR, Landsskatterettens afgørelse af 02.06.2003

²⁰³ Lærebog om indkomstskat, Michelsen m.fl., 2011, s. 911

²⁰⁴ Lærebog om indkomstskat, Michelsen m.fl., 2011, s. 911

²⁰⁵ Lærebog om indkomstskat, Michelsen m.fl., 2011, s. 914

På et enkelt punkt afviger salg fra selskab til hovedaktionær en smule. På trods af at udgangspunktet om anvendelse af handelsværdien gælder i begge tilfælde, har man i praksis lagt sig fast på at afvige herfra i overdragelser fra selskab til hovedaktionær til fordel for selskabets bogførte værdi af ejendommen, når denne er højere, i tilfælde hvor selskabet har afholdt væsentlige omkostninger i forbindelse med indretning/ombygning, som er foretaget udelukkende i hovedaktionærens interesse. Denne praksis vil især gøre sig gældende, når hovedaktionæren anvender den faste ejendom til beboelse. Hovedaktionæren vil således blive beskattet af maskeret udbytte af forskellen mellem handelsværdien og den bogførte værdi. Højesteret har i SKM 2007.153 HR²⁰⁶, hvor hovedaktionæren i et byggeselskab overtager et udstillingshus og beskattes af forskellen mellem handelsværdien og kostprisen som maskeret udbytte efter LL § 16 A, stadfæstet denne praksis.²⁰⁷

2.4.8 Delkonklusion

Hvad angår fri helårsbolig skal også privat rådighed heraf beskattes. Der sondres mellem ansatte og hovedaktionærer. Ansatte beskattes af markedsløjen mens hovedaktionærer årligt beskattes af 5% af ejendommens værdi. Alle værdiansættelser skal følge armslængdeprincippet i LL § 2. Der kan undtages fra beskatningen hvis betingelserne i rejsebegrebet i LL § 9 A er opfyldt. Ansatte med bestemmende indflydelse på egen aflønningsform skal skattemæssigt behandles som hovedaktionærer. Derudover er det påvist, at der for at beskatning kan finde sted ikke nødvendigvis behøver, at forelægge brug af helårsboligen.

²⁰⁶ SKM.2007.153.HR, Højesterets dom af 07.02.2007

²⁰⁷ Lærebog om indkomstskat, Michelsen m.fl., 2011, s. 915

Kapital 3 Økonomisk analyse

3.1 Introduktion

*”Hvordan bør rettsreglerne være for at individenes ønsker og behov i størst mulig grad skal bli oppfylt?”*²⁰⁸, er et essensielt spørsmål, som vi vil besvare i forhold til reglerne om ’maskeret udbytte’.

Udover at påvirke menneskers velfærd skal lovreglerne være med til at skabe værdi og opretholde et effektivt ressourcebrug i samfundet. I et hypotetisk, perfekt samfund vil der være tale om to begreber, som skal være opfyldt, nemlig Pareto efficiens og Kaldor Hicks efficiens. Ved Pareto efficiens vil der være tale om en situation, hvor det ikke er muligt at stille nogen bedre, uden at andre stilles værre end i udgangspunktet. I sådan en situation kan der ske en uforholdsmæssig skæv fordeling af goderne i samfundet, som ikke ønskes. Derfor skal dette begreb ses sammen med begrebet Kaldor Hicks efficiens for at vurdere, om reglerne er, som de skal være. Ved anvendelse af dette begreb vurderes det, om en lovregel skaber nok værdi til dem, der favoriseres, således at ’tabernes’ tabte værdi kan kompenseres. Kaldor Hicks begrebet kritiseres for ikke at være fair. Kritikken er normalt en konsekvens af, at begrebet anvendes isoleret. Ved anvendelsen af Kaldor Hicks vil det således være nødvendigt at inddrage flere faktorer. Anvendelsen af dette begreb giver ift. behandlingen af vores problemstilling anledning til en række problemer, da begrebet forudsætter, at alle givne forhold er målbare. I denne opgave vil en ændring af skattereglerne have så stor effekt på de forskellige parter, at det ikke er muligt at beregne. Samtidigt kan mange af de omhandlede faktorer ikke nødvendigvis tillægges værdi.²⁰⁹

Derudover må vi konstatere, at den verden vi lever i ikke er perfekt. Som konsekvens heraf kan de ovennævnte begreber give anledning til en række problemer ved vores analyse. Det kan derfor blive nødvendigt at inddrage flere faktorer for at kunne vurdere, om LL §§ 16 og 16 A er ideelt udformet.

Først gennemgås incitamenter i forhold til maskeret udbytte, herunder hvilke incitamenter reglerne skaber, og hvorvidt benyttelsen af virksomheders goder giver de rette incitamenter for direktører og nøglemedarbejdere. Dette understøttes af det behavioralistiske afsnit, hvor der foretages en psykologisk økonomisk analyse af menneskers handlinger. Dette afsnit klargør, hvilke psykologiske kræfter og incitamenter, der ligger bag maskeret udbytte.

²⁰⁸ Rettsøkonomi – Analyse for privatrett og miljørett, Erling Eide og Endre Stavang, 2001, s. 21

²⁰⁹ Rettsøkonomi – Analyse for privatrett og miljørett, Erling Eide og Endre Stavang, 2001, s. 22-25

Dernæst følger en gennemgang af det optimale skattesystem, hvor de omkostninger, som reglerne for maskeret udbytte medfører belyses. Det økonomiske afsnit afsluttes med en efficiensbetragtning ud fra en Coasiansk omkostningsanalyse, en anskuelse af Freerider-problematikken samt en betragtning af hvilke regelsæt, der skaber størst samfundsmæssig efficiens. Efficiensen vurderes ud fra spilteorien, Prisoners dilemma, og ved en analyse af substitutions- og indkomsteffekten med en nærmere gennemgang af indflydelsen på arbejdsudbuddet og det samlede forbrug.

Som et grundelement i opgaven sammenlignes svage og stramme regelsæt for maskeret udbytte. Denne løbende sammenligning skulle gerne skabe grundlag for et fornuftigt bud på, hvordan reglerne bør udformes, jf. det integrerede afsnit.

3.2 Incitamenter i forhold til begrebet 'Maskeret udbytte'

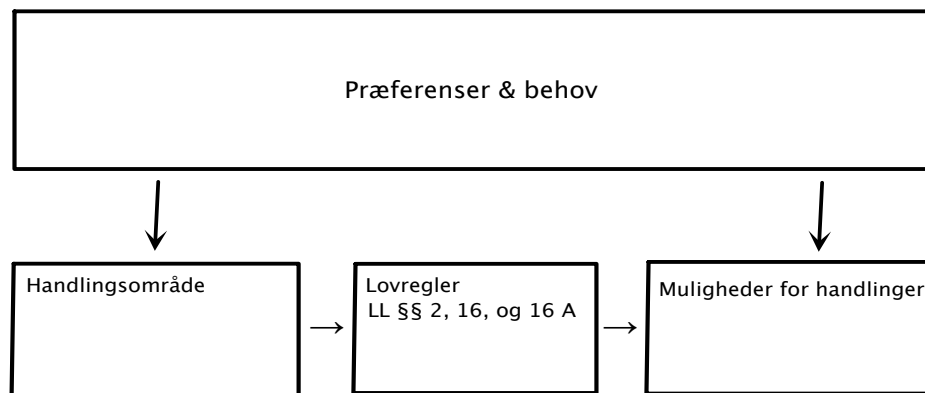
3.2.1 Reglernes betydning for maskeret udbytte

Samfundet vil reagere på ændringer i skattelovgivningen. Uanset om regelændringerne giver fordele eller ulemper for den enkelte borger, vil de have betydning for vedkommendes reaktionsmønster. Reglerne skal være med til at skabe incitamenter til at fremme samfundsmæssig vækst. Det er vigtigt at antage, at befolkningen er rationelt tænkende. Den rationelle tankegang er et centralt element i økonomien, og ud fra dette udgangspunkt kan det forudsiges, hvordan det enkelte individ vil reagere, på ændringer af lovreglerne.²¹⁰ Desværre er det i praksis ikke altid realistisk.

Det er et vigtigt retsfilosofisk spørgsmål, hvorvidt lovreglerne giver incitament til at handle på den ene eller anden måde. Flere forfattere har kaldt det naivt at tro, at loven er en motiverende kraft i og med, at loven alene udgør et (tilstrækkeligt) motiv at handle efter. Ifølge Erling Eide og Endre Stavangs økonomiske teorier kan en lovregel dog udelukkende påvirke en persons adfærd til en hvis grad og således ikke ændre motivationen for vedkommende. En lovregels værdi kan således primært aflæses på de resultater/sanktioner, den kan medføre, som naturligvis har indflydelse på individets adfærd.

²¹⁰ Rettsøkonomi – Analyse for privatrett og miljørett, Erling Eide og Endre Stavang, 2001, s. 15

Nedenstående figur viser sammenhængen mellem behov og muligheder for handlinger:²¹¹

Den økonomiske teori forklarer lovregler ved, at de ikke har direkte indvirkning på individets egne præferencer, men derimod udgør rammerne for, hvordan præferencerne kan opfyldes.²¹²

Når lovreglers indflydelse på en persons valg betragtes, opstår der nye overvejelser og tanker. Samfundets normer dikteres langt hen ad vejen reglernes udformning. Samtidig har samfundets normer en indvirkning på individets adfærd, uanset om individet er enig i reglens udformning eller ej. Danmark er en demokratisk stat, og det har en indflydelse på accepten af reglerne. Reglerne er dannet på baggrund af flertallets mandat og danner dermed en samfundsnorm, som normalt følges af de enkelte individer.

Truslen om en given sanktion ved ikke at overholde en lovregel kan have en præventiv effekt. Sanktion er et udtryk for, hvad der er rigtigt og forkert i samfundets øjne. Sanktionen har derfor en stor effekt på det enkelte individs vurdering.²¹³

I forhold til maskeret udbytte kan et eksempel være benyttelsen af fri bil. Det bliver mindre interessant, at 'låne' virksomhedens bil, hvis man risikerer at blive pågrebet af SKAT og pålagt beskatning af fri bil. Efter LL § 16, stk. 4 skelnes der ikke mellem rådighed og brug af bilen. Dette medfører, at man beskattes af bilens rådighed for hele året. Det kan have en præventiv effekt på den ansatte hovedaktionær, direktøren mv., som har interesse i at benytte bilen i strid med loven. LL §

²¹¹ Rettsøkonomi – Analyse for privatrett og miljørett, Erling Eide og Endre Stavang, 2001, s. 17

²¹² Rettsøkonomi – Analyse for privatrett og miljørett, Erling Eide og Endre Stavang, 2001, s. 18

²¹³ Rettsøkonomi – Analyse for privatrett og miljørett, Erling Eide og Endre Stavang, 2001, s. 19

16, stk. 4 dikterer samfundets holdning hertil. Denne holdning og den tilknyttede sanktion ved overskridelse af loven vil som sagt have betydning for omfanget af maskeret udbytte.

I lyset af de sanktioner, der er knyttet til maskeret udbytte er det tydeligt, at staten/lovgiver ikke har tiltro til, at reglerne stringent overholdes. Som nævnt ovenfor påvirkes individet af omverdens normer, men følger dem dog ikke nødvendigvis slavisk.²¹⁴

Ud fra ovenstående kan vi konkludere, at LL §§ 16 og 16 A fungerer som retningslinjer for menneskers handlinger, men ikke nødvendigvis følges.

3.2.2 Private goder som Incitament for direktører og nøglemedarbejdere

Beslutningstagere og nøglemedarbejdere mv. er vigtige for virksomheder. Det vil i det følgende vurderes, hvorvidt benyttelse af virksomhedens goder kan give incitamenter for nøglepersonerne til at skabe yderligere værdi for virksomhederne.

Edward P. Lazear & Michael Gibbs har kigget nærmere på effekten af høje lønninger og frie goder. De vurderer, at en behørig belønning af direktører og andre nøglemedarbejdere kan give incitament til at forbedre arbejdsindsatsen. Lazear & Gibbs har fokus på børsnoterede virksomheder, hvor målet er at maksimere aktionærernes gevinst. Denne teori har vi tilladt os at 'redesigne' og 'vinkle' på mindre virksomheder, da deres overordnede mål er det samme som store børsnoterede virksomheders - at generere så meget værdi som muligt.²¹⁵

"Do Executive Incentives Matter?" Svaret er: ja det gør de. For at få en direktør eller en vigtig ansat til at levere et godt stykke arbejde er aktietildeling oftest den bedste motivationsfaktor. At stille diverse goder til rådighed for nøglemedarbejdere kan være et andet redskab til at skabe lignende motivation. Lazear og Gibbs forklarer, at det kan have en positiv effekt for direktører og andre nøglemedarbejdere at kunne benytte sig af virksomhedens goder privat. De nævner et sjovt eksempel med en direktør i RJR Nabisco ved navn Ross Johnson, som benytter virksomhedens private jetfly til at få fløjet sin hund til sin feriebolig. I store virksomheder er udgiften hertil ubetydelig ift. værdien af den fleksibilitet, det giver direktøren. Flere steder anses det endda som en

²¹⁴ Rettsøkonomi – Analyse for privatrett og miljørett, Erling Eide og Endre Stavang, 2001, s. 20-21

²¹⁵ Personal Economics in Practice, Edward P. Lazear & Michael Gibbs, 2009, s. 333-335

del af direktørens løn. Bliver vedkommende beskattet af sådanne goder, vil fleksibiliteten forringes, og den positive effekt for arbejdsindsatsen vil forsvinde.²¹⁶

Det kan udledes af ovenstående, at virksomhederne kan miste fleksibilitet, hvis deres nøglemedarbejdere ikke kan benytte sig af virksomhedens goder privat (i ny og næ). En ansat, som arbejder 10-12 timer i døgnet, kan føle en stor gevinst ved at kunne benytte sig af virksomhedens køretøjer i de få timer, han har fri. Denne følelse af frihed vil blive forringet, hvis vedkommende bliver beskattet af køretøjet. Det samme kan gælde for en ansat, som rejser meget og sjældent benytter sit hjem. I dette tilfælde vil en lejlighed eller et hus ejet af virksomheden, som den ansatte kan benytte, have stor værdi for vedkommende. I sådan et tilfælde kan en beskatning af rådighedsbenyttelsen have en forholdsmæssig stor betydning, især hvis huset næsten ikke benyttes. Muligheden for at kunne tilbyde ovenstående kan skabe velvilje og incitament hos de ansatte til at levere et godt stykke arbejde.

3.2.3 Delkonklusion

Reglerne danner et normsæt, der har indflydelse på, hvordan de enkelte aktører agerer, men det betyder ikke nødvendigvis at reglerne følges slavisk. Det betyder, at LL §§ 16 og 16 A angiver samfundets holdning til maskeret udbytte og dermed tillægger den en præventiv effekt.

Goder betalt af virksomheder, som stilles til rådighed for ansattes private benyttelse, kan virke motiverende. Inden for store globale virksomheder anses denne benyttelse ofte som en del af direktørens betaling.

3.3 Behavioralistisk tilgang

3.3.1 Baggrund

Det neoklassiske forskningsprogram udgør fundamentet til nutidens forskningsprogrammer inden for virksomhedsteori og industriøkonomi. Det neoklassiske forskningsprogram er det mest veludviklede, men flere andre tilgange har haft opgør med denne. Det er usikkert, hvornår det neoklassiske forskningsprogram startede med dets studium af profitmaksimerende virksomheder

²¹⁶ Personal Economics in Practice, Edward P. Lazear & Michael Gibbs, 2009, s. 338

under forskellige markedsstrukturer. Den belgiske økonom Triffin og den engelske økonom Blaug antager, at den neoklassiske teori kan dateres helt tilbage til 1838, hvor Cournot²¹⁷ kom på banen, men at der først senere har været et sammenhængende forskningsprogram af teorier. Alfred Marshalls *Principles of Economics* fra 1890 menes at udgøre det mest centrale værk om fuldkommen konkurrence og teori om monopol. Dette forskningsprogram styres af profitmaksimeringshypotesen, som udgør grundlaget for virksomhedernes adfærd. Virksomheden anses som én samlet spiller, som udelukkende har for øje at profitmaksimere.²¹⁸

Allerede i 1930'erne blev kontroverserne om profitmaksimering indledt. Teorien blev kritiseret af økonomerne Hall & Hitch og af Berle & Means, som kom til at fremstå som forbilleder for den behavioralistiske og managerialistiske tradition. For godt og vel 40 år siden gjorde Fritz Machlup i artiklen *"Theories of the Firm: Marginalist, Behavioral, Managerial"* status over udviklingen af virksomhedsteorien. Han opdelte på den ene side tilhængere af den neoklassiske tilgang og på den anden side tilhængere af managerialismen og behavioralismen. Managerialismen kritiserede den tilgang, at virksomheden udelukkende havde for øje, at profitmaksimere, hvorimod behavioralismen modsatte sig antagelsen om, at virksomheden kunne maksimere sin målsætning.²¹⁹

I modsætning til den stærkt anonymiserede idealtype af virksomheden som én enkelt produktionsenhed, er det behavioralistiske forskningsprogram mere detaljeret og fokuserer ikke kun på virksomhedens eksterne markedsmæssige situation, men også på dets interne organisatoriske struktur. I denne opgave lægger vi vægt på den behavioralistiske tankegang, der ser virksomheden som en koalition af individer med modstridende interesser, for at se hvilke aspekter der indgår i forhold til opgavens emne maskeret udbytte.²²⁰ Sammenfattet kan behavioralismen ikke sammenlignes med den neoklassiske teori i og med, de ikke løser de samme problemer. Hver især anskuer og analyserer de virksomheden på forskelligt niveau. Den neoklassiske teori har til formål at forklare og forudse et aggregeret adfærdsmønster fra virksomheder ud fra et brancheniveau. Behavioralismen prøver derimod at analysere beslutningsprocesserne i virksomheden. Tilgangene kan kategoriseres således, at i den neoklassiske teori anlægges et eksternt perspektiv, og i den

²¹⁷ Antoine Augustin Cournot (1801-1877) var fransk matematiker og økonom, som blev anset som en stærk forfader til den neoklassiske teori. Han var blandt andet grundlægger af Cournot- Nash Ligevægten.

²¹⁸ Økonomisk Metodologi 2, Knudsen, 1997, s. 44-54

²¹⁹ Økonomisk Metodologi 2, Knudsen, 1997, s. 112

²²⁰ Økonomisk Metodologi 2, Knudsen, 1997, s. 114

behavioralistiske teori anlægges et internt perspektiv. Derfor vil begge anskuelser være hensigtsmæssige i forhold til forskellige scenarier.²²¹

I forlængelse af den behavioralistiske teori vil nedenstående afsnit inddrage psykologiske teorier med henblik på at skabe et mere realistisk adfærdsteoretisk fundament.²²²

3.3.2 Betydning af maskeret udbytte

*”Rettsreglernes virkninger kan ikke analyseres uten teori om individuell adferd.”*²²³ For at se indvirkningen af reglerne på menneskers reaktionsmønstre vil det være nødvendigt at se nærmere på studier af menneskers adfærd.

Den behavioralistiske teori handler om at forstå agenternes adfærd, og der åbnes for 'the black box', som beslutningstageren blev lukket inde i under den traditionelle økonomiske teori (neoklassisk teori)²²⁴.

For at forklare incitamenter og beslutninger i forhold til begrebet 'Maskeret udbytte' vil det være oplagt at vurdere de forskellige aktørers ageren samt deres drivkraft. Det må antages, at virksomheder og deres medarbejdere vil søge at værdiforøge gennem deres beslutninger, men for at forstå deres ageren til fulde må man først forstå de enkelte aktørers præferencer. Den tilgængelige information vil altid være forbundet med en vis usikkerhed. Dette gør det svært for den pågældende aktør at træffe den korrekte beslutning, og tegner et billede af, at ikke alle handlinger er lige rationelle. Den behavioralistiske teori danner et mere realistisk billede af aktøren/beslutningstageren, hvormed der er fokus på aktørens situation i det øjeblik, der tages en beslutning - der er dermed fokus på processen frem for resultatet.²²⁵

Manglende information samt agentens følelsesmæssige og økonomiske situation spiller en vigtig rolle for, hvordan aktørerne/beslutningstagerne tager deres beslutninger. Det vil derfor være utopi at

²²¹ Økonomisk Metodologi 2, Knudsen, 1997, s. 141-145

²²² Økonomisk psykologi - Adfærdøkonomiske perspektiver på virksomhedens organisering, økonomiske grænser og identitet, Christian Knudsen, 2011, s. 22-23

²²³ Rettsøkonomi – Analyse for privatrett og miljørett, Erlings Eide og Endre Stavang, 2001, s. 15

²²⁴ Økonomisk Metodologi 2, Knudsen, 1997, s. 114-116

²²⁵ *Why behavioural economics should only make market research stronger*, Southgate, 2011

tro, at en beslutning kan være fuldkommen rationel. Derimod vil en beslutning tages med de givne muligheder og begrænsninger, som agenten er underlagt.²²⁶

De forudsigelser, aktørerne baserer deres adfærd på, er udsat for fejl. Mennesker er underlagt en del heuristik samt fordomme, der har betydning for deres valg. Sociale normer har stor indflydelse på, hvordan de forskellige aktører agerer, idet folk føler sig sikre ved at gøre netop det, der forventes af dem.²²⁷ I den behavioralistiske teori er de forskellige variable endogene, da agentens præferencer og handlinger ændrer sig over tid. Dette kan forklares med de mange forskellige aspekter, der skal tages højde for. De forskellige aspekter kan være en række af hændelser, erfaringer samt en naturligt begrænset viden.

Som udgangspunkt vil de forskellige aktører, herunder medarbejdere, direktører, hovedaktionærer etc., have til formål at skabe de bedste rammer for virksomheden og generere så stor en indkomst som muligt. Dog har de forskellige aktører individuelle behov, der også har indflydelse på deres handlinger. Dette kan forklare de mange situationer vedrørende maskeret udbytte, hvor f.eks. en hovedaktionær lader sin virksomhed betale for en række af sine private goder, som ellers skulle være betalt af vedkommendes private formue. Der kan også være tale om ansatte, som f.eks. har fået en bil stillet til rådighed af virksomheden, i erhvervsmæssig øjemed, men også benytter den privat. For at forstå baggrunden herfor er det vigtigt at gå i dybden med det enkelte økonomiske individs tankegang.

3.3.3 Kognitiv begrænsning

Psykologer og økonomer har forsket i diverse aktørers beslutningsprocessor og har konkluderet, at det ikke er nok at vide, at mennesker er begrænset rationelle. I artiklen "A Behavioral Approach to Law and Economics" oplistes tre forskellige begrænsninger hos det almindelige menneske. Der er tale om, at mennesker har en begrænset rationalitet, begrænset vilje, og en begrænset egeninteresse. Begrænset rationalitet blev først introduceret af Herbert Simon, som har udtalt, at det er en indlysende kendsgerning, at menneskets kognitive evner er begrænsede. Mennesker er overoptimistiske og selv-agerende individer, der følger deres egen heuristik, hvilket ofte fører til fejlagtige handlinger. Begrænset vilje skal forstås således, at mennesker er begrænset af deres egne

²²⁶ Erhvervsøkonomisk teori, Lorenzen m.fl., 2004, s. 133-135

²²⁷ *Why behavioural economics should only make market research stronger*, Southgate, 2011

valg, som måske ikke er sammenlignelige med deres interesser på lang sigt. Den tredje begrænsning er en begrænset egeninteresse som følge af f.eks. individers hensyntagen til andre.

En af de største problemer i forhold til begrænset beslutningsevne er, at mennesker træffer beslutninger i usikkerhed. Hvis denne usikkerhed kunne begrænses, ville man opnå en stærkere dømmekraft. At mennesker er kognitivt begrænsede, herunder overoptimistiske, selv-agerende og rationelt begrænsede, kan være medvirkende til, at maskeret udbytte er udbredt på trods af, at de nuværende regler ikke tillader meget. Således må mange valg, i forhold til ovenstående, antages at blive truffet, inden de er gennemtænkt.²²⁸

3.3.4 Heuristik som begrænsning

Heuristik handler om de opdagelser, erfaringer og vurderinger, som mennesker erfarer på egen hånd. Ud over Eisenberg har Kahneman og senere Shleifer forsket i menneskets heuristik. Kahneman forklarer, at beslutninger ofte foretages på baggrund af heuristik på følgende måde: *"...judgement under uncertainty often rests on a unlimited number of simplifying heuristics rather than extensive algorithmic processing."*²²⁹ mens Shleifer på baggrund af sine undersøgelser konkluderer, at: *"Heuristics, then, are not limited decisions. They are decisions like all the others, but based on limited and selected inputs from memory."*²³⁰. Shleifer mener således, at heuristikken bygger på en tankegang, som er baseret på, hvad den enkelte lige kommer i tanke om. Dvs. at mennesker vurderer deres muligheder på baggrund af, hvad de først kommer i tanker om.²³¹ Det forhold kan være med til at forklare, hvorfor en hovedaktionær lader sin virksomhed betale sine private goder, på trods af det ikke er lovligt, og en pågribelse kan have betydelige økonomiske konsekvenser for vedkommende. Han vil således blive beskattet af rådigheden over godet, som ofte langt vil overstige den reelle brug.

Nicola Gennaioli og Andrei Schleifer benytter modellen Bayesian Theory, som tager udgangspunkt i heuristikken med henblik på at forklare, hvordan en agent/aktør/beslutningstager træffer beslutninger. Denne teori er en rationalitetsteori og omhandler sandsynligheder. I deres teori arbejder Gennaioli og Schleifer med beslutningstagere, som skal vurdere et antal kandidater til en

²²⁸ A Behavioral Approach to Law and Economics, Richard Thaler m.fl, 1998, s. 1476-1480

²²⁹ HEURISTICS AND BIASES – The Psychology of Intuitive Judgment, Kahneman m.fl., 2002, s. 1

²³⁰ WHAT COMES TO MIND, Shleifer m.fl, 2010, s. 42

²³¹ WHAT COMES TO MIND, Shleifer m.fl, 2010, s. 41-42

stilling. I tilfælde af at en kandidat begår en fejltagelse, vil beslutningstagerne nedvurdere denne kandidat, da deres forventning til kandidaterne er, at de ikke begår fejltagelser. Det kan være en fin forudsigelse, når fejlen siger noget om kandidatens evner i stillingen, men ikke hvis kandidaten bliver nedvurderet og fravalgt på trods af han egentlig er kvalificeret til opgaven. I denne undersøgelse fandt Gennaiola og Schleifer frem til, at når beslutningstagerne skulle træffe et valg om en given kandidat, så blev vedkommendes kvalifikationer sammenlignet med beslutningstagernes forudgående kendskab til kandidaterne.²³²

I deres model taler Gennaiola og Schleifer derudover om, at beslutningstagerne træffer beslutninger på baggrund af, hvad der er repræsentativt og dermed ud fra, hvad de først kommer i tanke om. I det nævnte tilfælde vil det derfor ofte være den mest stereotype kandidat, som vil blive valgt. Gennaiola og Schleifers model om heuristik støttes af en række andre forskere, herunder Eisenberg. På baggrund af modellen baserer en beslutningstager sin information på repræsentativitet og ikke ved at indsamle konkret information. Dette medfører valg på baggrund af erindringer, som enten over- eller undervurderes.²³³ Deres model følger Eisenbergs teori om, at beslutningstagerne træffer deres beslutninger på baggrund af den information, der er tilgængelig i hukommelsen og dermed på baggrund af den mest fremtrædende information og ikke på information, som er velovervejet og et udtryk for varierede data.²³⁴

Som nævnt i sidste afsnit kan disse forhold være med til at forklare, hvorfor hovedaktionærer, direktører mv. kan finde på at benytte sig af virksomhedens goder uden nærmere overvejelser.

3.3.5 Framing som begrænsning

Amos Tversky og Daniel Kahnemans undersøgelser fokuserer på de tanker, som ligger bag enhver beslutningstagen. De behandler en række scenarier ud fra begrebet 'Framing'. Framing-modellen kan forklare menneskers ageren i forskellige situationer ud fra en behandling af deres valg, som foretages på baggrund af forskellige spørgsmål. Idéen med denne undersøgelse er, at der stilles en række spørgsmål, som kan være med til at påvise, at beslutningstagen ikke altid er rationel. Tversky og Kahneman har påvist, at menneskers svar til en bestemt problemstilling i høj grad afhænger af,

²³² WHAT COMES TO MIND, Shleifer m.fl, 2010, s. 5-7

²³³ WHAT COMES TO MIND, Shleifer m.fl, 2010, s. 3-4

²³⁴ The Limits of Cognition and the Limits of Contract, Eisenberg, 1995, s. 220

hvordan denne præsenteres. Ved Framing undersøgelsen tillægger man opstillingen af scenariet mere værdi end selve substansen af de faktorer, som indgår. Der kan utvivlsomt trækkes en parallel mellem Tversky og Kahnemans undersøgelse og beslutningstagers valg i problemstillingen om maskeret udbytte.

I Tversky og Kahnemans problemstilling "*The Framing of Acts*"²³⁵ blev en gruppe stillet to spørgsmål:

1. I det første spørgsmål skulle der træffes beslutning om enten, at A) vinde 240\$ eller B) have 25% chance for at vinde 1000\$ og have 75% chance for ikke at vinde noget. 84% valgte A) og 16% valgte B)
2. Derudover skulle de vælge mellem, at C) tabe 750\$ eller D) have 75% chance for at tabe 1000\$ og have 25% chance for ikke at tabe noget. 13% valgte C) og 87% valgte D).

I første spørgsmål er størstedelen 'risk averse', da de foretrækker en sikker vinding, og vælger A) frem for B), der giver en større præmie, men samtidig en stor risiko for ikke at vinde noget. I det andet spørgsmål er beslutningstagerne omvendt risikovillige, når de er sikre på at tabe penge. Det kan altså aflæses ud fra resultaterne, at der foreligger en større risikovillighed, når det er givet, at der tabes værdi.

I et andet eksempel omhandlende "*The Framing of Outcomes*" blev det klarlagt, at et udfald, som præsenteres som et tab istedet for som en gevinst, virker mere afskrækkende. I Amos Tversky og Daniel Kahnemans undersøgelse af framing effekten opstillede de et kreditkort eksempel,²³⁶ hvor beslutningstagerne skulle træffe et valg om enten at få pålagt et gebyr eller få frataget en rabat, som rent beregningsmæssigt var ens. Flertallet var enige om, at gebyret var mindst tiltalende og var i overvejende grad mere åbne for at give afkald på rabatten. Deres eksempel viser, at mennesker er 'loss averse', som refererer til menneskers tendens til hellere at ville undgå tab frem for at erhverve gevinster. Studiet viser således, at tab rent psykologisk er meget kraftigere end gevinst.²³⁷ Dette illustreres i nedenstående graf:²³⁸

²³⁵ The Framing of Decisions and the Psychology of Choice, Kahneman m.fl., 2010, s. 454

²³⁶ The Framing of Decisions and the Psychology of Choice, Kahneman m.fl., 2010, s. 456

²³⁷ Myopic Loss Aversion and The Equity Premium Puzzle, Shlomo Benartzi & Richard H. Thaler, 1993, s. 2

²³⁸ The Framing of Decisions and the Psychology of Choice, Kahneman m.fl., 2010, s. 454

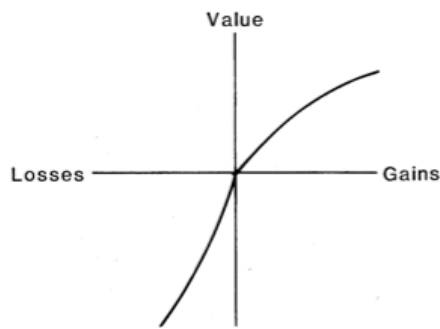

Fig. 1. A hypothetical value function.

I deres studie af framing effekten fandt Amos Tversky og Daniel Kahneman også frem til, at mennesker har svært ved at gennemskue et forslag, når outputtet er udformet som en gevinst. Det påviste de på følgende måde:

To grupper får af vide, at en epidemi vil indtræffe, og 600 mennesker vil dø af denne epidemi. De bliver stillet to løsningsforslag til at bekæmpe epidemien. Den ene gruppe skal vælge mellem løsning A & B og den anden gruppe mellem C & D. Det særlige i dette studie var, at Løsning A og C var ens, men formuleret forskelligt.

- A. 200 mennesker vil blive reddet. – *valgt af 72%*
- B. 1/3 sandsynlighed for at alle 600 vil blive reddet og 2/3 sandsynlighed for at ingen vil blive reddet. – *valgt af 28%*
- C. 400 mennesker vil dø. – *valgt af 22%*
- D. 1/3 sandsynlighed for at ingen vil dø, og 2/3 sandsynlighed for at alle 600 vil dø. – *valgt af 78%*

Valg A er udformet som en gevinst og C som et tab, men resultatet er det samme. Dette har tydeligvis en stor betydning for beslutningstagerens valg. Igennem alle eksemplerne illustreres et fælles mønster. Beslutningstagere, der skal foretage valg som involverer gevinster, er 'risk averse', mens de, når valgene involverer tab, er mere risikovillige.²³⁹

Overordnet kan det konkluderes, at risikoen for tab vægter tungere end muligheden for gevinst. Dette burde ligeledes være tilfældet i forhold til hovedaktionærers maskering af udbytte, således at risikoen ved at blive pågrebet af SKAT, med en stor beskatning til følge, overstiger muligheden for

²³⁹ The Framing of Decisions and the Psychology of Choice, Kahneman m.fl., 2010, s. 453

gevinst i form af sparet privatforbrug. Vi må da også antage, at langt de fleste følger lovgivningen og beskattes af deres rådighed af virksomhedsbetalte goder.

3.3.6 Optimisme som begrænsning

De første studier om urealistisk optimisme blev forklaret ud fra et defensivt synspunkt, som blev begrundet med, at mennesker er angste for deres fremtid. Neil D Weinstein har dog påvist, at det hænger anderledes sammen. Der kan være tale om kognitive fejltagelser, som kan forklares ud fra en urealistisk optimisme og en 'skæv' sammenligning af, hvem givne begivenheder indtræder for.²⁴⁰

Weinstein har påvist, at mennesker er urealistiske, overdrevent optimistiske og endda hovmodige i forhold til dem selv. De overvurderer deres egne evner og viden og er overordentligt optimistiske omkring deres fremtidsudsigter.²⁴¹ På baggrund af dette træffer de i vid udstrækning beslutninger på et forkert grundlag. Weinstein mener, at mennesker er urealistiske, da de drager konklusioner på mangelfuld information og dermed ikke har mulighed for at kunne estimere den korrekte risiko, som er forbundet med, at en begivenhed kan indtræde. Weinstein har på baggrund af to studier opstillet nedenstående hypotese om urealistisk optimisme:

*"People believe that negative events are less likely to happen to them than to others, and they believe that positive events are more likely to happen to them than to others."*²⁴²

I Weinsteins ene eksempel skulle 258 studerende estimere, hvorvidt deres chancer for at en række begivenheder ville ske for dem og sammenligne det med sandsynligheden for, at de samme begivenheder ville ske for deres medstuderende. De studerende havde overordnet den holdning, at det var over gennemsnitlig sandsynlighed for, at positive begivenheder ville ske for dem selv, og at der ikke var så stor sandsynlighed for, at negative begivenheder ville ske for dem selv. I det andet eksempel er forsøgsgruppen bekendt med de andres svar, men fastholder alligevel deres urealistiske

²⁴⁰ Unrealistic Optimism About Future Life Events, Weinstein, 1980, s. 807

²⁴¹ Økonomisk psykologi, Adfærdøkonomiske perspektiver på virksomhedens organisering, økonomiske grænser og identitet, Christian Knudsen, 2011, s. 49

²⁴² Unrealistic Optimism About Future Life Events, Weinstein, 1980, s. 807

optimisme. Det må således antages, at det er menneskets natur at fokusere på de faktorer, der øger deres chancer og ikke på dem, der minimerer chancerne for, at positive begivenheder indtræder.²⁴³

Weinstein forklarer sandsynligheden for, at enten en positiv eller negativ begivenhed vil indtræde med, at positive begivenheder associeres med høj sandsynlighed eller med høj personlig erfaring, og at negative begivenheder associeres med lav sandsynlighed eller ringe personlig erfaring. Det er denne egocentriske tankegang, den optimistiske tankegang omkring sandsynlighederne hviler på. Mennesker bygger deres beslutninger på de positive tanker, som kommer først til dem. Som følge heraf bliver der i forhold til beslutningstagen ikke givet meget plads til de mere reflekterende tanker, i form af f.eks. erfaringer fra lignende begivenheders udfald.²⁴⁴

Kahneman forklarer som nævnt i ovenstående afsnit, at repræsentativitet og heuristik er faktorer, som har indflydelse på den optimistiske tankegang. For eksempel vil sandsynligheden for at blive alkoholiker eller stofmisbruger været associeret med bestemte stereotyper. Det er ikke noget 'normale' mennesker kan identificere sig selv med, og de er derfor overbeviste om, at en sådan skæbne ikke kan overgå dem selv. Eksemplet giver et godt billede af Kahneman og Weinstens tankegang om, at mennesker kæder visse situationer sammen med stereotyper. Mennesker har dog svært ved at identificere sig selv med sådanne stereotyper. Dette kan skyldes, at de primært identificerer sig med mere overfladiske karaktertræk såsom udseende, køn, alder, udtryk etc., i stedet for at kigge på mere fundamentale kendetegn mellem dem selv og den gruppe af mennesker de forbinder med det pågældende karaktertræk. Dette kunne eksempelvis være personlighed, uddannelse og økonomisk situation²⁴⁵

Modsat framing-effekten vil urealistisk optimisme trække i den modsatte retning, hvad angår maskeret udbytte. At mennesker er urealistisk optimistiske kan forklare, hvorfor mange ubeskattet kører rundt i virksomhedens bil i deres fritid eller benytter sig af et virksomhedens helårsbolig. Den urealistiske optimisme kan dermed have indflydelse på beslutningstagerne og kan overbevise dem om, at de ikke vil blive pågrebet i enten at benytte sig af fri bil og/eller fri helårsbolig.

Det er ofte nævnt, at virksomhedsledere er overdrevne optimistiske i den forstand, at de har en overdreven tillid til deres egne evner og viden. De bliver sjældent fravalgt i konkurrence om advancement, hvilket er med til at bygge et solidt selvværd op. Derfor stoler virksomhedslederne på,

²⁴³ Unrealistic Optimism About Future Life Events, Weinstein, 1980, s. 806

²⁴⁴ Unrealistic Optimism About Future Life Events, Weinstein, 1980, s. 808

²⁴⁵ Unrealistic Optimism About Future Life Events, Weinstein, 1980, s. 808

at de er mere kompetente end andre. Desuden er det en afgørende faktor, at en virksomhedsleder udviser optimisme med henblik på at engagere og motivere medarbejderne til at yde en ekstraordinær indsats. Tidligere meget succesrige virksomhedsledere som FCK's direktør Flemming Østergaard og Vestas direktør Ditlev Engell er eksempler på overdrevne optimister. De har begge klaret det godt og har fået meget ros for deres arbejde, hvilket angiveligt har medført overdrevne optimistiske tanker. Flemming Østergaard har på baggrund af denne optimisme kastet sig ud i flere usikre investeringer, som i sidste ende mandede ud i, at Parken Sport & Entertainment A/S stod tilbage med en gæld på 2 milliarder kr. På lignende vis var Ditlev Engell tidligere ekstremt optimistisk omkring Vestas fremtid. Dette kunne dog ikke kunne bære Vestas igennem krisen. Set i bagklogskabens klare lys havde det været bedre for Vestas, om de havde været mere forsigtige.²⁴⁶

Virksomhedslederens urealistiske syn på sig selv og ekstreme optimisme har en stor indflydelse på vores problemstilling. Virksomhedsledere har stor indflydelse på virksomhederne og er jf. retspraksis ofte dem, der i strid med LL §§ 16 og 16 A, benytter sig af fri bil og fri helårsbolig. En urealistisk optimistisk tro på egen fremtid kan således være med til at fremme maskering af udbytte i og med de negative konsekvenser ved en eventuel pågribelse ikke medregnes ved beslutningstagningen.

3.3.7 Delkonklusion

På baggrund af Daniel Kahneman og Andrea Schleifer studier om menneskets heuristik kan vi konstatere, at mennesker som udgangspunkt ønsker at træffe valg på baggrund af egne oplevelser i stedet for grundigt indsamlet, varieret og rationel information. Derudover vurderer vi, at Gennaiola og Schleifers antagelse om, at beslutningstagerne træffer beslutninger på baggrund af, hvad der er repræsentativt og optræder først i deres tanker også gælder ift. maskeret udbytte.

Amos Tversky og Daniel Kahnemans undersøgelser fokuserer på de tanker, som ligger bag enhver beslutningstagen. De forklarer menneskers ageren ud fra Framing-modellen, hvorefter menneskers ageren blandt andet forklares ud fra, hvordan spørgsmål præsenteres. De påviser således, at en beslutning ikke altid er rationel. Tversky og Kahneman påviser Ligeledes, at mennesker, som står i

²⁴⁶ Økonomisk psykologi, Adfærdøkonomiske perspektiver på virksomhedens organisering, økonomiske grænser og identitet, Christian Knudsen, 2011, s. 50-51

en situation, hvor de skal træffe et valg, der involverer gevinster som oftest er 'risk averse', mens de, når tab er involveret, er mere risikovillige.

Neil D. Weinstein karakteriserer mennesker som over-optimistiske og urealistiske personer, der tager beslutninger på baggrund af den mest fremtrædende information og dermed drager beslutninger på et mangelfuldt grundlag.

Menneskers heuristik og menneskers overoptimistiske adfærd kan i en række tilfælde være med til at fremme maskeret udbytte. Menneskers heuristik danner baggrund for en beslutningstagen, der ikke altid er rationel. Når der oven i købet er tale om forvirrende skatteregler, kan hurtige beslutninger medføre en overtrædelse af reglerne. Ligeledes kan den overoptimistiske adfærd begrænse den præventive effekt af diverse sanktioner ved overtrædelse af reglerne. Der kan på baggrund af ovenstående analyse således antages, at menneskers samlede kognitive begrænsning kan være en begrundelse for maskeret udbytte.

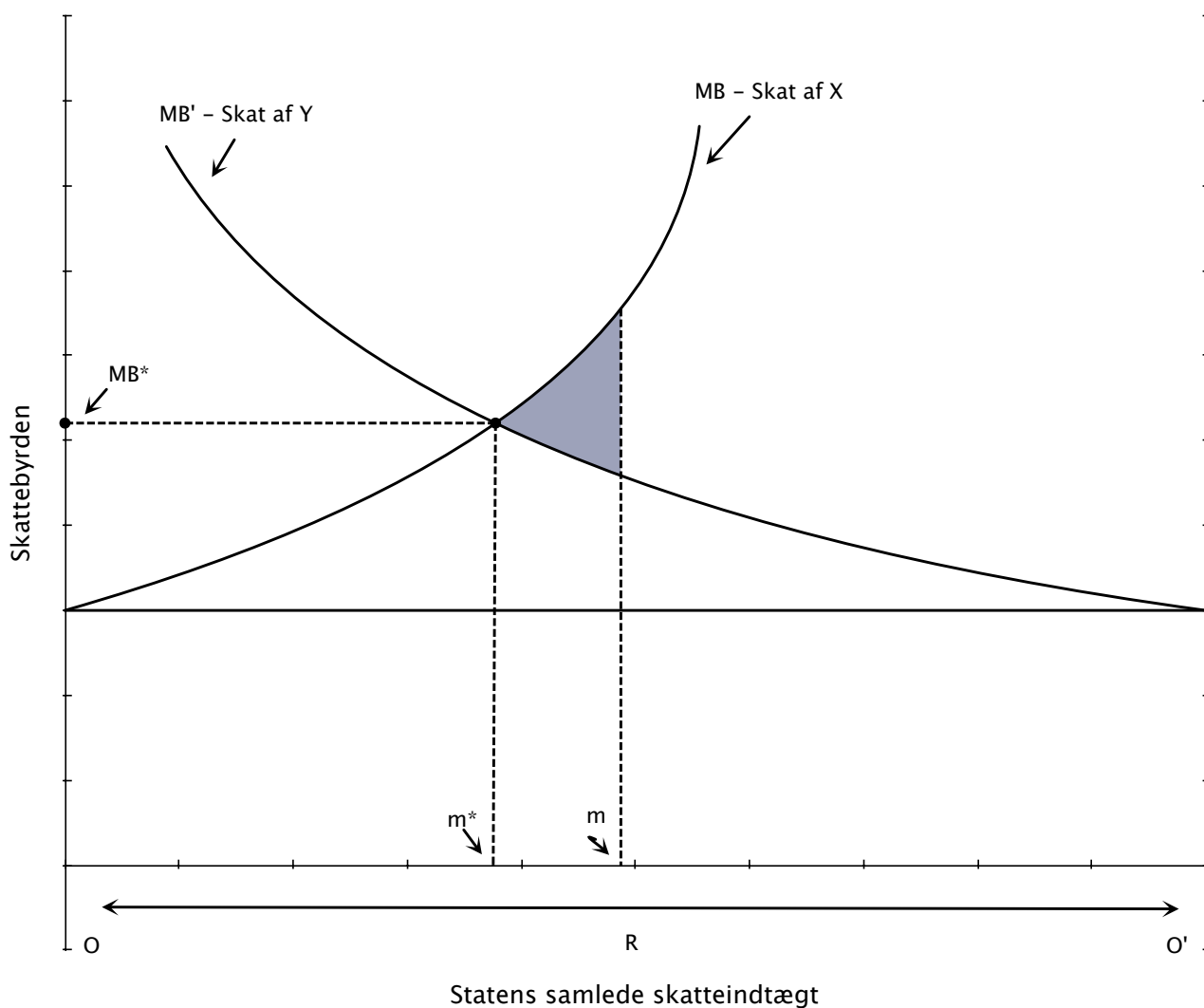
3.4 Det optimale skattesystem

Ud fra et økonomisk synspunkt skal et optimalt skattesystem være både efficient og rimeligt samt have lave administrationsomkostninger. Det skal selvfølgelig vurderes ud fra den forudsætning, at reglerne overholdes. I et system, som er afhængig af skatteindtægter, er det nødvendigt at pålægge befolkningen en vis skattebyrde. Denne skattebyrde bør designes, så velfærdstabet for skatteyderne minimeres. En optimal beskatning kræver derfor, at dødvægtstabet minimeres.²⁴⁷ Ud fra et effektivitetshensyn bør skattebyrden således være relativt højest på de områder, hvor den påvirker den private økonomiske adfærd mindst muligt. Omvendt bør den ud fra et fordelingshensyn være relativt højest, hvor den korrelerer mest med befolkningens levestandard. Disse to hensyn trækker i hver sin retning. Det optimale skattesystem skal således findes et sted imellem. Skattebyrden varierer afhængig af hvor den opkræves. F.eks. vil en ændring i indkomstbeskatningen eksempelvis medføre andre effekter end en afskaffelse af fedtskatten.²⁴⁸

²⁴⁷ Public Finance and the American Economy, Neil Bruce, 2001, s. 353

²⁴⁸ Gyldendals Store Danske Encyklopædi, Optimal beskatning

Nedenstående graf viser, hvordan allokering af skatten kan give en mindre byrde for skatteyderne.²⁴⁹

R henviser til den samlede skat, der skal indkræves. Det illustreres, at skat på X giver anledning til en større byrde end ved beskatning af Y (det grå område). Hvis beskatningen af fri bil og helårsbolig således udgør en uforholdsmæssig stor ulempe for befolkningen samlet set, kan en mulighed være at allokere skatten over på andre indtægtskilder. Det er en af de muligheder, der kan benyttes, hvis lempeligere regler anses som mest effektive. Spørgsmålet, der dernæst trænger sig på, er, i hvilken grad beskatning af fri bil og fri helårsbolig skal lempes.

²⁴⁹ Public Finance and the American Economy, Neil Bruce, 2001, s. 370

3.4.1 Equity (rimelighed) vs. efficiens

Økonomer fokuserer primært på den samfundsmæssige efficiens af skattesystemet, mens samfundet har en tendens til at fokusere på rimeligheden af regelsættene. Det vil være grænsende til det umulige at indføre efficiente ændringer i skattesystemet uden, at det har en indflydelse på equity/rimeligheden. Det er derfor nødvendigt at se på rimelighed såvel som efficiens i forhold til skattereglerne.²⁵⁰

Her såvel som i andre aspekter af økonomien dominerer equity eller rimeligheds-principper. Der er her tale om de to principper: "*Benefit principle of equity*" og "*Ability-to-pay principles*"²⁵¹. Ifølge det første princip bør skattebyrden afhænge af den værdi, staten genererer for samfundet med de skatteindtægter, den har rådighed over. Der er altså tale om, at befolkningens skattegrundlag skal bruges til noget, der skaber værdi for skatteyderne.

Det andet princip omhandler skatteydernes mulighed for at betale en vis mængde skat, som er delt op i horizontal equity og vertical equity. Horizontal equity handler om, at folk med den samme indkomst skal beskattes med den samme procentsats, og at det er ligegyldigt, hvorfra indkomsten stammer. For at dette er muligt, skal skatteprocenten være ens, uanset hvor indtægten kommer fra.

Vertical equity kræver, at folk med en højere indtægt skal beskattes med en højere procentsats. De fleste mennesker er af den overbevisning, at den skattemæssige procentsats skal være afhængig af indkomstens størrelse, således af folk med høje indkomster bidrager med et relativt større beløb end folk med mindre indkomster. Således vil en person med 100.000 kr. i indtægt, ved vertical equity, betale mere end 10 gange så meget i skat som en person med 10.000 kr. i indtægt. Dette princip har en stor indflydelse på tilrettelæggelsen af det danske samfund. En virksomhedsbetalt bil/helårsbolig, som stilles til rådighed for fri privat benyttelse, har i så høj grad karakter af naturaflønnning, at det ud fra et vertical equity princip ikke vil være andet end rimeligt at beskatte den.²⁵²⁺²⁵³

Overordnet set bryder dette princip med begrebet efficiens. Det danske velfærdssamfund er tilsyneladende opbygget på basis af værdier fra vertical equity-princippet. Et forsøg på at gøre skatten mere 'vertical equitable'/rimelig vil kunne medføre et mindre efficient skattesystem. Ud fra en efficiensbetragtning vil målet være at effektivisere med henblik på at skabe et stort

²⁵⁰ Public Finance and the American Economy, Neil Bruce, 2001, s. 372

²⁵¹ Public Finance and the American Economy, Neil Bruce, 2001, s. 372-373

²⁵² Public Finance and the American Economy, Neil Bruce, 2001, s. 375-376

²⁵³ Efficiency vs Equity, Tejvan Pettinger, nov. 2010, economicshelp.org

arbejdsudbud, et højt forbrug og et minimalt dødvægtstab. Flere politikere er af den overbevisning, at en lavere indkomstskat vil forøge arbejdsudbuddet og medføre et højere konkurrenceniveau.²⁵⁴ En stærk vertical equitable effekt vil trække i den modsatte retning og medføre en højere skatteprocent for personer med høje indkomster.

3.4.2 Delkonklusion

For at få det rette skattesystem er det nødvendigt at lave et trade-off mellem vertical og horizontal equity, da begge synspunkter har indflydelse på skattesystemet. På nuværende tidspunkt synes skattelovgivningen i høj grad at være baseret på principperne i vertical equity. En større balance mellem begreberne synes at kunne komme samfundet til gavn i form af en øget vækst.

3.5 Efficiens-betragtning

3.5.1 Omkostninger forbundet med lovregulering

En række omkostninger har negativ effekt på skattereglernes efficens.

3.5.1.1 *Omkostninger til administration og håndhævelse af regler*

Et optimalt skattesystem skal være både rimeligt og efficient samtidig med, det er billigt at administrere og opretholde. Ud over omkostningerne hertil eksisterer der, som følge af, at mange skatteydere vil forsøge at minimere deres skat gennem unddragelse, en lang række kontrolomkostninger. Disse omkostninger kan også fremkomme hos folk i god tro på grund af kompleksiteten af vores skattesystem. Selvom et skattesystem er både efficient og equitable/rimeligt kan det være for komplekst til, at staten på en tilfredsstillende måde formår at administrere det og svært for befolkningen at forstå og følge. Som konsekvens heraf skal et godt skattesystem også være gennemskeligt. Nogle hævder, at vores skattesystem er blevet for bureaukratisk og svært at forstå for almindelige borgere. Dette taler for en forenkling af

²⁵⁴ Skatter, incitamenter, arbejde, Jørgen Goul Andersen, CCWS, 2006, s. 2-3

skattegrundlagets opgørelsesmetoder.²⁵⁵ Især set i lyset af at omkostningerne forbundet med opretholdelse og håndhævelse betales af forbrugerne selv.²⁵⁶

Ud over disse omkostninger forbundet med administrationen af systemet pålægges der ved et komplekst regelsæt også virksomhederne en række af omkostninger i form af tid og besvær med at overholde reglerne. Således kræver det næsten altid professionel hjælp at systematisere skatten og i sidste ende at få den betalt. En amerikansk undersøgelse viser, at virksomhederne bruger dobbelt så mange timer på at overholde det amerikanske skattesystem end borgerne gør.²⁵⁷ Virksomheder har dog rådgivere til at vejlede og bistå. Dette udgør et stort problem i og med, at en retfærdighedsfølelse i vid udstrækning må antages at kræve et minimum af forståelse for, hvad man selv og andre betaler. Systemet burde være muligt at forenkle uden at vende op og ned på den valgte fordelingspolitik. Alligevel har man i vidt omfang valgt at vedtage meget komplekse regler med ringe gennemsigtighed og øgede administrations- og håndhævelsesomkostninger til følge.²⁵⁸

3.5.1.2 Omkostninger forbundet med skatteunddragelser og skattesvig

Skatteunddragelser og skattesvig er en byrde for systemet. De offentlige udgifter afhænger af den beregnede skatteindkomst, og derfor vil en undgåelse af skatten på den ene eller anden måde berøre statens budget negativt.

Skatteunddragelser er spekulative måder at reducere mængden af skat, der skal betales. Det er ikke altid decideret ulovligt, men heller ikke hensigtsmæssigt. Skatteunddragelser kan lettest forklares, som en udnyttelse af reglerne. Der kan f.eks. være tale om en forlægger eller forfatter som vælger at overdrage sine royalties til børnene, der ikke når niveauet for at betale topskat. Det er en byrde for samfundet, når der spekuleres i sådanne transaktioner. Det er vurderet, at tilrettelæggelse af sådanne transaktioner i de fleste tilfælde vil kræve enten juridisk eller økonomisk bistand for både privatpersoner og virksomheder. Komplexiteten af reglerne øger skatteunddragelserne og omkostninger hertil. Derfor vil en forenkling af reglerne medvirke til færre skatteunddragelser. I så fald kan SKAT mindske de omkostninger, der er forbundet med overvågning og håndhævelse.²⁵⁹

²⁵⁵ Få Kafka ud af min skat, Hans Jonas Hansen, okt. 2012, berlingske.dk

²⁵⁶ Public Finance and the American Economy, Neil Bruce, 2001, s. 378

²⁵⁷ Public Finance and the American Economy, Neil Bruce, 2001, s. 378

²⁵⁸ Professor: Skatten er alt for indviklet, Lars Erik Skovgaard, jan. 2009, business.dk

²⁵⁹ Public Finance and the American Economy, Neil Bruce, 2001, s. 379-381

Skattesvig er overskridelser af loven og kan volde samfundet store økonomiske byrder. Skattesvig sker i to former: mangelfuld indkomstopgørelse og fejlagtige fradragsangivelser.²⁶⁰

Der er mange omkostninger forbundet med at overvåge lovovertrædere. For at håndhæve lovgivningen effektivt kræver det et omkostningstungt håndhævelsessystem. For opretholdelse af skattesystemet og samfundets normer er det vigtigt at pågribe dem, der overtræder skattelovgivningen. I et velindrettet skattesystem vil konsekvensen ved skattesvig have en præventiv effekt, som minimerer antallet af overtrædelser.

Skatteunddragelser og skattesvig udgør en byrde på grund af tabt efficiens i form af tabt beskatning og/eller omkostninger til administration og håndhævelse. På den ene side vil det være optimalt at have et omfattende administrations- og håndhævelsessystem, således at skatteunddragelser og skattesvig kan minimeres. På den anden side kræver det store ressourcer at monitorere skattesvig, hvilket flytter ressourcer væk fra bl.a. velfærdsområder. Den optimale håndhævelse pågriber skattesnydere med minimale omkostninger. Skatteunddragelser og skattesvig er et komplekst område, som har indflydelse på den samlede vurdering af maskeret udbytte. Omkostninger forbundet med skatteunddragelser og decideret skattesvig har indflydelse på, om LL §§ 16 og 16 A skal lempes eller forblive som de er på nuværende tidspunkt.²⁶¹ Staten skal i 2013 spare 900 millioner på dets administration. En reduktion af nuværende administrations- og håndhævelsesomkostninger ift. maskeret udbytte kunne være et af midlerne.²⁶²

3.5.1.3 Delkonklusion

Ud fra ovenstående afsnit kan det konkluderes, at et optimalt skattesystem bør være opbygget med henblik på efficiens og rimelighed. Ligeledes bør omkostningerne i forhold til administration og håndhævelse være proportionelle. Det nuværende regelsæt er komplekst. En forenkling heraf kan minimere en række omkostninger for stat, virksomheder og borgere.

²⁶⁰ Public Finance and the American Economy, Neil Bruce, 2001, s. 381

²⁶¹ Public Finance and the American Economy, Neil Bruce, 2001, s. 382-383

²⁶² Statsansatte betaler regningen for kickstart, Iver Houmark Andersen, 2011, ugebreveta4.dk

3.5.2 Den coasianske tankegang

3.5.2.1 Introduktion

Som altovervejende udgangspunkt kræver effektivitet, at rådigheder overføres til dem, der værdsætter dem mest. Et typeeksempel er værdien af hegn. Hegns værdi vil for kornbonden alene afspejle hegnets egen værdi, mens det for kødproducenten vil have en langt højere værdi, da det her vil have en reel anvendelse og spare hans udgifter til at holde styr på kvæget. Den optimale aftale vil altså indebære, at hegnet placeres hos kødproducenten. Dette vil dog ikke være tilfældet, hvis transaktions, forhandlings og kontrolomkostninger overstiger det overskud, hegnet antages at generere. Sådanne omkostninger kan i dette eksempel være forbundet med en langtrukken forhandling med kornbonden om vilkårene for opstillingen af hegnet i skellet mellem deres grunde samt omkostninger til kontrol og reparation af huller i hegnet, som kvæget kan forcere, hvilket vil medføre yderligere tab for kødproducenten.

Udgifterne i forbindelse med opstilling af hegnet må ikke overstige den samlede besparelse af ressourcer hegnet genererer i dets levetid. Er hegnet således svært/omkostningskævende opstilleligt som følge af f.eks. klippe/sumparealer vil den samlede effekt formindskes. Vi kan altså udlede, at når transaktionsomkostningerne stiger, vil ressourceudnyttelsen og effektiviteten tilsvarende falde. Modsat vil ressourceudnyttelsen og dermed effektiviteten tilsvarende stige, når transaktionsomkostningerne falder. Dette kommer til udtryk i Coase-teoremets svage udgave:

”Hvis transaktionsomkostnadene er så høje, at de forhindrer forhandlinger eller et effektivt forhandlingsresultat, vil ressursutnyttelsen bli Pareto-effektiv, hvis den rettslige allokering av rådigheter initialt er slik, som forhandlinger uten transaktionskostnader ville ha ledet til, men ellers ikke.”²⁶³

En pareto optimal tilstand, hvor ingen kan stilles bedre uden at andre stilles værre når man ifølge Coase først, når lovgivningen i videst muligt omfang fører til det resultat, der ville have forelagt, hvis der ikke havde været transaktionsomkostninger. Lovgiver bør altså have på sinde at udforme lovgivningen på en sådan måde, at parterne foretrækker private aftaler. I forhold til maskeret udbytte vil en sådan udformning helt konkret betyde en mere lempelig lovgivning. En lempeligere lovgivning kunne være, hvis man f.eks. ændrede princippet om beskatning af rådighed, som gennemgås i ovenstående afsnit om fri bil og fri helårsbolig, til beskatning af faktisk brug. Således

²⁶³ Retssøkonomi – Analyse for privatrett og miljørett, Erling Eide & Endre Stavang, 2003, s. 76

ville eksempelvis en hovedaktionærs anvendelse af firmabil til en enkelt privat tur ikke udløse beskatning af bilens rådighed for et helt år, men beskatning af den periode bilen reelt er anvendt i. En sådan ordning ville i overensstemmelse med Coases teorem gøre konkrete aftaler og dispositioner væsentligt mindre komplicerede og højne værdien heraf. Blandt andet ved at lette de skattemæssige transaktionsomkostninger, men også ved at lette forståelsen af reglerne.

Beskatningen af rådigheden frem for brugen kan i en række tilfælde virke overdreven. Argumentationen må antages at være et udtryk for flere vurderinger. Dels at et aktiv, som er stillet til rådighed af et selskab, bør behandles på samme måde som et privat aktiv. Eksempelvis betaler man ved et privat aktiv som f.eks. en bil (ligeledes) de fulde omkostninger hertil, uanset om den anvendes eller ej. En anden faktor, der kan spille ind for beslutningen om rådighedsbeskatning frem for brugsbeskatning, kan være kompleksiteten ift. at overvåge og håndhæve. I og med det ofte er besværligt at påvise, hvorvidt et aktiv bruges privat, kan den udvidede rådighedsbeskatning virke som en præventiv foranstaltning.

3.5.2.2 Det betingede normative Coase-teorem

Det normative Coase-teorem er langt hen af vejen en udløber af det svage teorem, i og med det angiver, hvordan lovgivning bør udformes med henblik på at minimere transaktionsomkostninger. Ifølge det betingede normative Coase-teorem er det lovens opgave at reducere eller helt fjerne hindringer for private aftaler, hvis man ønsker den maksimale effektivitet. Et typeeksempel herpå er hvormed lovgivning om registrering af immaterielle rettigheder forenkler fastlæggelsen af deres ejerskab. Denne tankegang kan dog relativt enkelt overføres til vurdering af lovgivningen overfor maskeret udbytte. Eksempelvis vil hindringer for private aftaler kunne defineres som en stram lovgivning ift. maskeret udbytte. En sådan hindring vil eksempelvis gøre det mindre attraktivt for virksomheden at stille en fri bil til rådighed for en hovedaktionær på trods af, at rådigheden heraf vil forbedre vedkommendes engagement i virksomheden, frigøre mere tid for ham til arbejdsrelaterede opgaver og således være i begge parter interesse. Set i dette lys vil forholdet mellem selskab og hovedaktionær (eller andre med bestemmende indflydelse på egen aflønningsform) ved anvendelse af denne coasianske tankegang opnå den højeste grad af effektivitet, når lovgivningen ift. maskeret udbytte er lempelig og fremmer værdien af private aftaler mellem selskab og hovedaktionær. Dette kan ske ved at tillade et økonomisk incitament til indgåelse af aftaler, som er efficiente for begge parter.

Mht. transaktions- og håndhævelsesomkostninger må det antages, at man ved en lempelig lovgivning ift. fastlæggelsen af beskatningsgrundlaget ved maskeret udbytte minimerer disse. Dette er et udtryk for, at der med en lempeligere lovgivning og en større fleksibilitet overfor private aftaler må antages at være færre tvivlstilfælde i forhold til sandfærdigheden af de beregningsgrundlag virksomhederne oplyser. Offentlige instanser som Skatterådet, Landsskatteretten og domstolene må således forventes i langt mindre grad at skulle involveres. Ligeledes må udgifterne til rådgivning af advokater revisorer mfl. også antages at falde ved indførelsen af en simplere lovgivning som følge af en lettere forståelse. Desuden vil virksomheden opnå en større aftalefrihed ved en lempelig lovgivning, ift. hvordan personalegoder og udbytte skal placeres, da det vil blive lettere at forene de udbyttedmæssige dispositioner med en svagere lovgivning, som må antages at være forenklet og lettere forståelig for de erhvervsdrivende.

Et lempeligere regelgrundlag ift. maskeret udbytte vil således i en række tilfælde kunne vurderes som værende effektmaksimerende under forudsætning af, at hovedaktionærens nettomaskerede udbytte skal være det samme, da lempeligere regler vil føre til, at selskabet vil kunne stille hovedaktionæren i samme situation som før betydeligt billigere. Ligeledes er det en forudsætning for, at de lempeligere regler fungerer samfundsmæssigt effektiviserende, at det for selskabet sparede udbytte udnyttes til skabelse af merværdi. Udnyttes det ikke til skabelse af merværdi, vil det skattemæssige tab, det offentlige lider som følge af de lempeligere reglers anslåede lavere beskatningsgrundlag, ikke kunne 'hentes hjem' igen i form af f.eks. selskabsskat heraf. Udnyttes selskabets sparede udbytte derimod til at foretage nye investeringer, udvikle virksomheden og skabe nye arbejdspladser og merværdi, vil det lempede regelgrundlag gå mod effektmaksimering som følge af bl.a. det forøgede skattegrundlag. Det betingede normative Coase-teorem:

”Hvis man ønsker effektivitet, bør loven utformes slik, at den reducerer eller helst fjerner hindringer for private avtaler.”²⁶⁴

Selvom det lykkedes samfundet at formå at leve op til det betingede normative Coase-teorem, vil der dog stadig være en række situationer, hvor aftaler ikke bliver indgået på baggrund af transaktionsomkostningerne. Eksempelvis kan parternes udvisning af strategisk adfærd blokere for ellers gunstige aftaleindgåelser. Ligeledes kan forhandlinger løbe ud i sandet pga. mangelfulde informationer samt diverse uenigheder. Disse behandles i nedenstående kapitel.

²⁶⁴ Retssøkonomi – Analyse for privatrett og miljørett, Erling Eide & Endre Stavang, 2003, s. 77

3.5.2.3 Transaktionsomkostninger

Som udgangspunkt kan man sige, at transaktionsomkostningerne afhænger af processens smidighed. Opstilles hegnet eksempelvis uden større besvær, vil transaktionsomkostningerne derfor være lave. Bliver processen derimod besværet af uenigheder mellem de to grundejere f.eks. i form af tvivl om, hvor hegnet skal placeres, eller hvorledes det udbytte, man har sat sig for øje med opstillingen, kan realiseres, stiger transaktionsomkostningerne og 'bider' af gevinsten. Det samme gør sig gældende ved maskeret udbytte eksempelvis ved aftaler om fri bil. I det følgende gennemgås forskellige former for transaktionsomkostninger i tilknytning hertil.²⁶⁵

3.5.2.3.1 Strategisk adfærd

For overskuelighedens skyld kan man dele strategisk adfærd op i to kategorier. Den virksomhedsbaserede og den personligt forankrede. Et eksempel på virksomhedsbaseret strategisk adfærd kan være hvis f.eks. lovgivningen åbner op for, at selskaber kan stille fri bil til rådighed for en ansat uden, at vedkommende skal udbyttebeskattes af dens reelle værdi, og bestyrelsen alligevel blokerer med henblik på at minimere den pågældende persons indkomst, med henblik på knytte ham tættere til selskabet ud fra den tankegang, at en lavere nettoindkomst giver et større incitament til at præstere for virksomheden, og derigennem stige i løn.

På samme måde kan personlige relationer spille ind ved personligt forankret strategisk adfærd og danne grundlaget for en afvigende beslutningstagen. Personligt forankret strategisk adfærd kan opstilles, som når en ellers virksomhedsmæssigt objektivt begrundet beslutning, som også tilgodeser en hovedaktionær/ansat etc. ikke tages fordi der blokeres af andre bestyrelsesmedlemmer på subjektive grundlag, som f.eks. dårlige personlige relationer. Personligt forankret strategisk adfærd er altså den risiko der foreligger for, at en ellers virksomhedsefficient beslutning, som udover at tilgodese virksomheden også tilgodeser en person, ikke vil blive taget som følge af de andre beslutningstageres personlige holdning til vedkommende.

Som eksempel kan opstilles et scenarie, hvor en sælger som led i sit job rejser rundt i landet og afsætter virksomhedens produkter. Hidtil har vedkommende anvendt offentlig transport i

²⁶⁵ Retssøkonimi – Analyse for privatrett og miljørett, Erling Eide & Endre Stavang, 2003, s. 34

forbindelse med udførelsen af sit arbejde og brugt en betydelig større mængde tid på befordring, end han ville have gjort, hvis han havde haft en bil til sin rådighed. Det står altså klart, at en firmabil stillet til hans rådighed ville effektivisere hans udførelse af sit job og i sidste ende utvivlsomt komme virksomheden til gode. Omvendt vil en fastholdelse af den månedslønnede sælgers befordring med offentlig transport med et stort tidsspild til følge, på ingen måde være i virksomhedens interesse. Falder beslutningen om en rådighedsstillelse af fri bil til sælgeren til jorden på baggrund af beslutningstagerens negativt ladede forhold til pågældende sælger på grundlag af tidligere uoverensstemmelser, vil der være tale om beslutningstagers udvisning af personligt forankret strategisk adfærd til skade for virksomheden.

3.5.2.3.2 Mangelfuld information

Også andre tvister kan ende med, at en ellers gavnlige aftale må opgives på trods af, at lovgivningen giver adgang til dens gennemførelse. Dette kan eksempelvis være situationer, hvor uenigheder om, hvorledes udbyttet skal fordeles, ender med at blokere på subjektive grundlag. Også mangelfuld information, som når et medlem af bestyrelsen fejlagtigt overvurderer omkostningerne eller risikoen ved en ellers værdiskabende transaktion, kan føre til, at forhandlinger herom bryder sammen. Et eksempel på mangelfuld information kan være, når den forventede besparelse ved at indkøbe en firmabil og stille den til rådighed for en hovedaktionær/ansat overstiger den reelle besparelse, således at omkostningerne ifm. indkøb, servicering, beskatning mm. af bilen gør indkøbet heraf inefficiant.

Ligeledes kan mangelfuld information komme til udtryk ved forkerte beslutningsgrundlag. Der er således, som gennemgået i afsnittet om fri bil, en lang række af tilfælde, hvor virksomheder har stillet firmabiler til rådighed for ansatte og hovedaktionærer uden at påregne det skattegrundlag rådigheden heraf medfører. Har man således ved indkøb af en bil udregnet besparelsen ved rådighedsstillelsen heraf uden at tage højde for modtagerens skattemæssige forhold, vil det sænke, udligne eller helt fjerne det efficiensgrundlag, som udgjorde baggrunden for bilens anskaffelse.

3.5.2.3.3 Kontroludgifter

I det ovenstående eksempel med hegnet og kvæget udgør kontrolomkostningerne udgifterne til kontrol og reparation af huller i hegnet som kvæget kan forcere. I vores tilfælde med eksempelvis fri bil vil der være omkostninger til kontrol, når en sådan stilles til rådighed for en ansat, som har indgået aftale om ikke at benytte bilen privat og derfor ikke beskattes heraf. Arbejdsgiveren har i sådanne tilfælde pligt til at sikre, at en sådan aftale overholdes ved f.eks. at sammenholde benzinudgifter med antal kørte kilometer. Udgifterne hertil udgør kontrolomkostninger, som ligeledes må medregnes i de samlede transaktionsomkostninger.

3.5.2.3.4 Etableringsomkostninger

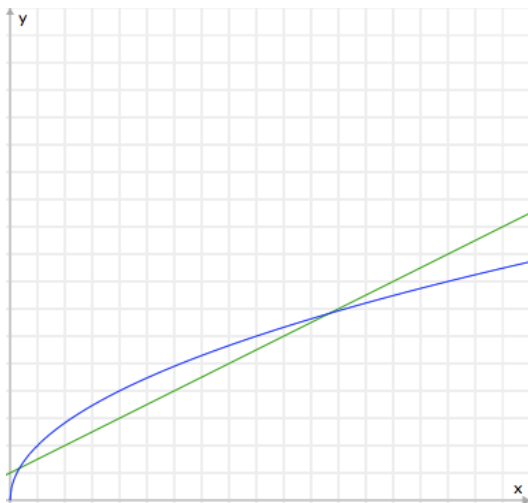
Etableringsomkostninger kan også uden mangelfuld information udgøre grundlag for ikke at vælge at handle. Vi kan igen bruge eksemplet med hegnet, hvor udgiften til opsættelsen heraf forøges, når opsættelsen er besværlig som følge af f.eks. klippegrund og eventuelt overstiger den påregnede gevinst. På samme måde kan udgifterne ved hegnets opsættelse formindskes, hvis klippegrunden, for eksempel 50% af arealets vedkommende udgør en naturlig afskærmning af fårene, således at man ved opstillingen udelukkende skal koncentrere sig om halvdelen af området. Overstiger etableringsomkostningerne, (som her er eksemplificeret ved opstillingen af hegnet,) den samlede gevinst ved en given disposition, som eksempelvis rådighedsstillelse af en fri bil for en hovedaktionær/ansat, vil det for virksomheden ikke give mening at gennemføre denne. I så fald skulle det gode bilen udgør i hvert fald stilles til rådighed for pågældende som alternativ til en planlagt lønudbetaling/udlodning således, at han godtgøres med værdien af fri bil på bekostning heraf.

3.5.2.4 *Nytteværdi ctr. transaktionsomkostninger*

Ud fra en sammenligning af en investerings påregnede gevinst og udgifter til opnåelsen heraf (transaktionsomkostninger) kan det slås fast, at beslutningen om at investere i f.eks. en firmabil i alle tilfælde bør tages på baggrund af en konkret vurdering af nytteværdien herved kontra udgifterne. En måde at stille det op på er som en funktion af henholdsvis de transaktionsomkostninger, der er forbundet med en etablering af en sådan ordning og den påregnede

gevinst herved. Transaktionsomkostningerne forbundet med ordningen vil således udgøre en støt stigende kurve afhængig af investeringens omfang. De vil pga. etableringsomkostningerne ikke gå i 0, men tage udgangspunkt i disse. Nytteværdien ved fri bil vil skære 0 og på et tidspunkt krydse den akse, transaktionsomkostningerne udgør. Over dette punkt vil en investering i rådighedsstillelse af fri bil være rentabelt, mens transaktionsomkostningerne før skæringspunktet vil overstige nytteværdien herved. På samme måde vil de investeringer, som foretages efter andet skæringspunkt, hvor transaktionsomkostningerne igen overgår nytteværdien, være inefficiente i og med, at de vil overgå det eksisterende behov.

Forholdet mellem transaktionsudgifter og nytteværdi:²⁶⁶

 Nytteværdi

 Transaktionsomkostninger

Hvad angår det lovgivningsmæssige aspekt af Coases teoremer står det fast, at når der ved en lempelig lovgivning i forhold til maskeret udbytte, hvor der skattemæssigt - i overensstemmelse med det betingede normative teorem - tillades meget, vil de skattemæssige barrierer for private aftalers indgåelse blive minimeret. Således vil de resterende transaktionsomkostninger have tilsvarende større indvirkning på beslutningstagningen.

²⁶⁶ Tegnet i OmniGraphSketcher

3.5.2.5 Delkonklusion

Ved et regelsæt svarende til det gældende eller strammere må det antages, at det ud fra en fortolkning af Coases teorem vil have negativ indflydelse på den samfundsmæssige efficiens ift. aftalerne, da hindringer for private aftaler antages at minimere denne. Begrænser man de private parter aftaleindgåelse, vil det jf. Coases teorem være med et tab til følge. Spørgsmålet, som trænger sig på ved anvendelsen af denne teori, er om det skattemæssige tab, der ligger ved en lovgivningsmæssig svækkelse af reglerne, som f.eks. en indførelse af brugsbeskatning i stedet for rådighedsbeskatning af maskeret udbytte, reelt modsvares af de gevinster, som er knyttet til en forøgelse af de private aftalers værdi, eller om et stramt regelsæt svarende til det nuværende (eller strammere) ville være at foretrække.

3.5.3 Freerider-problemet

3.5.3.1 Introduktion

Freerider-problemet opstår, når en person nyder godt af noget uden selv at bidrage i samme grad. Problemet er ofte knyttet til samfundsmæssige spillovereffekter, hvor der er ikke differentieres mellem modtagerne af de pågældende goder. Som eksempel kan der opstilles et freerider-’problem’ i det offentlige skolesystem, som er skattefinansieret. Her vil en familie med en lav indkomst og mange børn, nyde væsentligt bedre af ordningen end en familie med en høj indkomst og få børn. Dette skyldes at den velhavende familie betaler en højere skat end den familie med en lav indkomst, samtidig med familien med en lav indkomst får flere børn uddannet. Således vil familien med den lave indkomst pr. uddannet barn skulle bidrage væsentligt mindre.²⁶⁷

Freeriderproblemet kan aflæses både på aktør- og samfundsmæssigt niveau. På aktør niveau findes positivsiden, hvor den enkelte opnår en besparelse/gevinst på bekostning af samfundsmæssig efficiens. Således giver freerider-problemet et samfundsmæssigt tab, som afhængig af en række faktorer varierer i størrelse. Blandt disse faktorer er lovgivningens sammensætning.

²⁶⁷ The 'free rider' problem, Vijay K. Mathur, jan. 2011, standard.net

3.5.3.2 Aktør-niveau

I forhold til skattemæssige regler vedrørende maskeret udbytte vil der altid ligge et incitament til at overtræde dem uanset deres karakter. Eksisterer der en sådan skattemæssig indskrænkning af grundlaget for den frie aftale, vil det mest efficiente, under forudsætning af at regelsættet ikke håndhæves, være at overtræde reglerne og minimere/eliminere den skattemæssige del af transaktionsomkostningerne. En måde at overtræde reglerne for maskeret udbytte er ved ikke at indberette rådighedsværdien af et gode. Dette kunne eksempelvis være fri bil eller helårsholig. En sådan overtrædelse vil minimere transaktionsomkostningerne inkl. skat med det beløb, der skatteunddrages for.

Enhver afvigelse fra reglerne om maskeret udbytte vil dog være omfattet af en risiko for at blive 'opdaget'. Risikoen herfor varierer afhængig af afvigelsens type. En opdagelse af en afvigen fra reglerne vil i en række tilfælde betyde en drastisk stigning i de samlede transaktionsomkostninger inkl. skat som følge af konsekvenserne heraf. Disse vil i en række tilfælde langt overgå værdien af den uindberettede rådighed. Ud fra ovenstående kan det konkluderes, at der under begrebet risiko eksisterer to aspekter. Risikoen for opdagelse og konsekvensen ved opdagelse. Begge aspekter skal indgå ved en vurdering af incitamentet til at overtræde reglerne, samt efficiensen heraf. I en situation, hvor der er en lav risiko for at blive opdaget og en beskeden konsekvens i tilfælde af, men en høj besparelse ift. ikke at afvige, vil incitamentet til at overtræde reglerne være stort. Ligeledes vil der ved en høj risiko og lille besparelse være et tilsvarende mindre incitament.

I forhold til maskeret udbytte kan vi ud fra retspraksis antage, at en række afvigelser fra reglerne er endt med, at konsekvensen øjensynligt overstiger den gevinst, der er opnået ved afvigelsen. Hvad angår biler, er reglerne udformet således, at hvis f.eks. en hovedaktionær, som ikke beskattes af fri bil, alligevel anvender en firmabil til private gøremål bare en gang, vil han ifalde skattepligt af ikke bare denne ene dags rådighed men af et helt år. Denne praksis skal givetvist ses i lyset af, at det er rådigheden og ikke anvendelsen, der udgør beskatningsgrundlaget. Hvis bilen således kan tages i anvendelse, uanset omfanget heraf, vil det i høj grad indikere, at den i hele perioden har stået til rådighed. Den udvidede fastsættelse af den private rådigheds tidsmæssige omfang er givetvist et udtryk for blandt andet besværligheden ved at afklare og kortlægge, i hvor vid udstrækning aktivet er anvendt privat i denne type af sager.

I SKM2009.247.VLR fandt Vestre Landsret, at rådigheden over to lejligheder, som et selskab havde udlejet til hovedanpartshaverens børn, havde passeret hans økonomi. Han fandtes derfor

skattepligtig af rådigheden af de pågældende helårsboliger og skulle efter den dagældende ligningslovs § 16 A, stk. 10, medregne værdien af rådigheden over lejlighederne opgjort efter § 16, stk. 9, i den skattepligtige indkomst i det omfang, denne oversteg den faktisk betalte leje. Det gjorde den. Hovedanpartshaverens skatteansættelse blev derfor forhøjet med 42.062 kr., ligesom han blev dømt til, som den tabende part, at betale Skatteministeriets sagsomkostninger på 15.000 kr.²⁶⁸

På samme måde fandt Højesteret i SKM2005.138.HR, en hovedaktionær skattepligtig af rådigheden over en sportsvogn, som han ikke kunne godtgøre udelukkende var anvendt erhvervsmæssigt. Hans skatteansættelse blev derfor forhøjet med værdien af bilens rådighed for en treårig periode, som udgjorde 225.166 kr. Han blev ligeledes dømt til at betale Skatteministeriets sagsomkostninger på 20.000 kr.²⁶⁹

Det samme var udfaldet i SKM2008.534.HR, hvor en anden hovedaktionær, som hidtil var blevet beskattet af fri bil stoppede med at være det i forbindelse med virksomhedens køb af en BMW til 1,3 mio. kr. Højesteret fandt grund til at antage, at anskaffelsen af bilen var begrundet i direktørens personlige passion for biler. Ligeledes fandt Højesteret det ikke sandsynliggjort, at hovedaktionærens brugsmønster var ændret, da hans kørselsregnskab som følge af en række forhold fremstod utroværdigt.²⁷⁰

Denne type sager har det til fælles, at rådigheden over godet, uanset dets karakter, ikke er opgivet til Skattemyndighederne, eller er opgivet til en lavere værdi end det burde. Under antagelse af at de mangelfulde skatteansættelser med overlæg er opgivet for lavt, har alle hovedaktionærerne stået i en situation, hvor de har besluttet sig for at afvige fra det skattemæssige regelsæt, for at minimere deres samlede transaktionsomkostninger. Der vil således i alle tilfælde forelægge en afvejet sammenligning af risiko for opdagelse og konsekvens herved kontra den samlede skattemæssige besparelse – dvs. gevinsten ved at afvige. Det pågældende scenarie kan illustreres vha. en kurve, vi har valgt at kalde 'Afvigelses-stræet', som udgør den reglementerede skatteansættelse med en række afvigelser - grafisk illustreret som afstikninger fra den oprindelige graf.

Vælger man eksempelvis i situationen med en firmabil at afvige, dvs. ikke at indberette sin rådighed over bilen, vil man få glæden/gevinsten af denne bil uden, at ens transaktionsomkostninger vil stige

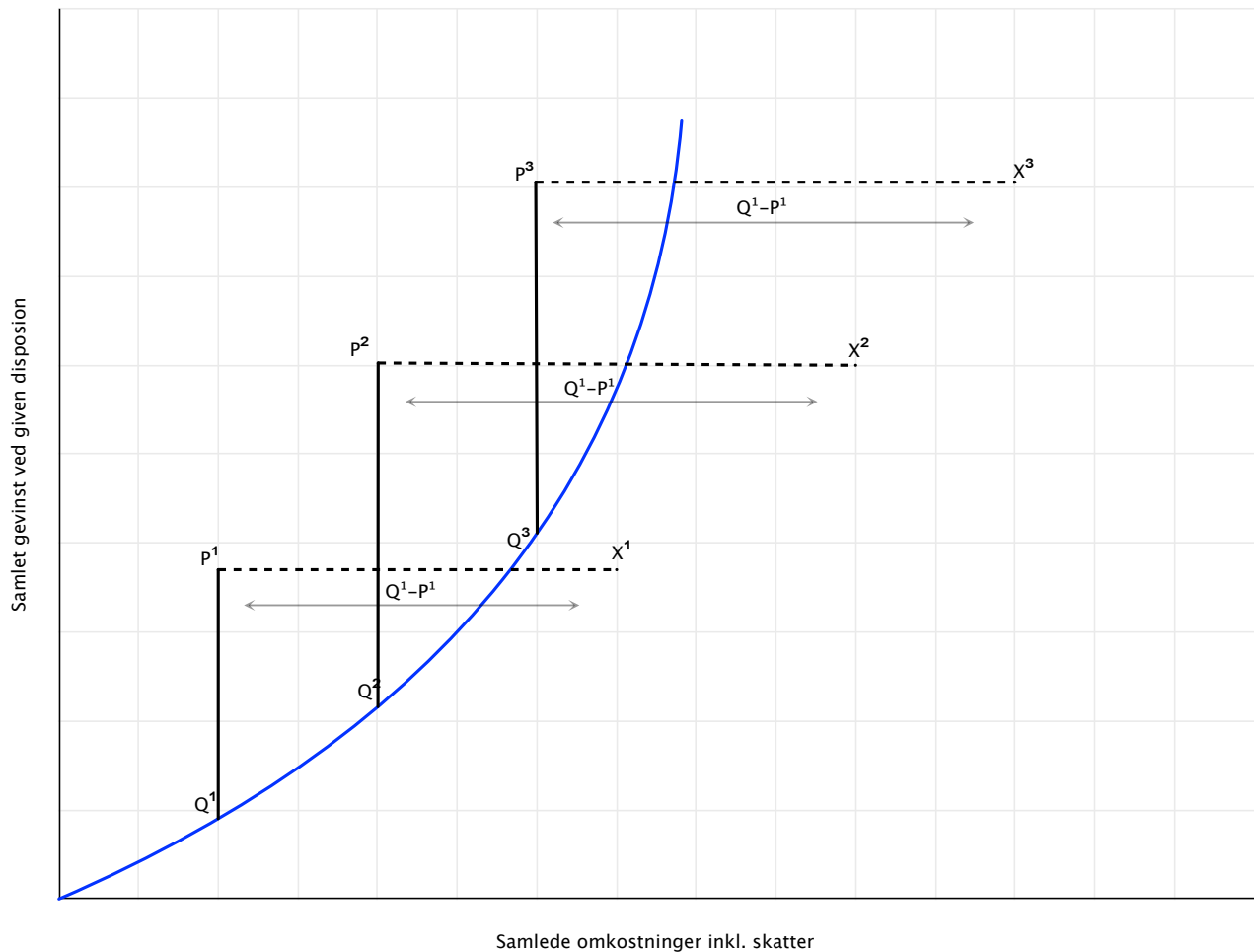
²⁶⁸ SKM2009.247.VLR, Vestre Landsrets dom af 12.09.2009

²⁶⁹ SKM2005.138.HR, Højesterets dom af 01.03.2005

²⁷⁰ SKM2008.534.HR, Højesterets dom af 09.06.2008

yderligere på baggrund af rådighedsbeskatning. Følger man den oprindelige kurve, vil en tilsvarende glæde/gevinst omvendt være omfattet af væsentligt højere transaktionsomkostninger, som følge af den pålagte rådighedsbeskatning. 'Afvigelses-træet' er lavet ud fra nogle af principperne i Cooter og Ulen's beslutningstræ²⁷¹, men er modsat dette placeret i et kordinatsystem med transaktionsomkostninger ud af X-aksen og gevinst (dvs. besparelse) ud af Y-aksen.

Illustration af 'Afvigelses-træet':²⁷²

I illustrationen udgør afstanden Q-P incitamentet til at foretage en given afvigelse fra reglerne om maskeret udbytte. Det kan aflæses, hvorledes en sådan afvigelse kan resultere i en højere gevinst, end transaktionsomkostningerne egentligt berettiger til. Et eksempel kunne være en ubeskattet firmabil, som benyttes privat med lavere transaktionsomkostninger til følge, end hvis den var rådighedsbeskattet.

²⁷¹ Law and Economics, Cooter and Ulen, 2012, side 415

²⁷² Tegnet i OmniGraphSketcher

Den stiplede afstand P-X udgør konsekvensen ved at blive opdaget i at afvige. Afstanden er således et udtryk for de forhøjede transaktionsomkostninger i forbindelse hermed. Risikoen for opdagelse er forskellig fra situation til situation. Ved en lav risiko vil der være et større incitament til at afvige. Ligeledes vil konsekvensen, her illustreret vha. den stiplede linje, spille ind på incitamentet til at afvige. Hvis konsekvensen ved opdagelse af afvigelsen er omfattende og medfører et stort tillæg af transaktionsomkostninger, vil det minimere incitamentet til at afvige. Ligeledes vil ingen eller en lille konsekvens forstørre incitamentet til at afvige. Det kan altså konstateres, at der ved opgørelsen af incitamentet til at afvige bør foretages en afvejet sammenligning af den potentielle gevinst herved samt konsekvensen sammenholdt med risikoen for opdagelse.

3.5.3.3 Samfundsmæssigt niveau

Hvor der på aktørniveau er en besparelse at hente som følge af freerider-problemet, er det lige modsat på det samfundsmæssige plan. Det beløb, der skattemæssigt 'afviges fra' at opgøre, afspejler således det samfundsmæssige tab herved. Som i eksemplet med 'freeridere' i skolesystemet vil der også her være tale om, at disse 'afvigere' betaler et lavere skattebidrag til samfundet, end dem der ikke afviger fra reglerne. Det skal dog nævnes, at der i forhold til eksemplet med skolesystemet foreligger den væsentlige forskel, at det lavere bidrag her skyldes en lavere indkomst og flere børn, og ikke en afvigelse fra lovgivningen.

3.5.3.3.1 Lempelse

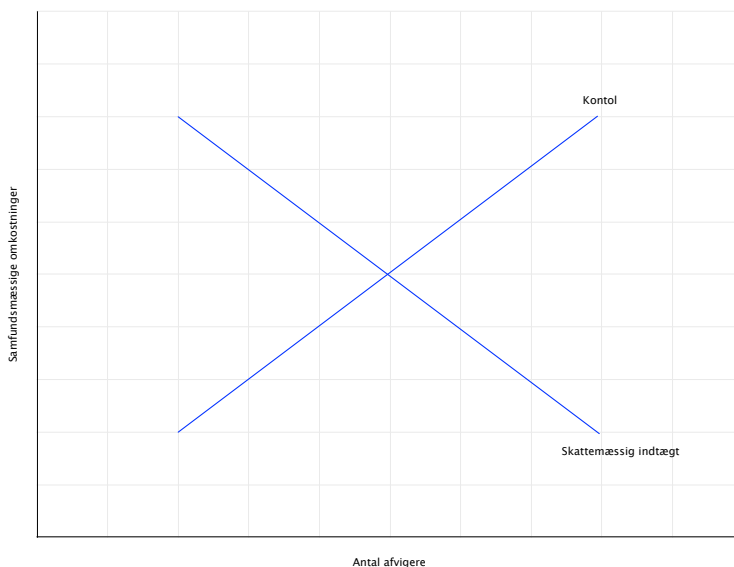
Freerider-problemet ift. maskeret udbytte kan minimeres/kommes til livs ved en lempelse af reglerne herfor. Svækkes reglerne så meget, at det ikke længere vil være forbundet med en betydelig besparelse at overtræde dem, vil incitamentet hertil forsvinde. Dette vil betyde, at den skattemæssige gevinst forbundet hermed ligeledes vil gå bort. I en sådan situation vil der i forbindelse med den øgede frihed overfor de erhvervsdrivende ift. maskeret udbytte også komme nye samfundsmæssige indtægtskilder. Blandt disse et øget beskatningsgrundlag som følge af et forøget arbejdsudbud og forbrug.

Foruden at svække incitamentet for at afvige fra lovgivningen ved en ændring af den relevante lovgivning/praksis, eksisterer der, traditionelt set to alternative retninger at gå i for at modvirke

freerider-problemer. Den ene er kontrol i form af observation og håndhævelse. Den anden er at modarbejde problemet gennem normændringer.²⁷³

3.5.3.3.2 Håndhævelse

Ovenfor nævnte muligheder foreligger også, hvad angår tabet af samfundsmæssig efficiens som følge af freerider-problemet. Har samfundet stramme regler ift. maskeret udbytte, vil der altid forekomme et tab som følge af afvigelser herfra. Dette tab kan som sagt minimeres ved at justere selve håndhævelsen. Optrappes kontrollen og observationen med virksomhedernes potentielle maskering af udbytte, vil en logisk konsekvens heraf være færre afvigelser og dermed et forhøjet skattegrundlag. Dette vil umiddelbart betyde større samfundsmæssig efficiens. Udgifterne til den forøgede kontrol skal dog medregnes. Disse risikerer at overstige gevinsten herved. Under forudsætning af at lovgivningen ikke har indflydelse på aktørernes privatforbrug, skal det optimale omfang af kontrol ved en stram lovgivning ift. maskeret udbytte findes i det punkt, hvor omkostninger hertil matcher, men ikke overstiger den heraf forøgede skattemæssige indtægt. Dette skæringspunkt er illustreret i nedenstående diagram.²⁷⁴

Som nævnt ovenfor er Illustrationen tegnet under forudsætning af, at aktørernes privatforbrug forbliver uændret. Dette skyldes, at en række faktorer knyttet hertil kan spille ind på den

²⁷³ Personal economics in practice, Edward P. Lazear & Michael Gibbs, 2007, s. 210-211

²⁷⁴ Tegnet i OmniGraphSketcher

skattemæssige indtægt. Vælger en privatperson, som følge af den øgede kontrol således ikke at blive beskattet af fri bil og anskaffer sig en privat bil i stedet, vil der hertil være knyttet en skattemæssig gevinst, som i illustrationen ikke er taget højde for.

3.5.3.3 Normændring

Som nævnt ovenfor, er det også muligt at påvirke freerider-problemet gennem normændringer. Teorien herom er oftest anvendt på organisationsplan ift. grupper. Her påvirkes normerne vha. 'peer pressure' – dvs. gruppepres. Relativt små grupper inden for organisationer har den fordel, at man her kan monitorere hinanden. Når et medlem af gruppen bidrager med mindre end de andre medlemmer af gruppen og herigennem 'freerider' på dem, står det således klart for alle hvem, der er henholdsvis høj- og lavproduktive. Ingen bryder sig om at være 'stemplet' som lavproduktiv, og værende grunden til gruppens formindskede produktivitet. Som et resultat heraf føler den/de pågældende gruppepresset og vil forøge deres produktivitet for at leve op til normen.²⁷⁵

Normerne kan dog også påvirkes negativt som følge af gruppemonitorering. Dette gør sig dog primært gældende inden for produktionsarbejde, hvor output er let sammenligneligt. Er der således en person inden for organisationen, hvis produktivitet ligger væsentligt over gennemsnittet, kan vedkommende blive udsat for gruppepres fra de mindre produktive for at sænke sit tempo. Er der f.eks. tale om en gruppe inden for en erhvervsmæssig organisation, vil arbejdsgiveren, som følge af de observationer han gør sig af den højproduktive medarbejder, blive opmærksom på, at arbejdet kan udføres mere effektivt, end man før har antaget. Dette kan munde ud i et for de lavproduktive medarbejdere uønskeligt krav om, at de mindre produktive medarbejdere øger deres indsats.²⁷⁶

Nogle af de samme mekanismer ift. normændringer gør sig gældende på samfundsplan. Hvad angår gruppemonitorering, er der dog ikke de samme muligheder for direkte at påvirke hinanden. En form for gruppepres kan dog stadig foreligge. Kampagner og øget fokus kan således være med til at rykke på grænserne for, hvad der er socialt acceptabelt og ikke. Påvirkes normen således, at det i sociale kredse er anset som dårlig stil f.eks. at afvige og have fri bil til rådighed uden at blive beskattet heraf, vil færre være tilbøjelige hertil. En eksempel på en normændring på samfundsplan er spritkørsel. Hvor spritkørsel tidligere i langt højere grad var accepteret, og noget man talte om i

²⁷⁵ Personal economics in practice, Edward P. Lazear & Michael Gibbs, 2007, s. 210-211

²⁷⁶ Personal economics in practice, Edward P. Lazear & Michael Gibbs, 2007, s. 210-211

sociale sammenhænge, er det i dag noget man i langt højere grad tager afstand fra. Ifølge Pernille Ehlers fra Rådet For Sikker Trafik er det at blive taget for spritkørsel *”helt vildt pinligt og giver et socialt stempel, som kan hænge ved resten af livet.”*²⁷⁷ En lignende norm hvad angår afvigelse fra at opgøre maskeret udbytte (og skat i det hele taget) må antages at ville kunne nedsætte antallet af freeridere.

Hvad angår risikoen for negativ påvirkning af normerne som følge af gruppemonitorering, må den antages ikke at være særligt overhængende på det samfundsmæssige plan, da der hvad angår afvigelse fra lovgivningen ift. maskeret udbytte ikke forelægger den samme mulighed for at variere sin ’produktivitet’ til skade for andre. Enten afviger man, ellers gør man ikke. Der er dog en mulighed for en selvforstærkende negativ påvirkning af normen i en situation, hvor mange afviger og den sociale accept heraf stiger.

3.5.3.4 Delkonklusion

Det kan konkluderes, at der i forhold til maskeret udbytte eksisterer et freerider-problem. Selve problemet og de incitament der ligger bag det kan sættes op i et såkaldt ’Afvigelses-træ’, hvor konsekvensen ved en eventuel pågribelse ligeledes kan illustreres. Desuden kan vi konkludere, at beslutningen om at afvige bør tages på baggrund af den kalkulerede risiko for pågribning sammenholdt med den heraf følgende konsekvens.

Der er en række muligheder at påvirke freerider-problemet på. Blandt andet gennem håndhævelse af en stram lovgivning med præventiv effekt. Alternativt kan en svag lovgivning være med til at formindske problemet ved at fjerne incitamentet til at afvige. Derudover kan normændringer bruges til at minimere antallet af afvigere.

3.5.4 Prisoners dilemma

3.5.4.1 Generelt

Ved vurderingen af den samfundsmæssige efficiens i forhold til reglerne om maskeret udbytte kan den klassiske spilteori, Prisoners Dilemma, anvendes. Prisoners Dilemma giver et billede af,

²⁷⁷ Rigtige venner tør ikke stoppe spritkørsel, Niels Nørgaard, Ritzaus Bureau, 17.06.2012

hvordan en samfundsmæssig efficient beslutning kan være inefficent for den enkelte i forhold til at agere ud fra egen interesse. Dette primært som følge af den usikkerhed, der er for, om andre bidrager tilsvarende til samfundet eller agerer med fokus udelukkende på egen vinding.²⁷⁸

Prisoners Dilemma er et tankeeksperiment, som forklarer, hvorfor ingen (i en gruppe) i en række situationer har incitament til at foretage pareto-forbedrende beslutninger, som stiller alle bedre. Tankeeksperimentet går ud på, at to personer er blevet arresteret for en forbrydelse, de har begået i fællesskab. Politiet har placeret dem i separate afhøringsrum og prøver at overbevise dem om at 'forråde' hinanden. Begge anholdte har to forskellige strategier, som de kan følge. De kan forblive stille og undlade at give politiet informationer; eller de kan forråde deres partner. I den lodrette tabel nedenfor ses de to strategier, som den ene anholdte (A) kan vælge at følge, mens den vandrette tabel angiver den anden anholdte (B's) muligheder. De øvrige udfyldte celler udgør et matrix af de valgmuligheder, som de anholdte har. Vælger begge anholdte at forblive tavse, vil sagen blive ført med mindre belastende beviser og hver af de anholdte kan forvente 6 måneders fængsel. Hvis de begge derimod tilstår, vil de hver stå til 5 års fængsel. Vælger den ene af de anholdte at forråde sin partner, vil han gå fri, mens den forrådte vil stå til 10 års fængsel.²⁷⁹

	B tier stille	B forråder A
A tier stille	De afsoner begge 6 mdr.	A afsoner 10 år; B går fri
A forråder B	A går fri; B afsoner 10 år	Begge afsoner 5 år

Set ud de anholdtes fælles interesse står det klart, at de samlet set er bedst stillet, hvis de begge tier. Ud fra et individuelt synspunkt vil den enkelte dog være bedst stillet, hvis han forråder sin partner, mens den anden tier. Da de anholdte er i separate rum og ikke kan kommunikere med hinanden, må de træffe deres beslutning, ud fra hvad de forventer deres partner beslutter. Sidder de således begge med en fornemmelse for, at deres partner vil forråde dem, vil det tale for, at de selv forråder. Har de omvendt en forventning om, at deres partner vil samarbejde og forblive tavs, har de mulighed for at vælge den - ud fra et fælles synspunkt - bedste løsning og selv forblive tavs. Alternativt kan de forråde partneren og selv gå helt fri. Vælger de at forråde partneren, vil det resultere i henholdsvis 0 og 10 års fængsel. Altså væsentligt mere end de 2 gange 6 måneder de ellers ville have fået. Ud fra en fælles betragtning er det således ikke efficient at forråde hinanden. Omvendt vil det ud fra en

²⁷⁸ Public Finance and the american economy, Neil Bruce, 2001, s. 62

²⁷⁹ Personal economics in practice, Edward P. Lazear & Michael Gibbs, 2007, s. 415

individuel betragtning, i en situation hvor partneren forbliver tavs være efficient at forråde og dermed selv gå fri.²⁸⁰⁺²⁸¹

3.5.4.2 Teoretisk fortolkning af Prisoners Dilemma ift. maskeret udbytte

For at anvende teorien, Prisoners Dilemma, på vores problemstilling angående lovgivningen ift. maskeret udbytte, og de tendenser der taler for og imod en henholdsvis stram eller lempelig lovgivning, skal vi have ændret i beslutningsmatrixet. Vi kan således sætte det op, så A og B i stedet for at tage stilling til, hvorvidt de skal forråde hinanden ved at afgive forklaring til politiet, tager stilling til, hvorvidt de skal 'forråde' hinanden ved ikke at følge reglerne for maskeret udbytte og blive beskattet af rådigheden af goder såsom fri bil- og/eller helårsbolig. Vælger kun den ene at følge lovgivningens forskrifter og opgive den fulde værdi af sin rådighed af maskeret udbytte, mens den anden afviger og undlader at opgøre værdien af sin rådighed heraf, er vi tilbage ved freeriderproblematikken. Den/de som vægrer sig mod at følge de skattemæssige regler og som konsekvens heraf bidrager relativt mindre til samfundet, men modtager en uændret del af dets goder, freerider således på de, som bidrager som foreskrevet. Det modificerede tankeeksperiment er stærkt forenklet i forhold til virkeligheden i og med det udelukkende koncentrerer sig om de to parter, A og B, og hvordan deres valg påvirker hinanden. Det giver derfor ikke et billede, som er direkte sammenligneligt med det, som eksisterer på nationalt plan, men beskriver ret godt de tendenser, som spiller ind.

I det ændrede beslutningsmatrix har A og B hver især mulighed for at følge lovgivningen og betale den skat, som matcher de goder, som de hver især har til rådighed, eller lade være, og dermed afvige fra reglerne. Afviger de begge fra lovgivningen, vil de hver få en værdi på '2' som følge heraf. Denne værdi afspejler det, som de 'sparer' ved at unddrage beskatningen af deres maskerede udbytte. Vælger derimod kun A at afvige fra lovgivningen, og dermed freeride på B, vil han modtage værdi af '4', da A 'sparer' sine '2', men stadig modtager en andel af samfundets goder. Den som bidrager til samfundet ved retmæssigt at blive beskattet af sin reelle rådighed, og dermed 'freerides' på afvigere, vil derimod miste efficiens. Han vil således stå tilbage med kun '1', da hans bidrag også kommer afvigere til gode. Betaler både A og B den skat, som ud fra et

²⁸⁰ Personal economics in practice, Edward P. Lazear & Michael Gibbs, 2007, s. 415

²⁸¹ Strategies and Games – theory and practice, Prajit K. Dutta, s. 11-12

samfundsmæssigt perspektiv forventes af dem, kan synergieffekterne optimere den samfundsmæssige efficiens i form af mere velfærd. Betaler både A og B således '2', vil de som følge heraf hver især få værdi svarende til '3' tilbage.²⁸²

	B betaler 2	B afviger
A betaler 2	De får begge 3	A får 1; B får 4
A afviger	B får 1; A får 4	De får begge 2

3.5.4.2.1 Fælles efficienssynspunkt

Hvis én afviger vil den samlede efficiens være 5, mens den samlede efficiens, hvis de begge afviger vil ligge på 4. Ud fra et fælles efficienssynspunkt vil der derfor ved det scenarie, hvor både A og B betaler, være 'mest at hente', da der her er bedst muligheder for at få gavn af synergieffekter. De vil således begge modtage '3' – dvs. '6' til sammen. I forhold til når både A og B afviger fra at betale, vil der pr. person altså være et afkast på '1' mere ved at betale. Når disse to scenarier stilles op overfor hinanden, vil der således være tale om en pareto-forbedring i velfærd, når begge betaler. Dette skyldes, at alle parter herved stilles bedre uden nogen stilles værre.²⁸³

Stiller man i stedet det samfundsmæssigt mest efficiente scenarie, hvor både A og B betaler og modtager en fælles værdi på '6', over for det scenarie, hvor én – eksempelvis A - afviger og modtager '4', mens B betaler og modtager '1', vil der ikke være tale om en pareto-forbedring. Det skyldes, at A går fra at modtage '4' til at modtage '3'. A bliver således ud fra et individuelt synspunkt stillet værre, når han betaler. Her vil i stedet være tale om Kaldor Hicks efficiens. Dette skyldes, at der samlet set foreligger en gevinst på '1', når både A og B begge betaler. B, der før modtog '1', vil således stige til '3' mens A, som modtog '4' vil falde til '3'. Kun A part er altså bedre stillet. Han er dog så meget bedre stillet, at han selvom han forærer B '1', og dermed holder ham skadesfri stadig har '2' tilbage, hvor han før havde '1'.²⁸⁴

²⁸² Public Finance and the American Economy, Neil Bruce, 2001, s. 62

²⁸³ Public Finance and the American Economy, Neil Bruce, 2001, s. 31

²⁸⁴ Public Finance and the American Economy, Neil Bruce, 2001, s. 55

3.5.4.2.2 Individuelt efficienssynspunkt

Ud fra et individuelt efficienssynspunkt er det en anden 'krydsning af beslutninger' i vores tankeeksperiment, der er at foretrække. Vælger man således alene at fokusere på eget udbytte, vil den foretrukne beslutning i matrixet være at afvige, og altså undlade at blive beskattet af sin rådighed af goder, mens den anden part betaler. Hermed opnås en individuel gevinst på 4. Der forelægger dog her, ligesom i det originale tankeeksperiment, en risiko for, at den anden part ligeledes afviger, hvilket vil medføre en nedsættelse af udbyttet. Ved beslutningstagen må der derfor indgå en afvejning af sandsynligheden for den anden parts tendens til at afvige.

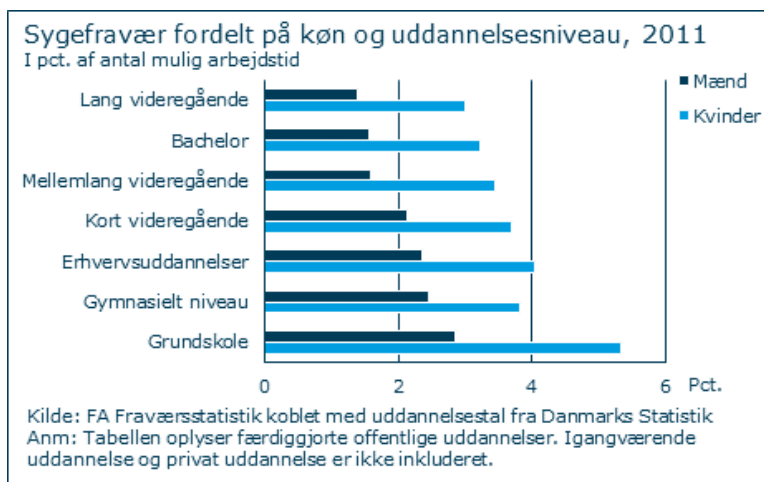
3.5.4.3 Konkret fortolkning af Prisoners Dilemma ift. maskeret udbytte

Ovenstående tankeeksperiment er stærkt forenklet i forhold til den konkrete problemstilling ved maskeret udbytte i og med, det udelukkende koncentrerer sig om de to parter, A og B, og hvordan deres valg påvirker hinanden. De tendenser, vi kan udlede af det, kan dog i vid udstrækning skaleres op og anvendes på nationalt plan til at beskrive den samfundsmæssige efficiens forbundet med behandlingen af maskeret udbytte.

En af de væsentlige forskelle på det afgrænsede tankeeksperiment og den reelle problemstilling ift. maskeret udbytte er muligheden for at overvåge. I en lille gruppe er det let og omkostningsfrit at indgå aftaler om, at alle bidrager for at opnå det samlet set største udbytte og overvåge hinandens overholdelse heraf. Muligheden herfor formindskes desto større en gruppe, der er tale om. På nationalt plan med flere millioner aktører er omkostninger herved lagt mere omfattende. Disse håndhævelses/transaktions-omkostninger må sammenlignes med de synergieffekter, som bl.a. jf. Prisoners Dilemma følger af samarbejde – i samfundsmæssig forstand samarbejde i form af de fælles skattemfinansierede investeringer, som kommer alle borgere til gode.

Disse synergieffekter, som i bund og grund udgør den offentlige sektors eksistensgrundlag, er betinget af et velfungerende skattesystem og er på samme måde som i teorien om Prisoners Dilemma afhængig af at folk samarbejder. Problemet er, som i teorien, at der, i og med der eksisterer en usikkerhed for hvorvidt andre aktører overholder reglerne, ingen sikkerhed er for, at synergieffekterne kan opnås. I en række tilfælde vil det derfor for den enkelte være mest efficient ikke at samarbejde.

De synergieffekter, som forklarer, hvorfor det offentlige beføjelse til at indkræve skatter kan være efficient på trods af, at få frivilligt ville foretage indbetalingerne, kan være mange. Et eksempel er opretholdelsen af den frie uddannelse. En ordning som sikrer, at alle omkostningsfrit kan tage en videregående uddannelse. Uden denne ordning ville mange, som ikke selv kunne finansiere deres uddannelse, ende op uden, da det er svært at forestille sig, at andre med større økonomisk råderum, frivilligt ville betale omkostningerne. Samfundets investering i uddannelse viser sig dog jf. OECD's publikation *Education at a Glance 2012*²⁸⁵ samlet set at være efficient både for den enkelte og for samfundet. Dette skyldes, at den investering, som dækkes af det offentlige, hentes ind igen i form af højtuddannedes forøgede virkning på væksten i BNP. Ligeledes konkluderes det i publikationen, at et højt uddannelsesniveau også gør det lettere at få og beholde et job. Der er således ikke alene gevinster ved et højt uddannelsesniveau men også besparelser i form af færre/kortere perioder på dagpenge/kontanthjælp. Desuden er sygefravær og de hertil hørende omkostninger, statistisk set, påvirket af uddannelsesniveauet. Personer med en længere videregående uddannelse har således et sygefravær, som er halvt så højt som en person, der udelukkende har færdiggjort sin grundskole. Se illustration nedenfor.²⁸⁶

Samlet set kan det konkluderes, at de forøgede indtægter og besparelser, som følge af det højere uddannelsesniveau, altså overgå investeringen. Det offentlige systems opretholdelse af den frie uddannelse er således samfundsmæssig efficient.

²⁸⁵ OECD: Uddannelse betaler sig, Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser, pressemeddelelse, 11.09.2012

²⁸⁶ Lavere sygefravær blandt højtuddannede, Finanssektorens Arbejdsgiverforenings pressemeddelelse, 08.11.2012, FAnet.dk

3.5.4.4 Delkonklusion

Ud fra ovenstående tankeeksperiment og fortolkning ift. maskeret udbytte kan vi udlede, at en forholdsvis stram lovgivning med en beskatning af den reelle værdi af rådigheden af aktiver som fri bil- og/eller helårsbolig vil kunne forøge den samfundsmæssige efficiens. Det kræver dog, at de enkelte aktører holder fokus på fælles efficiens i stedet for individuel, således at overvågningsomkostninger, håndhævelsesomkostninger og tab som følge af unddragelse minimeres.

3.5.5 Indflydelse på arbejdsudbuddet og forbruget

3.5.5.1 Reglernes indvirkning på substitutions- og indkomsteffekt

Det er vigtigt at se på substitutions- og indkomsteffekter for at kunne vurdere, hvorledes stramme eller lempelige regler ift. maskeret udbytte virker. Ved lempelige regler skal forstås, ingen eller få begrænsninger for at benytte virksomhedens goder (her fri bil og fri helårsbolig) privat. Disse skal sammenlignes med det nuværende regelsæt, som anses som stramme.

Der tages udgangspunkt i lempelige regler, hvor der ikke stilles strenge krav i forhold til begrebet maskeret udbytte, og ikke er nogen fare for at blive hårdt beskattet af fri bil eller fri helårsbolig. Denne situation vil give anledning til, at flere medarbejdere og ansatte hovedaktionærer vil benytte sig af virksomhedens goder i private anliggender. Dette vil i en række henseende have den samme indflydelse, som en lempelse af indkomstskatten da benyttelse af virksomhedsbetalte goder kan give besparelser i de private husholdninger. Det vil betyde, at medarbejdere får flere penge mellem hænderne. Der er mange meninger på Christiansborg om, hvor stor en effekt en lavere indkomstskat vil give, men overordnet set er partierne efterhånden enige om, at det vil give folk anledning til at arbejde mere. Flere økonomer er dog usikre på effekten, da substitutions- og indkomsteffekten kan trække arbejdsudbuddet i begge retninger.²⁸⁷

Substitutionseffekten kan forklares ved, at der substitueres arbejde i stedet for fritid, da det nu er mere rentabelt at arbejde. At få stillet private goder til rådighed vil automatisk give flere penge til andet forbrug. Det er uklart, om besparelsen har ligeså stor effekt, som en reel nedgang i indkomstbeskatningen, men den trækker i samme retning. Det antages, at

²⁸⁷ Skatter, incitamenter, arbejde, Jørgen Goul Andersen, CCWS, 2006, s. 2

medarbejderen/hovedaktionæren har lyst til at arbejde mere, når virksomheden er villig til at stille goder til rådighed for vedkommende. På baggrund af dette antages virksomheden at forvente et større engagement hos den ansatte. Den ansatte formodes som følge heraf at øge sin arbejdsindsats for at leve op til disse forventninger. Dermed opstår en effekt på baggrund af forventningerne (når de indfries af den ansatte) og substitutionseffekten.

Indkomsteffekten forstås ved, at man vælger at arbejdes mindre når indkomstskatten sættes ned. Forklaringen på dette er, at man kan arbejde mindre og få det samme udbetalt, som før skattnedsættelsen.²⁸⁸ Det antages, at en besparelse pga. rådigheden over private goder kan have den samme effekt på den ansatte. Ved besparelse i privatsfæren kan vedkommende vælge at arbejde mindre og samtidig have det samme beløb til rådighed. I forhold til denne besparelse er det nødvendigt at medtage, at en medarbejder med høj sandsynlighed ikke får lov til at arbejde mindre, når de får stillet en eller flere goder til rådighed. Det skal gerne give mening for virksomheden at betale for sine ansattes goder.

Overordnet set vil en lempelse af reglerne medføre, at substitutionseffekten er stærkere end indkomsteffekten. Den ekstra værdi (i form af betalte goder), der gives til medarbejderen/hovedaktionæren, er tæt knyttet til en forventning om en øget arbejdsindsats. Arbejder en ansat meget, vil virksomheden altså være mere villig til at betale vedkommendes goder, og på den måde skabe gevinst for både den ansatte, virksomheden og staten. Strenge (nuværende) regler antages ved sammenligningen med det lempeligere regelsæt at have samme effekt som en skattestigning, hvilket vil sige en modsatrettet effekt. Lempelige regler vil derfor give de forskellige aktører et større incitament til, at arbejde mere end ved de strammere, nuværende regler.

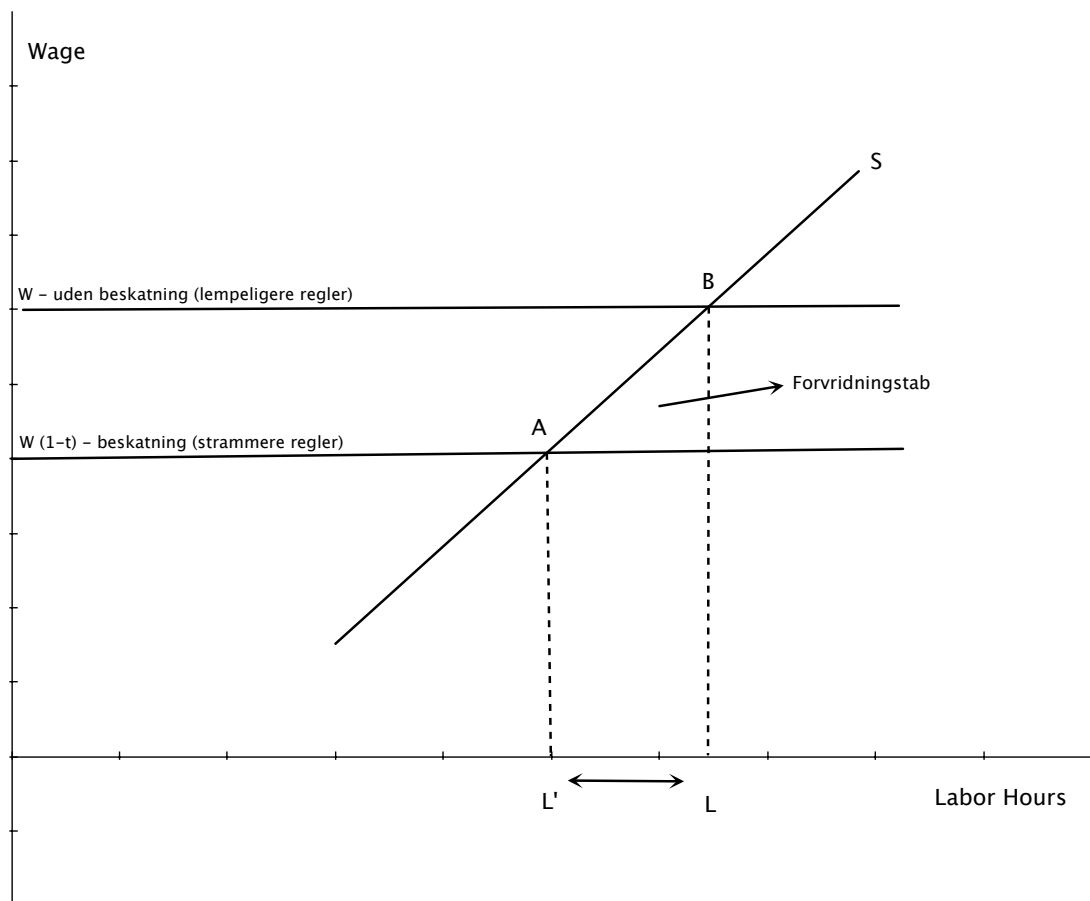
3.5.5.2 Arbejdsudbud og forbrug

For at vurdere om LL §§ 2, 16 og 16 A er efficiente, eller om de bør være formuleret anderledes, er det vigtigt at se på reglernes indflydelse på arbejdsudbud og forbrug. Dette afsnit tager udgangspunkt i ovenstående afsnit 'Reglernes indvirkning på substitutions- og indkomsteffekt', hvor det blev fastslået, at en behandling af maskeret udbytte ud fra et stramt regelsæt vil have en effekt, der sammenlignet med en behandling ud fra et lempeligere regelsæt, trækker i samme retning som en skattestigning.

²⁸⁸ Skatter, incitamenter, arbejde, Jørgen Goul Andersen, CCWS, 2006, s. 2

3.5.5.2.1 Indflydelsen på arbejdsudbuddet

Først gennemgås indflydelsen på arbejdsudbuddet ved skat på diverse benyttede goder som f.eks. fri bil og fri helårsbolig. Nedenstående graf illustrerer effekten af skatten.²⁸⁹

Punktet A illustrerer, hvor meget folk er villige til at arbejde ved et stramt regelsæt, hvor de bliver hårdt beskattet når de benytter sig af virksomhedens goder i private sammenhænge. Punktet B illustrerer situationen ved et lempeligere regelsæt. De to forskellige regelsæt giver hver deres incitament til at arbejde, og denne forskel er illustreret ved nedgangen i arbejdstimer $L \rightarrow L'$ ved at gå fra et lempelige regelsæt til et strammere regelsæt. Som ved en reel indkomstskat er der her tale om at der substitueres mellem arbejde og fritid, som beskrevet i ovenstående afsnit 'Reglernes indvirkning på substitutions- og indkomsteffekt'.

²⁸⁹ Public Finance and the American Economy, Neil Bruce, 2001, s. 431 – Tegnet i OmniGraphSketcher

Grafen og teorien opretholdes ved den tese, at arbejdstagerne selv har fri mulighed for at vælge, hvor meget de er villige til at arbejde. Ved at give virksomheder mulighed for at stille goder som f.eks. fri bil og fri helårsbolig til rådighed for hovedaktionærer og medarbejdere, uden at de bliver beskattet hårdt heraf, kan der gives incitament til at øge arbejdsindsatsen til gavn for virksomheden.²⁹⁰ Det ses, at der opstår et forvridningsstab - også kaldet et dødvægtsstab - ved de strammere regler, fordi de medfører en nedgang i arbejdsudbuddet.

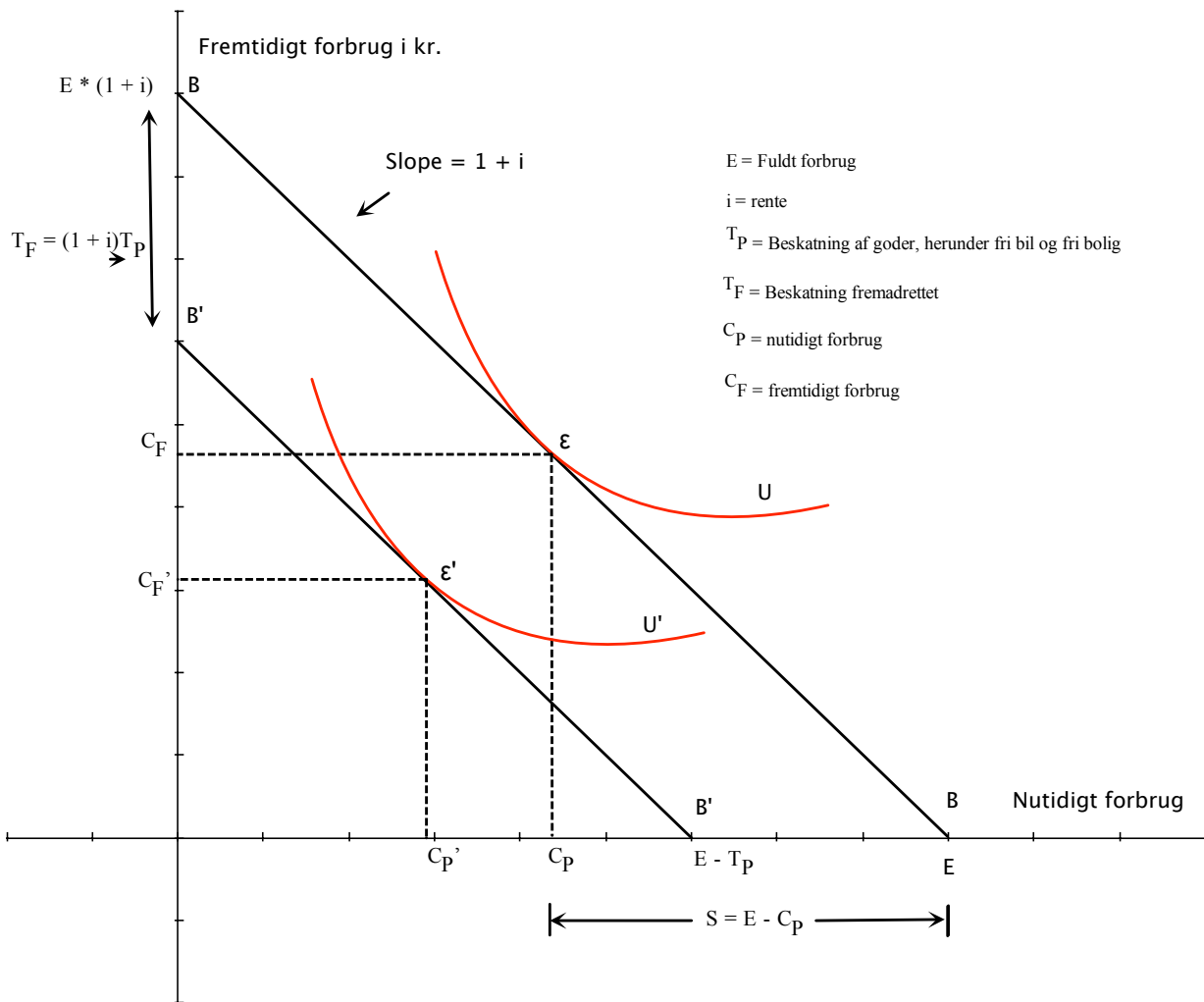
3.5.5.2.2 Indflydelsen på forbruget

Forskellen i reglerne og forskellen i skattepresset vil have indflydelse på det samlede forbrug. Udannelsesniveau, levetid, sundhedsforhold og BNP pr. indbygger er måleindikatorer for velfærd. Den danske velfærdsstat giver ret til en vis økonomisk velstand og til at nyde et bekvemt liv i overensstemmelse med samfundets normer.²⁹¹ For at vores velfærdssamfund kan opretholdes er det vigtigt, at der bliver lagt mange timer på arbejdspladserne, og at forbruget holdes højt. I nedenstående graf illustreres reglernes effekt på forbruget på kort og lang sigt.²⁹²

²⁹⁰ Public Finance and the American Economy, Neil Bruce, 2001, s. 425

²⁹¹ Gyldensdals Store Danske Encyklopædi, Velfærdsstat

²⁹² Public Finance and the American Economy, Neil Bruce, 2001, s. 437 - tegnet i OmniGraphSketcher

Ovenstående graf viser resultatet af en forhøjet indkomstskat og indflydelsen på forbruget. Vi har tidligere fastslået, at beskatning af diverse goder som fri bil og fri helårsbolig har nogenlunde samme indflydelse som en indkomstskat. Hvis reglerne blev lempet, ville vi se et skift i forbrugskurven fra $B' \rightarrow B$, og ved strammere regler (mere skat) ville forbruget flade mere ud og skifte fra $B \rightarrow B'$ og medføre et skift i forbruget fra $\epsilon \rightarrow \epsilon'$. Ved lempeligere regler kan det ses, at der vil være mere forbrug C_P, C_F sammenlignet med strammere regler, hvor forbruget vil være til C_P', C_F' .

Ved tabt fortjeneste eller ved en mindre nettoløn reagerer folk ved at spare op. Dermed formindskes forbruget fremadrettet. Ovenstående graf underbygges af livscyklus-teorien, der forklarer, hvordan forbrugere vælger at forbruge. Forbrugere arbejder og tjener penge, men må også tage højde for en

fremtid, hvor de er pensionerede og gerne skal have mulighed for at opretholde et vist forbrug.²⁹³ Det ses på grafen, at et højere skattetryk har indflydelse både på det nuværende, men også på fremtidige forbrug, hvilket taler imod strammere regler og for en lempeligere formulering af de nuværende regler i LL §§ 2, 16 og 16 A.

3.5.5.3 Delkonklusion

I forhold til substitutions- og indkomsteffekten vil en lempelse af reglerne for maskeret udbytte med en lempeligere beskatning af goder som eksempelvis fri bil og fri helårsbolig til følge medføre en stærkere substitutionseffekt og dermed et øget arbejdsudbud. Derudover vil et lempeligere regelsæt have positiv indflydelse på forbruget på både kort og langt sigt.

²⁹³ Public Finance and the American Economy, Neil Bruce, 2001, s. 436-438

Kapitel 4 Integreret afsnit

4.1 Indledning

I den juridiske del af opgaven er gældende ret - de lege lata - ved en retsdogmatisk analyse belyst ud fra en fortolkning af regulering, retspraksis og administrativ praksis. I opgavens økonomiske del er incitamenter, omkostninger og efficiens analyseret på baggrund af en række forskellige teorier og modeller.

I modsætning til den juridiske del vil dette afsnit tage et retspolitisk udgangspunkt og vil på basis af både det juridiske og økonomiske afsnit munde ud i en vurdering af, om gældende ret bør ændres og i givet fald hvordan – de lege ferenda.²⁹⁴

4.2 De lege lata

På baggrund af den juridiske analyse kan det konkluderes, at de nuværende regler i LL §§ 16 og 16 A vedrørende maskeret udbytte udgør et stramt og kompliceret sæt skatteregler i forhold til fri bil og fri helårsbolig. Overordnet set skelnes der mellem ansatte med eller uden bestemmende indflydelse og hovedaktionærer, som enten er ansat eller ikke-ansat. Disse forhold har indflydelse på, om en person skal beskattes på den ene eller anden måde. Begrebet 'Maskeret udbytte' er knyttet til aktionærer, som trækker udbytte ud af selskabet uden om skattelovgivningen. Dette kan ift. fri bil og fri helårsbolig ske ved ikke at opgøre rådigheden heraf. Når personer i almindelige ansættelsesforhold får stillet et gode til rådighed, skal de som udgangspunkt også beskattes heraf. Situationen ligner, men falder dog ikke under termen, 'Maskeret udbytte', da det ikke er udbytte, men lønindkomst, der maskeres.

I forhold til fri helårsbolig vil ansatte uden bestemmende indflydelse, der får stillet helårsbolig til rådighed af virksomheden, som udgangspunkt blive beskattet af markedslejen. Undtagelser hertil vil være ansatte som anses for rejsende. Ved den nuværende model sættes markedslejen ud fra Skatteministeriets vejledende satser, der fra d. 1. januar 2013 afskaffes til fordel for en model, hvor markedsværdien bedømmes ud fra den faktiske markedsværdi. Dette vil reelt være en skattestigning. Ved tjenesteboliger eller ved lejeboliger med fraflytningspligt kan der ske afslag i

²⁹⁴ Retskilder og retsteorier, Ruth Nielsen og Christina D. Tvarnø, 2008, s. 430

værdien. Arbejdsgiveren har pligt til at indberette til SKAT. Ansatte hovedaktionærer og andre med bestemmende indflydelse på egen aflønning skal som udgangspunkt beskattes af fri helårsbolig på samme vis, som hvis det var et personalegode. Hovedaktionærer, som ikke er ansat i virksomheden, skal udbyttebeskattes efter LL § 16 A, stk. 6. Beskatningsgrundlaget skal, hvad angår hovedaktionærer, beregnes anderledes. Den fri helårsbolig skal således beskattes med 5% af værdien og skal beskattes som personlig indkomst uanset, om det er udbytte eller lønindkomst. Virksomheden har ikke fradragsret for udbetalt udbytte. Ved maskeret udbytte i form af salg til underpris eller overpris skal korrektionen ske således, at handlen justeres til at opfylde armslængdevilkårene i LL § 2.

Ligesom ved fri helårsbolig skal fri bil beskattes. Dette sker for ansatte jf. LL § 16, stk. 4, når godet helt eller delvist benyttes privat. For hovedaktionærer, som modtager udbytte i form af fri bil jf. LL § 16 A, stk. 6, skal udbyttet beskattes som personlig indkomst jf. PSL § 4 a, stk. 2. Beskatning af fri bil vil ske i forhold til den periode, vedkommende har haft bilen til rådighed. Undtagelser hertil er bl.a. 60 dages reglen og 25 gange-reglen. I forhold til visse gulpladebiler er planlagt en opblødning af reglerne, der åbner op for muligheden for at anvende firmabiler privat mod betaling af en dagsafgift. Desuden har chauffører og medarbejdere med kundeopsøgende aktivitet dispensation til at køre til og fra hjemmet, uden at der sker beskatning af dette.

4.3 Økonomisk evidens

I det økonomiske afsnit bedømmes den nuværende lovgivning ud fra en række økonomiske teorier og modeller. Disse teorier og modeller bruges til at sammenligne den nuværende lovgivning i forhold til maskeret udbytte, som klassificeres som værende stram, med et lempeligere regelsæt. Derudover analyseres tendenser og effekter, der trækker i hver sin retning.

Der tages ved den økonomiske behandling udgangspunkt i, at lovgrundlaget ikke fuldstændigt stringent styrer personers ageren, men derimod opstiller samfundets normer. Disse normer har indflydelse på individets adfærd. Det er derfor af stor vigtighed, at reglerne er udformet på den mest hensigtsmæssige måde med henblik på at skabe så stor værdi i samfundet som muligt. Vedrørende maskeret udbytte er reglerne sanktionsbetingede. Overtrædelse af dem vil således ved pågribelse medføre beskatning og i enkelte tilfælde straf. Reglerne har en præventiv effekt, men effekten er tilsyneladende ikke stærk nok, når overskridelse af reglerne alligevel forekommer.

Private goder kan fungere som incitament for direktører og nøglemedarbejdere til at arbejde hårdere og dermed skabe større værdi for deres arbejdsgivere. Det gælder, uanset om det er små og mellemstore virksomheder eller store børsnoterede virksomheder. Goder betalt af virksomheden kan skabe en hensigtsmæssig fleksibilitet for virksomheden og dens medarbejdere ligesom det sparede private forbrug, kan motivere .

Beslutningstageres adfærd kan vurderes ud fra en behavioralistiske tilgang og en psykologisk, økonomisk analyse. Overordnet set er mennesket kognitivt begrænset, herunder rationelt begrænset, har begrænset vilje og en begrænset egeninteresse. Begrænsningerne analyseres på baggrund af menneskers heuristik, framing-modellen og Kahnemans undersøgelse af menneskers overdrevne optimisme. På baggrund af den behavioralistiske tilgang finder vi således ud af hvilke faktorer, der spiller ind ved beslutningstagen ift. maskeret udbytte. Beslutninger om at overtræde skattelovgivningen og maskere sit udbytte vil i en række tilfælde være baseret på et mangelfuldt informationsgrundlag, hvor de negative samfundsmæssige effekter af ikke at bidrage udelades. Ligeledes kan en manglende beregning af den skattemæssige konsekvens ved pågribelse føre til, at forhastede beslutninger tages. Sådanne mangelfulde beslutningsgrundlag kan være et udtryk for en urealistisk optimisme ift. risikoen for pågribelse.

Et perfekt skattesystem er efficient, rimeligt og kan opretholdes ved proportionale omkostninger. Det danske velfærdssamfund er struktureret således, at det vil være umuligt at undgå en forholdsvis stor skattemæssig byrde. Noget af den samlede skattebyrde kan mindskes ved en omallokering af skatten. Ønsket om rimelighed i skattesystemet i overensstemmelse med begrebet 'Vertical equity', er med til at gøre systemet komplekst og mindre økonomisk efficient. Ved et stramt regelsæt er der store omkostninger forbundet med skatteunddragelser og skattesvig samt høje administrations- og håndhævelsesomkostninger.

Ud fra et 'coasiansk' synspunkt vil det samfundsmæssigt være mest efficient i videst mulige omfang at undgå transaktionsomkostninger. I forhold til vores økonomiske analyse er der flere forhold, der taler for, at et lempeligere regelsæt i overensstemmelse med Coases vision vil skabe større samfundsmæssig efficiens. Dels vil der ved en lempeligere lovgivning, som gennemgået i afsnittet om freerider-problematikken, være et mindre incitament til at overtræde lovgivningen ift. maskeret udbytte. Det samfundsmæssige tab herved vil således minimeres. Det samme vil administrations- og håndhævelsesomkostninger.

Teorien om prisoners dilemma taler for en opretholdelse af den stramme lovgivning ift. maskeret udbytte. Det gør den ud fra en forventning om, at den samfundsmæssige efficiens vil stige som følge af de synergieffekter en høj skat medfører. Problemet i forhold til denne teori er, at synergieffekterne forsvinder, når aktørerne har individuel efficiens for øje i stedet for kollektiv efficiens. Risikoen herfor må ved vurderingen, af hvilket regelsæt, der er at foretrække, sammenholdes med den efficiens et lempeligere regelsæt kan frembringe.

Reglernes udformning har indflydelse på substitutions- og indkomsteffekten. Set i lyset af dette vil et lempeligere regelsæt samlet set medvirke til en stærkere substitutionseffekt, og det vil derfor øge arbejdsudbuddet. Et lempeligere regelsæt vil desuden have en positiv indflydelse på forbruget både på kort og lang sigt. I den nærmere gennemgang af arbejdsudbuddet ses det, at strammere regler vil medføre et forvridningstab. Dette kommer til udtryk i form af en nedgang i arbejdsudbuddet.

4.4 De lege ferenda

I forhold til den retspolitiske analyse er det først og fremmest nødvendigt at have for øje, at det danske velfærdssystem ikke kan fungere uden en relativt tung skattebyrde. Reglerne skal, udover at inddrive skatter, være tilrettelagt på en sådan måde, at de bidrager til at skabe efficiens og fleksibilitet.

Over halvdelen af det offentlige budget på 450 mia. kr. betales af virksomhederne i form af andre skatter end selskabsskatten. Denne udgør 'kun' ca. 40 mia. kr. På samme tid er mange virksomheder 'flygtet' fra landet, da forholdene ikke vurderes at være konkurrencedygtige. Blandt andet på grund af skattereglerne.²⁹⁵ En ændring af regelsættet med henblik på at forøge den samfundsmæssige efficiens bør derfor overvejes.

LL §§ 16 og 16 A har direkte indflydelse på, hvorledes ansatte og hovedaktionærer beskattes. Bestemmelserne har dog også konsekvenser for virksomhederne, da det må forudsættes, at virksomhederne uanset beskatningsniveauet vil stille medarbejderne ens. Omkostninger til beskatning berører således virksomhederne indirekte. En privat anvendelse af eksempelvis firmabiler kan være i virksomhedens interesse, da det kan øge de ansattes fleksibilitet. Med en stram beskatning af den privatmæssige brug vil medarbejdere i højere grad undlade at anvende

²⁹⁵ Virksomheder bidrager med mere end selskabsskat, Management rådgiverne, .mr.di.dk

sådanne aktiver privat. I forhold til indkomst- og substitutionseffekten vil et lempeligere regelsæt give anledning til øget arbejdsudbud og et deraf følgende større forbrug. Begge disse faktorer påvirker virksomhederne positivt. Dels vil de bevirke, at de ansatte arbejder mere ligesom et større forbrug, vil skabe en større efterspørgsel, hvormed der vil blive behov for et større udbud af varer, tjenesteydelser mm.

Hvad angår fleksibilitet må formodningsreglen for privat anvendelse af firmabiler, som oftest kun kan afkræftes vha. et detaljeret kørselsregnskab siges at være alt andet end fleksibel. At pålægge visse medarbejdere og hovedaktionærer at bogføre enhver kørsel for at undgå beskatning koster arbejdstimer og er med til at sænke effektiviteten. Formodningsreglen bør for at undgå tab af efficiens kunne afkræftes fyldestgørende på anden vis. Alternativt skulle den i alle henseende 'vendes', så udgangspunktet altid var, at firmabilen ikke var anvendt privat.

På baggrund af vore analyser vurderer vi, at de positive effekter af et lempeligere regelsæt ift. maskeret udbytte, vil overgå de positive effekter af et stramt regelsæt, som det vi kender idag. I en optimal verden vil synergieffekterne ved en høj beskatning og en deraf følgende stor offentlig sektor være at foretrække. Som nævnt ovenfor og i afsnittet om 'Prisoners dilemma' minimeres disse synergieffekter dog som følge af nogle borgers fokus på individuel efficiens. Ligeledes vil de transaktionsomkostninger, som en stram lovgivning ift. maskeret udbytte medfører, minimere synergieffekterne.

Goder, som fri bil og fri helårsbolig bør beskattes lempeligere. En fuldstændig afskaffelse af beskatningen heraf vil føre til, at al indkomst udbetales i naturalier. Dette er således ikke ønskeligt. Vi foreslår i stedet, at man beskatter den faktiske brug af fri bil og fri helårsbolig frem for rådigheden heraf. På denne måde vil man undgå den uproportionelle beskatning, der forelægger, når aktiver, der primært er erhvervsmæssige, anvendes privat. En sådan model vil derfor synes mere fair samtidig med, at den vil forhøje fleksibilitet og incitament for alle parter. Ligeledes vil en sådan lempelse, som påvist, øge arbejdsudbuddet og forbruget. Hvad angår antallet af 'freeridere' i form af personer der benytter sig privat af virksomhedsgoder, må dette også antages at ville falde. Dette vil være en konsekvens af, at en minimal anvendelse ikke vil medføre de samme uproportionelle skattemæssige konsekvenser, som det er tilfældet, ved beskatning af rådighed. Således vil dem, der benytter deres erhvervsmæssige aktiver minimalt, i stedet for at overtræde reglerne i langt højere grad forventes, at lade sig beskatte af deres faktisk brug. Dette vil således også være en efficient løsning

Ved en beskatning af brug i stedet for rådighed, vil det præventive element ift. overtrædelse blive væsentligt forringet, i og med konsekvensen vil udgøre beskatning af den opdagede brug i stedet for (som nu) rådighed for hele året. Dette skal sammenholdes med besværet med at pågribe dem, der anvender virksomhedernes aktiver privat men ikke lader sig beskatte, og hvis de pågribes påvise omfanget af deres brug. Disse forhold kan udgøre et problem. Vi vil derfor indrette lovgivningen, så den påregnede brug indberettes på forhånd, således at personer der pågribes i overtrædelse stadig beskattes af et års rådighed som følge af en formodning om, at brugen ikke udgør et enkeltstående tilfælde. Denne formodning bør selvfølgelig kunne afkræftes med en fyldestgørende dokumentation for den private benyttelses omfang.

Kapitel 5 Konklusion

5.1 Konklusion

Danmark har et af verdens mest omfattende velfærdssamfund, hvor begrebet 'fattig' skal ses i en hel anden kontekst sammenlignet med andre lande. Velfærdssamfundet udgør for de fleste danskere en selvfølgelighed. I løbet af de sidste år har der dog været et stigende fokus på vores konkurrenceevne, som er dalende. De skattemæssige reglers udformning kan være medvirkende hertil. De bør således tages op til genovervejelse.

Opgaven har fokus på skattereglerne ift. fri bil og fri helårsbolig for både hovedaktionærer og ansatte. Der tages udgangspunkt i de nuværende regler. LL §§ 2, 16 og 16 A udgør et stramt regelsæt, der pålægger skat på stort set alle former for privat anvendelse af virksomhedens aktiver.

I tråd med vores problemformulering har vi i den juridiske del af opgaven belyst og analyseret gældende ret i forhold til maskeret udbytte med henblik på fri bil og fri helårsbolig. I forhold til fri bil står det klart, at al privat anvendelse skal beskattes. Der er en række undtagelser hertil – blandt disse 60 dages reglen og 25 gange reglen. Desuden har chauffører og kundeopsøgende sælgere mulighed for i et begrænset omfang at anvende firmabiler til kørsel mellem hjem og arbejde uden at blive beskattet heraf. For disse gælder desuden en formodning for at bilen ikke anvendes privat på trods af, at den parkeres på hjemadressen. For alle andre er formodningen omvendt således, at privat brug skal afkræftes. Dette kræver som regel et kørselsregnskab. Det er rådigheden og ikke brugen, der udgør beskatningsgrundlaget. En bil som står til rådighed men ikke anvendes er således skattepligtig.

Hvad angår fri helårsbolig skal også privat rådighed heraf beskattes. Der sondres mellem ansatte og hovedaktionærer. Ansatte beskattes af markedslejen, mens hovedaktionærer årligt beskattes af 5% af ejendommens værdi. Alle værdiansættelser skal følge armslængdeprincippet i LL § 2. Der kan undtages fra beskatning, hvis betingelserne i rejsebegrebet i LL § 9 A er opfyldt. Desuden kan der opnås nedslag i skatten på henholdsvis 10% og 30% ved lejeboliger med fraflytningspligt og tjenesteboliger. Ansatte med bestemmende indflydelse på egen aflønningsform skal skattemæssigt behandles som hovedaktionærer.

Den økonomiske del af opgaven søger en vurdering af, hvor vidt LL §§ 2, 16 og 16 A er med til at fremme eller hæmme den samfundsmæssige efficiens. Det viser sig på baggrund af Kahneman og

Schleifers studier, at det ligger til menneskets natur at træffe beslutninger ud fra deres egen heuristik og overdrevne optimisme. Dette udgør ikke altid et hensigtsmæssigt beslutningsgrundlag. Det er med til at forklare, hvorfor reglerne for maskeret udbytte overtrædes. En anden forklaring hertil kan være at mennesker jf. teorien 'Prisoners dilemma' har øget fokus på egen vinding frem for samfundsmæssig efficiens.

Goder såsom fri bil og fri helårsbolig, der stilles til rådighed for hovedaktionærer og medarbejdere er med til at fremme den enkeltes motivation, og vil i sidste ende være med til at øge arbejdsudbuddet. Et øget arbejdsudbud har gavnlig effekt på den samfundsmæssige efficiens. Desuden vurderes det, at en lempelse af lovgivningen ift. maskeret udbytte på baggrund af indkomst- og substitutionseffekten ligeledes vil påvirke arbejdsudbuddet positivt. Dette vil også have en positiv indflydelse på forbruget både på kort og langt sigt.

Den nuværende lovgivning ift. maskeret udbytte er som næsten al skatteret komplekst udformet. På baggrund heraf vurderes det, at administrations- og håndhævelsesomkostninger antager en størrelse, der ikke er hensigtsmæssig jf. proportionalitetsprincippet. Denne vurdering underbygges af Ronald H. Coase, som mener, at lovgivning skal udformes, så den fremmer de frie markeds kræfter og minimerer transaktionsomkostninger.

Noget skal dog gøres for at minimere udgifterne til såkaldte 'freeridere', der nyder af samfundet uden selv at bidrage. Ift. denne opgaves problemstilling er 'freeridere' personer, der anvender virksomhedsgoder privat uden at blive beskattet heraf. De måder man kan modarbejde dette problem på er gennem en svækkelse af incitamentet eller en øget håndhævelse. En måde at svække incitamentet til at 'freeride' er ved at lempe lovgivningen. Samlet set må det konkluderes, at den økonomiske analyse af problemstillingen taler for en sådan lempelse.

For at skabe mest mulig samfundsmæssig efficiens skal reglerne altså lempes. De skal dog ikke afskaffes, da det må antages at ville medføre, at al indkomst blev overført i naturalier. I stedet foreslås, at der beskattes på baggrund af faktisk anvendelse af aktiver som fri bil og fri helårsbolig i stedet for rådigheden heraf. En sådan beskatning vil i langt højere grad leve op til proportionalitetsprincippet og vil skabe øget samfundsmæssig efficiens.

Litteraturliste

Juridisk litteratur

Bøger

- Bundgaard, Jacob; Kersel, Malene; Langhave Jeppesen, Inge; Pedersen, Jan; Pedersen Susanne; Siggaard, Kurt og Winther-Sørensen, Kurt. 2009. *Skatteretten 1*. Forlaget Thomson Reuters. 5. Udgave.
- Bundgaard, Jacob; Kersel, Malene; Langhave Jeppesen, Inge; Pedersen, Jan; Pedersen Susanne; Siggaard, Kurt og Winther-Sørensen, Kurt. 2009. *Skatteretten 2*. Forlaget Thomson Reuters. 5. Udgave.
- Askholt, Steen; Bolander, Jane; Engsig, John; Madsen, Liselotte og Michelsen, Aage. 2011. *Lærebog om indkomstskat*. Jurist- og Økonomforbundets Forlag. 14. Udgave.
- Nielsen, Ruth og Tvarnø, Christina D. 2008. *Retskilder & Retsteorier*. Jurist- og Økonomforbundets Forlag. 2. Reviderede udgave.
- Borup Madsen, Dorte; Melchior Ebbe og Staugaard, Jens; 2011 Danske Revision. *Biler – Skat og moms 2011/2012*. Revitax /Thomson Reuters Professional A/S. Danskrevision.dk
- OECD Publishing. 2010. *OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2010*. Organization For Economic Co-operation And Development (OECD)

Artikler

- Christensen, Hans Mølgaard. 2003. *Skatteberegningsreglerne gennem 100 år* . SR-skat.
- Velfærdskommisionen. 2004. *Fremtidens velfærd kommer ikke af sig selv*.
- Skatteministeriets publikationer. 2009. Fakta om skattesystemet (skm.dk)
- Dansk Revision. 2011/2012. *Biler – Skat og moms*.
- Schøler, Mette Kruhl. August 2012. *Mulighed for privat benyttelse af gulpladebiler mod betaling af dagsafgift*. KPMG.dk
- Holme, Jacob; Kierans, John Cederskjold og Rasmussen, Joan Faurskov. September 2012. *Ny EU godkendelse giver mulighed for privatbenyttelse af gulpladebiler under 3 tons*. pwc.dk
- Erenbjerg, Søren og Kierans, John Cederskjold. September 2012. *Højere skat af fri helårsbolig*. pwc.dk
- Kanberg, Anders. 2010. *Slip for beskatning af fri bil – Transport*. Business.dk

- Nyborg, Simon. 2011. *Sådan beskattes fri bolig – Bolig*. Business.dk
- Larsen, Niels-Henrik. 1996. *Fri firmabil af fuldmægtig Nils-Henrik Larsen*. Told- og Skattestyrelsen, TfS 1996, 489

Internetsider

- www.kpmg.dk
- www.pwc.dk
- www.skm.dk
- www.skat.dk
- www.velfaerd.dk
- www.magnus.dk
- www.fm.dk
- www.karnovgroup.dk
- www.folketinget.dk
- www.retsinformation.dk

Love

- Lov om Danmarks Riges Grundlov (Grundloven), lov nr. 169 af 05/06/1953
- Lov om Indkomst- og Formueskat til Staten (Statsskatteloven), lov nr. 149 af 10/04/1922
- Bekendtgørelse af lov om påligningen af indkomstskat (ligningsloven), lovbekendtgørelse nr. 1017 af 28/10/2011
- Lov om ændring af ligningsloven og forskellige andre love, lov nr. 1382 af 28/12/2011
- Bekendtgørelse af lov om den skattemæssige behandling af gevinst og tab ved afståelse af aktier m.v. (aktieavancebeskatningsloven), lovbekendtgørelse nr. 796 af 20/06/2011
- Bekendtgørelse af lov om indkomstskat for personer m.v. (personskatteloven), lovbekendtgørelse nr. 143 af 08/02/2011
- Bekendtgørelse af lov om indkomstbeskatning af aktieselskaber m.v. (selskabsskatteloven), lovbekendtgørelse nr. 1082 af 14/11/2012
- Bekendtgørelse af lov om fusion, spaltning og tilførsel af aktiver m.v. (fusionsskatteloven), lovbekendtgørelse nr. 1120 af 14/11/2012

Bekendtgørelser

- Bekendtgørelse om indberetningspligter m.v. efter skattekontrollloven, bekendtgørelse nr. 1315 af 15/12/2011

Cirkulærer

- Cirkulære om ligningsloven, cirkulære nr. 72 af 17/04/1996 om ligningsloven – ændret ved CIR nr. 17 af 01/03/2002.

Vejledninger

- Skatteministeriets juridiske vejledning. 2012. Den juridiske vejledning 2012-2, 6. Udgave, skat.dk
- Skatteministeriets momsvejledning. 2012. Momsvejledningen 2012-2, skat.dk
- OECD Council. 2010. OECD's Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations, oecd.org

Redegørelser

- TfS 1995, 176, Skatteministeriets redegørelse for beskatning af lejlighedsgaver af 11.01.1995

Domme

Tidsskrift for Skat og Afgifter (TfS)

- TfS 1998, 199 H, Højesterets dom af 11.02.1998
- TfS 1996, 426 Ø, Østre Landsrets dom af 01.05.1996
- TfS 1997, 557 ØLD, Østre Landsrets dom af 16.06.1997
- TfS 1999, 28 Ø, Østre Landsrets dom af 20.11.1998
- TfS 1999, 952 ØLD, Østre Landsrets dom af 10.11.1999

Skatteministeriet (SKM)

- SKM2003.336.HR, Højesterets dom af 27.06.2003
- SKM2005.138.HR, Højesterets dom af 01.03.2005
- SKM2006.481.HR, Højesterets dom af 30.06.2006
- SKM.2007.153.HR, Højesterets dom af 07.02.2007
- SKM2008.534.HR, Højesterets dom af 09.06.2008
- SKM2009.239.HR, Højesterets dom af 11.02.2009
- SKM2001.418.VLR, Vestre Landsrets dom af 08.05.2001
- SKM2003.53.VLR, Vestre Landsrets dom af 24.01.2003
- SKM2003.154.VLR, Vestre Landsrets dom af 21.03.2003
- SKM2003.585.VLR, Vestre Landsrets dom af 03.12.2003
- SKM2008.454.VLR, Vestre Landsrets dom af 08.05.2008

- SKM2009.247.VLR, Vestre Landsrets dom af 12.09.2009
- SKM2005.503.ØLR, Østre Landsrets dom af 02.12.2005
- SKM2007.88.ØLR, Østre Landsrets dom af 26.10.2006
- SKM2007.343.ØLR, Østre Landsrets dom af 27.04.2007
- SKM2009.93.ØLR, Østre Landsrets dom af 09.01.2009
- SKM2009.126.ØLR, Østre Landsrets dom af 29.01.2009
- SKM2010.784.ØLR, Østre Landsrets dom af 27.04.2010
- SKM2007.826.BR, Byrettens dom af 30.10.2007
- SKM2010.452.BR, Byrettens dom af 11.03.2010
- SKM2011.2.BR, Byrettens dom af 15.10.2010

Landsskatteretsafgørelser

Tidsskrift for Skat og Afgifter (TfS)

- TfS 1997, 745 LSR, Landsskatterettens afgørelse af 23.05.1997
- TfS 1998, 698, Landsskatterettens afgørelse af 24.06.1998
- TfS 1999, 32 LSR, Landsskatterettens afgørelse af 13.10.1998
- TfS 2007, 268, Landsskatterettens afgørelse af 24.11.2006

Skatteministeriet (SKM)

- SKM2002.255.LR, Landsskatterettens afgørelse af 23.04.2002
- SKM2002.369.LSR, Landsskatterettens afgørelse af 21.05.2002
- SKM.2003.455.LSR, Landsskatterettens afgørelse af 02.06.2003
- SKM2004.245.LSR, Landsskatterettens afgørelse af 11.05.2004
- SKM2004.417.LSR, Landsskatterettens afgørelse af 14.10.2004
- SKM2005.437.LSR, Landsskatterettens afgørelse af 13.09.2005
- SKM2007.146.LSR, Landsskatterettens afgørelse af 28.02.2007
- SKM2008.596.LSR, Landsskatterettens afgørelse af 11.07.2007
- SKM2007.903.LSR, Landsskatterettens afgørelse af 26.11.2007
- SKM2007.930.LSR, Landsskatterettens afgørelse af 05.12.2007
- SKM2009.731.LSR, Landsskatterettens afgørelse af 09.11.2009
- SKM2010.413.LSR, Landsskatterettens afgørelse af 29.04.2010
- SKM2011.771.LSR, Landsskatterettens afgørelse af 03.11.2011

Skatterådet (Ligningsrådets) og Told & Skats udtalelser
Tidsskrift for Skat og Afgifter (TfS)

- TfS 1991, 467 LR, Ligningsrådets udtalelse af 24.09.1991
- TfS 1996, 487, Told og Skats udtalelse af 08.05.1996
- TfS 1997, 738, Told og Skats udtalelse af 23.09.1997
- TfS 1999, 418, Skatteministerens svar på to spørgsmål vedrørende beskatning af firmabil af 26.04.1999
- TfS 2011, 933, Skatterådets udtalelse af 25.10.2011
- TfS 2012, 128, Skatterådets udtalelse af 24.01.2012

Skatteministeriet (SKM)

- SKM2001.424.LR, Ligningsrådets udtalelse af 18.09.2001
- SKM2002.228.LR, Ligningsrådets udtalelse af 23.04.2002
- SKM2002.536.LR, Ligningsrådets udtalelse af 22.10.2002
- SKM2003.13.LR, Ligningsrådets udtalelse af 10.12.2002
- SKM2006.90.SR, Skatterådets udtalelse af 21.02.2006
- SKM2007.447.SR, Skatterådets udtalelse af 19.06.2007
- SKM2007.567.SR, Skatterådets udtalelse af 19.06.2007
- SKM2009.292.SR, Skatterådets udtalelse af 21.04.2009
- SKM2009.293.SR, Skatterådets udtalelse af 21.04.2009
- SKM2010.521.SR, Skatterådets udtalelse af 24.08.2010
- SKM2010.593.SR, Skatterådets udtalelse af 21.09.2010
- SKM2010.604.SR, Skatterådets udtalelse af 21.09.2010
- SKM2011.397.SR, Skatterådets udtalelse af 17.05.2011

SKAT-meddelelser

Skatteministeriet (SKM)

- SKM2008.371.SKAT, SKAT-meddelelse af 25.04.2008
- SKM2008.853.SKAT, SKAT-meddelelse af 28.10.2008
- SKM2011.865.SKAT, SKAT-meddelelse af 13.02.2011
- SKM2012.474.SKAT, SKAT-meddelelse af 30.08.2012

Økonomisk litteratur

Bøger

- Andersen, Ib. 2008. *Den Skinbarlige Virkelighed – vidensproduktion inden for samfundsvidenskaberne*. Forlaget Samfundslitteratur. 4. Udgave.
- Eide, Erling og Stavang, Endre. 2001. *Rettsøkonomi – Analyse for privatrett og miljørett*. Cappelen Akademisk Forlag. 1. Udgave.
- Knudsen, Christian. 2011. *Økonomisk Psykologi – Adfærdsøkonomiske perspektiver på virksomhedens organisering, økonomiske grænser og identitet*. Forlaget Samfundslitteratur. 1. Udgave.
- Bruce, Neil. 2001. *Public Finance and the American Economy*. Addison-Wesley, Longman, Inc. 2. Udgave.
- Gibbs, Michael og Lizear, Edward P. 2008. *Personnel Economics in Practice*. John Wiley & Sons, Inc. 2. Udgave.
- Knudsen, Christian. 1994. *Økonomisk Metodologi bind 1 – Videnskabsteori & forklaringstyper*. Jurist- og Økonomforbundets Forlag. 2. Udgave.
- Knudsen, Christian. 1997. *Økonomisk Metodologi bind 2 – Virksomhedsteori, industriøkonomi*. Jurist- og Økonomforbundets Forlag. 2. Udgave.
- Friis, Ivar; Lorenzen, Mark og Vámosi, Tamás. 2004. *Erhvervsøkonomisk teori*. Forlaget Samfundslitteratur. 1. Udgave.
- Cooter, Robert og Ulen, Thomas, 2011, *Law and Economics*, Prentice-Hall, Inc., 6. udgave
- Dutta, Prajit K. 1999. *Strategies and Games – Theory and Practice*. Massachusetts Institute of Technology.
- Milgrim, Paul og Roberts, John, 1992, *Economics, Organization & Management*, Prentice-Hall, Inc.
- *Den Store Danske Encyklopædi*. 1994-2001. Gyldendals Forlag.

Artikler

- Eisenberg, Melvin Aron. 1995. *The Limits of cognition and the Limits of Contract*. Stanford Law Review. 47(2): 211-259.
- Kahneman, Daniel og Tversky, Amos. 1981. *The Framing of Decisions and the Psychology of Choice*. Science. 211(4481): 453-458.
- Weinstein, Neil D. 1980. *Unrealistic Optimism About future life events*. Journal of Personality and Social Psychology. 39(5): s. 806-820.

- Benartzi, Shlomo og Thaler, Richard H.. 1993. *Myopic Loss Aversion and The Equity Premium Puzzle*. NBER Working Paper No. 4369.
- Gennaioli, Nicola og Shleifer, Andrei. 2010. *What comes to mind*. NBER Working Paper No. 15084.
- Jolls, Christine; Sunstein, Cass R.; og Thaler, Richard. 1998. *A Behavioral Approach to Law and Economics*. Faculty Scholarship Series. Paper 1765.
- Gilovich, Thomas; Griffin, Dale; Kahneman, Daniel. 2002. *Heuristics and biases – the psychology of Intuitive Judgment*. Cambridge University Press.
- Southgate, Nick. 2011. *Viewpoint: Why behavioral economics should only make market research stronger*.
- Andersen, Jørgen Goul. Oktober 2006. *Skatter, incitament, arbejde*. CCWS
- Berlingske Business. Juni 2007. *Førende økonomer: lavere skat på arbejde giver flere hænder*. business.dk
- Pettinger, Tejvan. November 2010. *Efficiency vs Equity*. econocshelp.org
- Hansen, Hans Jonas. Oktober 2012. *Få Kafka ud af min skat*. berlingske.dk
- Skovgaard, Lars Erik. Januar 2009. *Professor: Skatten er alt for indviklet*. business.dk
- Andersen, Iver Houmark. November 2011. *Statsansatte betaler regningen for kickstart*. ugebreveta4.dk
- Mathur, Vijay K. Januar 2011. *The 'free rider' problem*. standard.net
- Nørgaard, Niels. Juni 2012. *Rigtige venner tør ikke stoppe spritkørsel*. Ritzaus Bureau – ritzaudk.dk

Pressemeddelelser:

- *OECD: Uddannelse betaler sig*. Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser, pressemeddelelse: 11.09.2012
- *Lavere sygefravær blandt højtuddannede*. Finanssektorens Arbejdsgiverforenings. pressemeddelelse: 08.11.2012, FAnet.dk

Internetsider

- www.epa.aau.dk
- www.business.dk
- www.econocshelp.org
- www.berlingske.dk

- www.ugebreveta4.dk
- www.standard.net
- www.ritzau.dk
- www.oecd.org

Bilag

Bilag 1 Ligningsloven § 16

§ 16. Ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst medregnes tilskud til telefon uden for arbejdsstedet, jf. stk. 2, samt efter reglerne i stk. 3-13 vederlag i form af formuegoder af pengeværdi, sparet privatforbrug og værdien af helt eller delvis vederlagsfri benyttelse af andres formuegoder, jf. statsskattelovens §§ 4-6, når tilskuddet eller godet modtages som led i et ansættelsesforhold eller som led i en aftale om ydelse af personligt arbejde i øvrigt. Tilsvarende gælder personer, der er valgt til medlem af eller medhjælp for bestyrelser, udvalg, kommissioner, råd, nævn eller andre kollektive organer, herunder Folketinget, regionsråd og kommunalbestyrelser.

Stk. 2. Udgifter til telefonabonnement uden for arbejdsstedet kan ikke fradrages ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst. Tilskud til telefonudgifter anses fortrinsvis at dække abonnementsudgiften. Erhvervsmæssige samtaleudgifter vedrørende telefon uden for arbejdsstedet kan for erhvervsdrivende fradrages efter reglen om driftsomkostninger i statsskattelovens § 6, litra a, og for lønmodtagere fradrages efter ligningslovens § 9, stk. 1.

Stk. 3. Den skattepligtige værdi af de i stk. 1 omhandlede goder skal ved skatteansættelsen, medmindre andet følger af stk. 4-15, fastsættes til den værdi, som det måtte antages at koste den skattepligtige at erhverve goderne i almindelig fri handel. Rabat på indkøb af varer og tjenesteydelser, som arbejdsgiveren m.v. udbyder til salg som led i sin virksomhed, skal dog alene beskattes, i det omfang rabatten overstiger avancen hos den pågældende arbejdsgiver m.v. Goder, herunder julegaver i form af naturalier, beskattes kun, hvis den samlede værdi af disse goder fra en eller flere arbejdsgivere m.v. overstiger et grundbeløb på 1.000 kr. (2010-niveau). Julegaver i form af naturalier fra en arbejdsgiver m.v. beskattes dog ikke, hvis værdien af julegaven ikke overstiger et grundbeløb på 700 kr. (2010-niveau). Goder, som arbejdsgiveren i overvejende grad har ydet af hensyn til den ansattes arbejde, beskattes kun, hvis den samlede værdi af disse goder fra en eller flere arbejdsgivere m.v. overstiger et grundbeløb på 5.500 kr. (2010-niveau). Grundbeløbene i 3.-5. pkt. reguleres efter personskattelovens § 20. For både 3. og 5. pkt. gælder, at hvis godernes samlede værdi overstiger grundbeløbet, beskattes hele den samlede værdi. Værdien af følgende goder beskattes uden hensyn til grundbeløbene i 3.-5. pkt., og værdien af disse goder medregnes ikke ved beregningen af, om grundbeløbene er overskredet:

- 1) Fri bil, fri sommerbolig og fri lystbåd, jf. stk. 4-6.
- 2) Fri kost og logi, når værdiansættelsen kan foretages efter de af Skatterådet fastsatte normalværdier.
- 3) Multimedier, jf. stk. 12.
- 4) Fri helårsbolig, personalelån og tv- og radiolicens.

Stk. 4. ⁸⁾ Den skattepligtige værdi af en bil, der er stillet til rådighed for den skattepligtiges private benyttelse af en arbejdsgiver som nævnt i stk. 1, sættes til en årlig værdi på 25 pct. af den del af bilens værdi, der ikke overstiger 300.000 kr., og 20 pct. af resten. Bilens skattepligtige værdi beregnes dog mindst af 160.000 kr. Til den skattepligtige værdi medregnes et miljøtillæg. Miljøtillægget udgør den årlige afgift eksklusive udligningsafgift og privatbenyttelsestillæg, der skal betales for bilen efter brændstofforbrugsafgiftsloven eller efter vægtafgiftsloven. For biler, der er anskaffet af arbejdsgiveren højst tre år efter første indregistrering, opgøres bilens værdi i det indkomstår, hvori første indregistrering er foretaget, og i de to følgende indkomstår til den oprindelige nyvognspris, og herefter til 75 pct. af nyvognsprisen. For biler, der er anskaffet mere end tre år efter første indregistrering, og for tidligere hyrevogne, der anskaffes uden berigtigelse af registreringsafgift, opgøres bilens værdi til arbejdsgiverens købspris inklusive eventuelle istandsættelsesudgifter. Ved værdiansættelsen af biler, der ikke indregistreres her i landet, og ved

værdiansættelsen af biler, der er omfattet af registreringsafgiftslovens

§ 1, stk. 4, skal den værdi anvendes, som efter 5. og 6. pkt. ville blive lagt til grund ved værdiansættelsen af en tilsvarende bil, der er anskaffet her i landet og indregistreret her. Er bilen kun til rådighed en del af året, nedsættes den skattepligtige værdi svarende til det antal hele måneder, hvori bilen ikke har været til rådighed. Hvis en bil, der af arbejdsgiveren m.v. er stillet til rådighed for den skattepligtige udelukkende for erhvervsmæssig kørsel, benyttes privat, beskattes værdien af den private benyttelse i det pågældende år efter reglerne i 1.-7. pkt. Kørsel mellem hjem og virksomheden højst 1 dag om ugen eller i indtil 60 arbejdsdage inden for de forudgående 12 måneder anses ved anvendelsen af reglerne i 9. pkt. ikke for privat kørsel for skattepligtige, der som led i kundeopsøgende arbejde fra hjemmet i øvrigt udelukkende kører erhvervsmæssigt. Den skattepligtige værdi efter 1.-9. pkt. nedsættes med den skattepligtiges betaling i indkomståret til arbejdsgiveren m.v. for råderetten, men nedsættes ikke med eventuelle beløb, der beskattes efter reglen i § 9 C, stk. 7. For biler omfattet af

§ 4, stk. 1, II, A, i lov om vægtafgift af køretøjer m.v. finder 1.-11. pkt. kun anvendelse, såfremt der skal betales tillægsafgift for privat anvendelse efter § 2 i lov om vægtafgift af køretøjer m.v. For biler, der er indregistreret første gang den 2. juni 1998 eller tidligere finder 1.-11. pkt. ikke anvendelse på biler, hvor merværdiafgift vedrørende anskaffelsen er fradraget ifølge merværdiafgiftsloven § 37, stk. 1, § 38, stk. 1, eller § 41, fordi bilen udelukkende anvendes erhvervsmæssigt.

Stk. 5. Den skattepligtige værdi af en sommerbolig, der er stillet til rådighed af en arbejdsgiver som nævnt i stk. 1, sættes til 1/2 pct. pr. uge af dansk ejendomsværdi eller hermed sammenlignelig udenlandsk ejendomsværdi pr. 1. oktober året før rådighedsåret eller i tilfælde, hvor der ikke er ansat en ejendomsværdi, handelsværdien reguleret som nævnt i ejendomsværdiskattelovens § 4 b, stk. 2, pr. 1. oktober året før rådighedsåret for hver af ugerne 22-34 og 1/4 pct. for hver af årets øvrige uger. Såfremt en sommerbolig som led i et ansættelsesforhold er stillet til rådighed for en ansat direktør eller en anden medarbejder med væsentlig indflydelse på egen aflønningsform, anses den pågældende at have sommerboligen til rådighed hele året. Hvis sommerboligen er stillet til rådighed for flere direktører eller andre medarbejdere med væsentlig indflydelse på egen aflønningsform, fordeles den skattepligtige værdi ligeligt. Den skattepligtige værdi nedsættes i forhold til antallet af dage, sommerboligen stilles til rådighed for eller udlejes til andre personer, som ikke er omfattet af 3. pkt., eller som ikke er nærtstående. 2.-4. pkt. finder dog ikke anvendelse, såfremt sommerboligen som led i et ansættelsesforhold stilles til rådighed for andre ansatte, som er uden væsentlig indflydelse på egen aflønningsform, eller som ikke er nærtstående, i 13 uger eller mere pr. år, heraf mindst 8 uger i perioden uge 22-34. Som nærtstående anses den skattepligtiges ægtefælle, forældre og bedsteforældre samt børn og børnebørn og disses ægtefæller eller dødsboer efter de nævnte personer. Stedbarns- og adoptivforhold sidestilles med ægte slægtskabsforhold. Den skattepligtige værdi efter 1. og 2. pkt. nedsættes med den skattepligtiges betaling i indkomståret til arbejdsgiveren m.v. for råderetten.

Stk. 6. Den skattepligtige værdi af en lystbåd, der er stillet til rådighed af en arbejdsgiver som nævnt i stk. 1, sættes til 2 pct. pr. uge af bådens anskaffelsessum inkl. moms og levering. Såfremt en lystbåd som led i et ansættelsesforhold er stillet til rådighed for en ansat direktør eller anden medarbejder med væsentlig indflydelse på egen aflønningsform, anses den pågældende at have lystbåden til rådighed hele året. Hvis lystbåden er stillet til rådighed for flere direktører eller andre medarbejdere med væsentlig indflydelse på egen aflønningsform, fordeles den skattepligtige værdi ligeligt. Den skattepligtige værdi nedsættes i forhold til antallet af dage, lystbåden stilles til rådighed for eller udlejes til andre personer, som ikke er omfattet af 3. pkt., eller som ikke er nærtstående. 2.-4. pkt. finder dog ikke anvendelse, såfremt lystbåden som led i et ansættelsesforhold stilles til rådighed for andre ansatte, som er uden væsentlig indflydelse på egen aflønningsform,

eller som ikke er nærtstående, i 13 uger eller mere pr. år, heraf mindst 8 uger i perioden uge 22-34. Som nærtstående anses den skattepligtiges ægtefælle, forældre og bedsteforældre samt børn og børnebørn og disses ægtefæller eller dødsboer efter de nævnte personer. Stedbarns- og adoptivforhold sidestilles med ægte slægtskabsforhold. 2.-4. pkt. finder heller ikke anvendelse, såfremt den arbejdsgiver, der som led i et ansættelsesforhold stiller en lystbåd til rådighed, har det som hovederhverv at producere lystbåde eller dele af lystbåde, og hvor det er et nødvendigt led i produktionen heraf at testsejle virksomhedens lystbåde og den ansatte direktør eller medarbejderen med væsentlig indflydelse på egen aflønningsform har det som overvejende beskæftigelse at producere og afsætte lystbåde eller dele af lystbåde. Den skattepligtige værdi efter 1. og 2. pkt. nedsættes med den skattepligtiges betaling i indkomståret til arbejdsgiveren m.v. for råderetten.

Stk. 7. Den skattepligtige værdi efter stk. 3 af en helårsbolig, der er stillet til rådighed af en arbejdsgiver som nævnt i stk. 1, og som det af hensyn til udførelsen af arbejdet skønnes nødvendigt at den ansatte har pligt til at bebo under ansættelsen og til at fraflytte ved ansættelsens ophør, herunder i forbindelse med forflyttelse (tjenestebolig), nedsættes med 30 pct.. Den skattepligtige værdi af en sådan helårsbolig efter nedsættelse efter 1. pkt. kan dog højst sættes til et maksimumsbeløb, der beregnes som 15 pct. af den ansattes faste pengeløn for den tilsvarende periode fra den pågældende arbejdsgiver. Maksimumsbeløbet skal dog mindst beregnes som 15 pct. af 160.000 kr. Er boligen kun til rådighed en del af året, nedsættes de 160.000 kr. svarende til det antal hele måneder, hvori boligen ikke har været til rådighed. Den skattepligtige værdi nedsættes med den skattepligtiges betaling i indkomståret til arbejdsgiveren m.v. for råderetten.

Stk. 8. Den skattepligtige værdi efter stk. 3 af en helårsbolig, der er stillet til rådighed af en arbejdsgiver som nævnt i stk. 1, og som den ansatte har pligt til at fraflytte ved ansættelsens ophør, men ikke pligt til at bebo under ansættelsen (lejebolig), nedsættes med 10 pct. Den skattepligtige værdi efter 1. pkt. nedsættes med den skattepligtiges betaling i indkomståret til arbejdsgiveren m.v. for råderetten.

Stk. 9. Stk. 7 og 8 omfatter ikke boliger, der er stillet til rådighed som led i et ansættelsesforhold, hvis den ansatte er direktør eller en anden medarbejder med væsentlig indflydelse på egen aflønningsform. For denne persongruppe sættes den skattepligtige værdi til 5 pct. af beregningsgrundlaget med tillæg efter 10. pkt. Beregningsgrundlaget er det største beløb af enten ejendomsværdien pr. 1. oktober året før indkomståret eller i tilfælde, hvor der ikke er ansat en ejendomsværdi, handelsværdien pr. 1. oktober året før indkomståret eller anskaffelsessummen opgjort i henhold til ejendomsavancebeskatningslovens § 4, stk. 2 eller 3, med tillæg af forbedringer foretaget efter anskaffelsen, dog kun forbedringer foretaget inden den 1. januar i indkomståret. Såfremt anskaffelsessummen er opgjort efter ejendomsavancebeskatningslovens § 4, stk. 3, 1. eller 2. pkt., medregnes kun forbedringer foretaget efter den 19. maj 1993. Forbedringsudgifter på bygninger, der er undergivet fredning i henhold til bygningsfredningsloven eller forbedringsudgifter, som modsvares af tilskud m.v., der er skattefrie, skal ikke tillægges. Når anskaffelsessummen opgøres efter ejendomsavancebeskatningslovens § 4, stk. 3, er selskabets valg af anskaffelsessum bindende i forhold til senere opgørelser efter denne bestemmelse. Ved opgørelsen af beregningsgrundlaget for boliger, for hvilke ejendomsværdien fordeles efter vurderingslovens § 33, stk. 5, 2. pkt., § 33, stk. 6, 2. pkt., eller § 33, stk. 7, 2. pkt., skal kun den del, der tjener til bolig for den ansatte, medregnes. Ved opgørelsen af beregningsgrundlaget for andre boliger skal den del, der udelukkende anvendes erhvervsmæssigt, ikke medregnes. Hvis arbejdsgiveren m.v., jf. stk. 1, sælger helårsboligen til en ny arbejdsgiver m.v., jf. stk. 1, hvor den ansatte direktør m.v., jf. 1. pkt., også har væsentlig indflydelse på egen aflønning, anvendes anskaffelsessummen fra ansættelsesforholdet hos den sælgende arbejdsgiver m.v., såfremt den er højest. Den skattepligtige værdi forhøjes med 1 pct. af den del af beregningsgrundlaget efter ejendomsværdiskattelovens § 4 A, der ikke overstiger 3.040.000 kr., og 3 pct. af resten, svarende til

det beregningsgrundlag for ejendommen, der skulle have været anvendt, hvis ejendommen havde været omfattet af ejendomsværdiskatteloven. Herudover medregnes udgifter til ejendomsskatter, som afholdes af arbejdsgiveren m.v., jf. stk. 1, til den skattepligtige indkomst. Den skattepligtige værdi efter 2.-11. pkt. nedsættes med den skattepligtiges betaling i indkomståret til arbejdsgiveren m.v. for råderetten. 2.-11. pkt. finder ikke anvendelse, såfremt en ansat direktør eller en medarbejder med væsentlig indflydelse på egen aflønningsform ifølge anden lovgivning opfylder eller har opfyldt en bopælspligt i relation til helårsboligen og er lovgivningsmæssigt forhindret i at overtage helårsboligen til sin personlige ejendom.

Stk. 10. Værdien af helt eller delvis vederlagsfri privat benyttelse af parkeringsplads, der af hensyn til arbejdet er stillet til rådighed af arbejdsgiveren, beskattes ikke.

Stk. 11. Værdien af sparet hjemmeforbrug til kost, når lønmodtageren af en arbejdsgiver som nævnt i stk. 1 modtager fri kost eller får

kosten dækket efter regning i forbindelse med arbejde på et midlertidigt arbejdssted, beskattes ikke.

Stk. 12. ⁹⁾ Den skattepligtige værdi af et eller flere multimedier, der er stillet til rådighed af en eller flere arbejdsgivere m.v. som nævnt i stk. 1 for den skattepligtiges private benyttelse, udgør et grundbeløb på 3.000 kr. (2010-niveau). Ved multimedier forstås computer med sædvanligt tilbehør, telefon, herunder oprettelses-, abonnements- og forbrugsudgifter samt selve telefonapparatet, og adgang til datakommunikation via en internetforbindelse, herunder engangsudgiften til etablering af internetforbindelsen. Den skattepligtige værdi nedsættes ikke med den skattepligtiges eventuelle betaling i indkomståret for råderetten eller brugen. Har samtlige goder, der er stillet til rådighed for den skattepligtiges private benyttelse, kun været stillet til rådighed en del af året, nedsættes den skattepligtige værdi svarende til det antal hele måneder, hvori ingen af goderne har været til rådighed. Hvis to ægtefæller, der er samlevende ved indkomstårets udløb, begge er omfattet af 1. pkt. en del af eller hele indkomståret, nedsættes den skattepligtige værdi af multimedierne for hver ægtefælle med 25 pct. Det er en betingelse for nedsættelsen, at ægtefællernes samlede skattepligtige værdi af multimedierne før reduktion udgør et grundbeløb på mindst 4.000 kr. (2010-niveau). Grundbeløbene i 1. og 6. pkt. reguleres efter personskattelovens § 20.

Stk. 13. Stk. 1, 1. pkt., og stk. 12 finder tilsvarende anvendelse for selvstændigt erhvervsdrivende, for så vidt angår multimedier, som indgår i den erhvervsmæssige virksomhed og er stillet til rådighed for privat benyttelse. I dette tilfælde kan udgifter vedrørende de pågældende multimedier fradrages efter reglen om driftsomkostninger i statsskattelovens § 6, litra a.

Stk. 14. Værdien af fri kost beskattes ikke, hvis pædagogisk spisetræning indgår som en del af den ansattes arbejde og den ansatte spiser sammen med og får samme mad som de personer, den ansatte spisetræner med.

Stk. 15. Værdien af fribilletter, som giver adgang til at deltage i et sportsligt eller kulturelt arrangement, beskattes ikke, hvis fribilletterne modtages af en person som led i et ansættelsesforhold. Det er en forudsætning for skattefritagelsen efter 1. pkt., at den ansatte modtager fribilletterne af sin arbejdsgiver, der sponsorerer det sportslige eller kulturelle arrangement, og at fribilletterne indgår som en tillægsydelse til arbejdsgiverens sponsorkontrakt med den sportslige eller kulturelle institution eller virksomhed.

Bilag 2 Ligningsloven § 16 A

§ 16 A. Ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst medregnes udbytte af aktier, andelsbeviser og lignende værdipapirer, jf. dog stk. 4.

Stk. 2. Til udbytte henregnes:

1) Alt, hvad der af selskabet udloddes til aktuelle aktionærer eller andelshavere, jf. dog stk. 3.

2) Udlodning af likvidationsprovenu for tiden fra begyndelsen af det indkomstår, i hvilket ophører, til ophørstidspunktet fra en investeringsforening, der er omfattet af aktieavancebeskatningslovens § 21, i det omfang udlodningen ikke overstiger

minimumsudlodningen, jf. § 16 C, stk. 2 og 13.

3) Den del af minimumsudlodningen efter § 16 C, stk. 2 eller 13, der ikke udloddes.

4) Udbytteskat, der tilbagebetales fra en fremmed stat, Færøerne eller Grønland vedrørende aktier, der tilhører et selskab eller en investeringsforening bortset fra en kontoførende investeringsforening, og som ikke tilfalder selskabet eller investeringsforeningen. *Stk. 3.* Følgende udlodninger behandles efter reglerne om beskatning af gevinst og tab ved afståelse af aktier m.v.:

1) Udlodning af likvidationsprovenu foretaget i det kalenderår, hvori selskabet endeligt opløses, medmindre udlodningen er omfattet af stk. 2, nr. 2, eller en af følgende betingelser er opfyldt:

a) Det modtagende selskab ejer mindst 10 pct. af aktiekapitalen i det selskab, der likvideres, og udlodningen omfattes af

selskabsskattelovens § 2, stk. 1, litra c.

b) Det modtagende selskab ejer mindre end 10 pct. af aktiekapitalen, er skattepligtigt af udbytter, jf. selskabsskattelovens § 2, stk. 1, litra c, og har bestemmende indflydelse i det selskab, der likvideres, jf. § 2. Dette gælder dog ikke, hvis det modtagende selskab er hjemmehørende i en stat, der er medlem af EU eller EØS, og udbyttebeskatningen skulle være frafaldet eller nedsat efter bestemmelserne i direktiv 90/435/EØF eller en dobbeltbeskatningsoverenskomst med den pågældende stat, hvis der havde været tale om datterselskabsaktier.

c) Den modtagende fysiske person er hjemmehørende uden for EU/EØS og har bestemmende indflydelse i det selskab, der likvideres, jf. § 2.

2) Udlodning efter tilladelse fra told- og skatteforvaltningen, for så vidt angår:

a) De beløb eller en del af disse, der udbetales ved udlodning af likvidationsprovenu fra aktieselskaber og andelsselskaber forud for det kalenderår, hvori selskabet endeligt opløses, når særlige omstændigheder taler derfor. Der kan ikke gives tilladelse til modtagere som nævnt i nr. 1.

b) Beløb, der udloddes i forbindelse med en nedsættelse af aktiekapitalen eller andelskapitalen i et selskab, der ikke er under likvidation.

3) Udlodning som nævnt i nr. 2, hvor aktierne i det udbyttegivende selskab er omfattet af aktieavancebeskatningslovens § 17 og det modtagende selskab opfylder betingelserne for at modtage skattefrit udbytte efter selskabsskattelovens § 2, stk. 1, litra c, eller § 13, stk. 1, nr. 2.

Stk. 4. Følgende udlodninger medregnes ikke i den skattepligtige indkomst for modtageren:

1) Friaktier og friandele.

2) Udlodninger af beløb, som er skattepligtige for foreninger og selskaber efter selskabsskattelovens § 5 B, stk. 4, og fusionsskattelovens § 12, stk. 3.

3) Udlodninger fra udloddende investeringsforeninger, jf. § 16 C, stk. 1, i det omfang det følger af stk. 5, hvis udlodningerne modtages af personer m.v., der er skattepligtige efter kildeskattelovens § 1 eller dødsboskattelovens § 1, stk. 2. Skattefriheden gælder dog ikke, hvis modtageren af udlodningen omfattes af kursgevinstlovens § 13.

Stk. 5. Den skattefrie del af udlodningerne efter stk. 4, nr. 3, opgøres som forskellen mellem på den ene side udlodningerne og på den anden side den del af udlodningerne, som hidrører fra investeringsforeningens nettoindtægter som nævnt i § 16 C, stk. 3, nr. 1-9, nedsat efter § 16 C, stk. 4, 1.-5. pkt., stk. 5, nr. 1-3, og stk. 6, jf. stk. 4, 1.-5. pkt. Uanset 1. pkt. kan den skattefrie del af udlodningerne efter stk. 4, nr. 3, ikke overstige den del af udlodningerne, som hidrører fra investeringsforeningens nettogevinster som nævnt i § 16 C, stk. 3, nr. 10, nedsat efter § 16 C, stk. 5, nr. 4.

Stk. 6. En hovedaktionær som nævnt i aktieavancebeskatningslovens § 4, der modtager udbytte fra selskabet i form af, at der stilles en bil, en sommerbolig, en lystbåd eller en helårsbolig til rådighed, skal ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst medregne værdien af godet tillagt eventuelt sparet privatforbrug i relation til godet. Godernes værdi ansættes efter reglerne i henholdsvis § 16, stk. 4, 5, 6 og 9. 1. og 2. pkt. finder dog ikke anvendelse for udbytte i form af en helårsbolig, der stilles til rådighed for en hovedaktionær som nævnt i § 16, stk. 9, sidste pkt.

Bilag 3 Ligningsloven § 2

§ 2. Skattepligtige,

- 1) hvorover fysiske eller juridiske personer udøver en bestemmende indflydelse,
- 2) der udøver en bestemmende indflydelse over juridiske personer,
- 3) der er koncernforbundet med en juridisk person,
- 4) der har et fast driftssted beliggende i udlandet,
- 5) der er en udenlandsk fysisk eller juridisk person med et fast driftssted i Danmark, eller
- 6) der er en udenlandsk fysisk eller juridisk person med kulbrintetilknyttet virksomhed omfattet af kulbrinteskattelovens § 21, stk. 1 eller 4, skal ved opgørelsen af den skatte- eller udlovningspligtige indkomst anvende priser og vilkår for handelsmæssige eller økonomiske transaktioner med ovennævnte parter i nr. 1-6 (kontrollerede transaktioner) i overensstemmelse med, hvad der kunne være opnået, hvis transaktionerne var afsluttet mellem uafhængige parter.

Med juridiske personer i nr. 1 og stk. 3 sidestilles selskaber og foreninger m.v., der efter danske skatteregler ikke udgør et selvstændigt skattesubjekt, men hvis forhold er reguleret af selskabsretlige regler, en selskabsaftale eller en foreningsvedtægt.

Stk. 2. Ved bestemmende indflydelse forstås ejerskab eller rådighed over stemmerettigheder, således at der direkte eller indirekte ejes mere end 50 pct. af aktiekapitalen eller rådes over mere end 50 pct. af stemmerne. Ved bedømmelsen af, om den skattepligtige anses for at have bestemmende indflydelse på en juridisk person, eller om der udøves en bestemmende indflydelse over den skattepligtige af en juridisk eller fysisk person, medregnes aktier og stemmerettigheder, som indehaves af koncernforbundne selskaber, jf. stk. 3, af personlige aktionærer og deres nærtstående, jf. ligningslovens § 16 H, stk. 6, eller af en fond eller trust stiftet af moderselskabet selv eller af de nævnte koncernforbundne selskaber, nærtstående m.v. eller af fonde eller truster stiftet af disse. Tilsvarende medregnes ejerandele og stemmerettigheder, som indehaves af andre selskabsdeltagere, med hvem selskabsdeltageren har en aftale om udøvelse af fælles bestemmende indflydelse. Tilsvarende medregnes ejerandele og stemmerettigheder, som indehaves af en person omfattet af kildeskattelovens § 1 eller et dødsbo omfattet af dødsboskattelovens § 1, stk. 2, i fællesskab med nærtstående eller i fællesskab med en fond eller trust stiftet af den skattepligtige eller dennes nærtstående eller fonde eller truster stiftet af disse. Som nærtstående anses den skattepligtiges ægtefælle, forældre og bedsteforældre samt børn og børnebørn og disses ægtefæller eller dødsboer efter de nævnte personer. Stedbarns- og adoptivforhold sidestilles med oprindeligt slægtskabsforhold.

Stk. 3. Ved koncernforbundne juridiske personer forstås juridiske personer, hvor samme kreds af selskabsdeltagere har bestemmende indflydelse, eller hvor der er fælles ledelse.

Stk. 4. En juridisk eller fysisk person anses for udenlandsk, hvis personen er hjemmehørende i en fremmed stat, Færøerne eller Grønland, herunder efter bestemmelserne i en dobbeltbeskatningsoverenskomst.

Stk. 5. Ved ændringer i ansættelsen af den skatte- eller udlovningspligtige indkomst i henhold til stk. 1, kan den skattepligtige undgå yderligere følgeændringer (sekundære justeringer) ved at forpligte sig til betaling i overensstemmelse med de i stk. 1 anvendte priser og vilkår. Ved kontrollerede transaktioner med udenlandske fysiske og juridiske personer og faste driftssteder finder 1. pkt. kun anvendelse, såfremt den pågældende udenlandske skattemyndighed foretager en beskatning, der er i overensstemmelse med de priser og vilkår, der er lagt til grund ved ansættelsen af den skattepligtige indkomst i henhold til stk. 1.

Stk. 6. Det er en forudsætning for at nedsætte ansættelsen af den skatte- eller udlovningspligtige indkomst i henhold til stk. 1, at der foretages en korresponderende forhøjelse af den anden part. Det er en forudsætning for forhøjelse af anskaffelsessummer, at der foretages en korresponderende

ansættelse af den anden part. Ved kontrollerede transaktioner med udenlandske fysiske eller juridiske personer og faste driftssteder er det en forudsætning, at den korresponderende indkomst medregnes ved indkomstopgørelsen i det pågældende andet land.

Bilag 4 OECDs modeloverenskomst 2010, artikel 9

ARTICLE 9 ASSOCIATED ENTERPRISES

1. Where

- a) an enterprise of a Contracting State participates directly or indirectly in the management, control or capital of an enterprise of the other Contracting State, or
- b) the same persons participate directly or indirectly in the management, control or capital of an enterprise of a Contracting State and an enterprise of the other Contracting State,

and in either case conditions are made or imposed between the two enterprises in their commercial or financial relations which differ from those which would be made between independent enterprises, then any profits which would, but for those conditions, have accrued to one of the enterprises, but, by reason of those conditions, have not so accrued, may be included in the profits of that enterprise and taxed accordingly.

2. Where a Contracting State includes in the profits of an enterprise of that State — and taxes accordingly — profits on which an enterprise of the other Contracting State has been charged to tax in that other State and the profits so included are profits which would have accrued to the enterprise of the first- mentioned State if the conditions made between the two enterprises had been those which would have been made between independent enterprises, then that other State shall make an appropriate adjustment to the amount of the tax charged therein on those profits. In determining such adjustment, due regard shall be had to the other provisions of this Convention and the competent authorities of the Contracting States shall if necessary consult each other.

HISTORY

Paragraph 1: Corresponds to Article 9 of the 1963 Draft Convention (adopted by the OECD Council on 30 July 1963). Article 9 was designated as paragraph 1 in the 1977 Model Convention, adopted by the OECD Council on 11 April 1977.

Paragraph 2: Added in the 1977 Model Convention, adopted by the OECD Council on 11 April 1977.

Bilag 5 Vejledende satser for den skattemæssige værdi af helårsboliger, 2012

Opgjort efter nettoetageareal:

Beskatning af helårsbolig - Skatteministeriets satser														
Nettoetageareal af værelser og kamre i m ² , se nedenfor om de foreløbige regler efter kommunesammenlægningen pr. 1. januar 2007					Kommuner henvendt til stedtillægssats					Øvrige kommuner				
> 17-21	> 21-25	> 25-30	> 30-37	> 37-45	> 45-55	> 55-67	> 67-82	> 82-100	> 100-122	> 122-148	> 148	VI og V Se under a)	IV og III Se under b)	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kr.årl.	kr.årl.	kr.årl.
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10.649	8.712	6.837
2	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11.560	9.415	7.480
3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12.574	10.471	8.242
4	2	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13.554	11.352	9.358
5	3	1	0	-	-	-	-	-	-	-	-	14.552	12.379	9.887
6	4	2	1	0	-	-	-	-	-	-	-	15.577	13.292	10.945
7	5	3	2	1	0	-	-	-	-	-	-	16.868	14.229	11.590
8	6	4	3	2	1	-	-	-	-	-	-	17.721	15.256	12.559
9	7	5	4	3	2	0	-	-	-	-	-	19.187	15.987	13.495
10	8	6	5	4	3	1	-	-	-	-	-	20.888	17.513	14.229
11	9	7	6	5	4	2	0	-	-	-	-	22.356	18.867	15.521
12	10	8	7	6	5	3	1	-	-	-	-	23.968	20.214	16.898
13	11	9	8	7	6	4	2	0	-	-	-	25.727	21.505	18.247
	12	10	9	8	7	5	3	1	-	-	-	24.671	23.029	19.775
	13	11	10	9	8	6	4	2	0	-	-	27.138	24.292	21.151
		12	11	10	9	7	5	3	1	-	-	30.160	25.786	22.239

		13	12	11	10	8	6	4	2	0	-	33.297	27.313	23.762
			13	12	11	9	7	5	3	1	-	36.496	29.951	24.995
				13	12	10	8	6	4	2	0	39.576	32.887	27.724
					13	11	9	7	5	3	1	44.211	37.404	32.094
						12	10	8	6	4	2	48.905	42.216	37.024
						13	11	9	7	5	3	53.337	46.822	41.452
							12	10	8	6	4	58.292	51.252	46.206
							13	11	9	7	5	62.753	56.417	50.872
								12	10	8	6	67.386	60.756	55.684
								13	11	9	7	75.140	65.362	60.319
									12	10	8	76.892	70.233	65.186
									13	11	9	81.412	74.899	69.586
										12	10	86.163	79.504	74.341
										13	11	91.003	84.108	78.917
											12	95.491	88.979	83.757
											13	98.162	93.348	88.332
-					Én-families- hus					Anden bolig				
					1					0				
Uden installation					2					1				
Med 1 af installationerne vand, gas, wc og bad					3					2				
					4					3				
Med 2 af installationerne vand, gas, wc og bad					5					4				
Med bad + 2 af installationerne vand, gas og wc					6					5				
Med centralvarme					7					6				
					8					7				
Med centralvarme + 1 af installationerne vand, gas, wc og bad					8					7				
					9					8				
Med centralvarme + 2 af					12					11				

installationerne vand, gas og wc Med centralvarme + bad + 2 af installationerne vand, gas og wc Med vand + gas + wc Alt undtagen centralvarme Alt undtagen bad Alle installationer	13	12
For boliger uden elektricitet fastsættes satsen 2 lavere end for tilsvarende boliger med denne installation		

Opgjort efter bruttoetageareal:

Beskatning af helårsbolig - Skatteministeriets satser													
Boligtype							Bruttoareal						
	>2 6 - 32	>32 -38	>38 -45	>45 -56	>56 -68	>68 -83	>83 - 101	>10 1 -123	>12 3 - 150	>15 0 - 183	>183 -222	>222	
En-familie-s-huse	a)	kr. årl. 25.7 27	kr. årl. 28.4 86	kr. årl. 33.2 97	kr. årl. 36.4 96	kr. årl. 39.5 76	kr. årl. 44.2 11	kr. årl. 53.3 37	kr. årl. 62.7 53	kr. årl. 72.1 40	kr. årl. 81.4 12	kr. årl. 91.0 03	kr. årl. 98.1 62
	b)	21.5 05	24.2 92	27.3 13	29.9 51	32.8 87	37.4 04	46.8 22	56.4 17	65.3 62	74.8 99	84.1 08	93.3 49

	c)	18.2 47	21.1 51	23.7 62	24.9 95	27.7 24	32.0 94	41.4 52	50.8 72	60.3 19	69.5 86	78.9 17	88.3 32
Andre boliger	a)	23.9 68	27.1 38	30.1 60	33.2 97	36.4 96	39.5 76	48.9 05	58.2 92	67.3 86	76.8 92	86.1 63	95.4 91
	b)	20.2 14	23.0 29	25.7 86	27.3 13	29.9 51	32.8 87	42.2 16	51.2 52	60.7 56	70.2 33	79.5 04	88.9 79
	c)	16.8 98	19.7 75	22.2 39	23.7 62	24.9 95	27.7 24	37.0 24	46.2 06	55.6 84	65.1 86	74.3 41	83.7 57
							Alle installationer						